

LEFKE AVRUPA ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM, ÖĞRETİM VE ARAŞTIRMA
ENSTİTÜSÜ
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK ANABİLİM
DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

EVLİ BİREYLERİN YAŞAM VE EVLİLİK
DOYUMLARI İLE BOŞANMA EĞİLİMİ ARASINDAKİ
İLİŞKİ

Zeynel YİĞİT

DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. F. Sülen ŞAHİN KIRALP

LEFKE 2024

LEFKE AVRUPA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM ÖĞRETİM VE ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK
ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EVLİ BİREYLERİN YAŞAM VE EVLİLİK
DOYUMLARI İLE BOŞANMA EĞİLİMİ
ARASINDAKİ İLİŞKİ

Zeynel YİĞİT

TEZ DANIŞMANI

Yrd. Doç. Dr. F. Sülen ŞAHİN KIRALP

LEFKE 2024

LEFKE AVRUPA ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ÖĞRETİM VE ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK ANABİLİMDALI

Lefke Avrupa Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Araştırma Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi Zeynel YİĞİT'in "**Evli bireylerin yaşam ve evlilik doyumları ile boşanma eğilimi arasındaki ilişkinin incelenmesi**" başlıklı tez çalışması, **17 Ocak 2024** tarihinde savunulmuş ve jüri üyeleri tarafından başarılı bulunmuştur.

Jüri Üyeleri

Yrd. Doç. Dr. Yasemin SORAKIN

Yakın Doğu Üniversitesi

Yrd. Doç. Dr. Ayşe BENGİSOY

Lefke Avrupa Üniversitesi

Yrd. Doç. Dr. F. Sülen ŞAHİN KIRALP (Danışman)

Lefke Avrupa Üniversitesi

Prof. Dr. Özgür Cemal ÖZERDEM
Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Araştırma
Enstitüsü Müdürü

ÖZET

Bu çalışma evli bireylerin yaşam ve evlilik doyumları ile boşanma eğilimi arasındaki ilişkiyi farklı sosyodemografik değişkenler açısından incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu amaçla araştırmanın evrenini KKTC’de ikamet etmekte olan evli bireyler oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini ise en az bir yıldır KKTC’de ikamet etmekte olan 272’si (%54) kadın 232’si (%46) de erkek olmak üzere toplam 504 evli birey oluşturmaktadır. Örneklem seçiminde ölçüt ve kartopu örneklem yöntemine başvurulmuştur. Araştırmada gerekli verileri toplamak amacıyla Kişisel Bilgi Formu, Yaşam Doyumu Ölçeği, Evlilik Yaşamı Ölçeği ve Evlilik İstikrarsızlığı Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma yöntemi olarak tarama modellerinden İlişkisel Tarama Modeli kullanılmıştır. Verilerin analiz edilmesinde iki gruplu değişken için bağımsız gruplar t testi ve ikiden fazla gruplu değişken için ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Ayrıca değişkenler arasındaki ilişkiyi saptamak için de Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı kullanılmıştır.

Bu çalışma kapsamında elde edilen verilerin sonuçlarına göre yaşam doyumunun cinsiyet, yaş, evlilik yılı, evlilik süresi, çocuk durumu, çocuk sayısı ve evlilik biçimine göre anlamlı bir farklılık göstermediği ancak meslek, eğitim düzeyi, aylık gelir, kişisel gelir, evlilik türü, evlenmeden önce eşle olan tanışıklık süresi ve hobi durumuna göre ise anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Evlilik doyumunun cinsiyet, yaş, evlilik yılı, evlilik süresi, çocuk durumu, çocuk sayısı, evlilik biçimi, meslek, eğitim düzeyi, aylık gelir, kişisel gelir ve evlenmeden önce eşle olan tanışıklık süresine göre anlamlı bir farklılık göstermediği ancak evlilik türü ve hobi durumuna göre ise anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür. Boşanma eğiliminin cinsiyet, yaş, evlilik yılı, evlilik süresi, çocuk durumu, çocuk sayısı, evlilik biçimi, meslek, kişisel gelir ve evlenmeden önce eşle olan tanışıklık süresine göre anlamlı bir farklılık göstermediği ancak eğitim düzeyi, aylık gelir, evlilik türü ve hobi durumuna göre ise anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür. Ayrıca yaşam doyumu ve evlilik doyumunun birbiriyle pozitif yönlü olarak düşük düzeyde bir ilişkisi olduğu saptanırken yaşam ve evlilik doyumunun boşanma eğilimi ile negatif yönde orta düzeyde bir ilişkisi olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yaşam Doyumu, Evlilik Doyumu, Boşanma Eğilimi, Evlilik İstikrarsızlığı.

ABSTRACT

This study was conducted to examine the relationship between life and marriage satisfaction of married individuals and their tendency to divorce in terms of different sociodemographic variables. For this purpose, the population of the research consisted of married individuals residing in TRNC. The sample of the research consists of a total of 504 married individuals, 272 (54%) of whom are women and 232 (46%) of whom are men, who have been residing in TRNC for at least one year. Criterion and snowball sampling methods were used in sample selection. Personal Information Form, Life Satisfaction Scale, Marital Life Scale and Marital Instability Scale were used to collect the necessary data in the study. Relational Screening Model, one of the scanning models, was used as the research method. Independent groups t test was used to analyze the data for variables with two groups, and one-way analysis of variance (ANOVA) was used for variables with more than two groups. Additionally, Pearson Product Moment Correlation Coefficient was used to determine the relationship between variables.

According to the results of the data obtained within the scope of this study, life satisfaction didn't show a significant difference according to gender, age, year of marriage, duration of marriage, child status, number of children and the way how couple meet, but it does shows difference significantly according to profession, education level, monthly income, personal income, type of marriage, duration of acquaintance with the spouse before marriage and hobby status. It was observed that Marital satisfaction did not show a significant difference according to gender, age, year of marriage, duration of marriage, child status, number of children, marriage type, profession, education level, monthly income, personal income and duration of acquaintance with the spouse before marriage, but it showed differences according to marriage type and hobby status. It was observed that The tendency to divorce does not differ significantly according to gender, age, year of marriage, duration of marriage, child status, number of children, type of marriage, profession, personal income and duration of acquaintance with the spouse before marriage, but it varied according to

education level, monthly income, type of marriage and hobby status. In addition, while life satisfaction and marital satisfaction were found to have a low positive relationship with each other, life and marriage satisfaction were found to have a moderate negative relationship with the tendency to divorce.

Keywords: Life Satisfaction, Marital Satisfaction, Divorce Tendency, Marital Instability.

ÖN SÖZ

Bu çalışma evli bireylerin yaşam ve evlilik doyumunun boşanma eğilimiyle olan ilişkisini incelemek amacıyla yapılmıştır. İşim gereği, aile, evlilik, mutlu olma, boşanma gibi pek çok konu ilgimi hep çeker olmuştur. Bundan ötürü de ilgilendiğim konuyla ilgili bir araştırma gerçekleştirdim. Bu araştırma sürecinde;

Hem ders hem de tez döneminde kendilerinden pek çok şey öğrendiğim, desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen, her zaman çalışmalarımın daha iyi olması için görüş ve önerileriyle beni çalışmaya ve araştırmaya sevk eden, bilimsel çalışma azmimi arttırıp mesleki ve kişisel gelişimime katkı sağlayan, iki küçük kız çocuğu babası olarak asla onları ve ailemi ihmal etmemem gerektiğini her fırsatta söyleyerek aileyi ve aileyle vakit geçirmeyi önemseyen pek değerli tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. F. Sülen ŞAHİN KIRALP'a,

Tezimde jüri üyeliğini yapmayı kabul ederek beni onurlandıran ve sundukları önerilerle tezimin son şeklini almasında emekleri olan Yrd. Doç. Dr. Yasemin SORAKIN ve Yrd. Doç. Dr. Ayşe BENGİSOY'a

Üniversite yıllarında tanıştığım, görüş ve önerileriyle bu yolculukta tezimin şekillenmesinde rol alan değerli arkadaşım ve dostum Dr. Gökay KELDAL'a,

Emek ve desteklerinden ötürü üç yıldır birlikte çalıştığım ve aynı odayı paylaştığım pek kıymetli meslektaşım ve arkadaşım Gökçen Hanife KARAKUŞ'a,

Yüksek lisans yapmamı destekleyen ve benim buralara gelmemde büyük emekleri olan başta anneme ve babama sonra da kardeşlerime, öğretmenlerime ve arkadaşlarıma,

Hayat enerjim ve yaşam kaynaklarım canım kızlarıma ve sevgili eşime çok çok teşekkür ederim. Hayat sizinle daha anlamlı ve güzel. Yaşamımın sevinçleri ve enerji kaynaklarıdır. Varlığınıza çok minnettarım.

Zeynel YİĞİT
Ocak-2024

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Problemi	1
1.2. Araştırmanın Önemi	6
1.3. Araştırmanın Amacı.....	7
1.3.1. Alt Amaçlar	7
1.4. Sayıltılar	8
1.5. Sınırlılıklar	8
2. KURAMSAL ÇERÇEVE	9
2.1. Yaşam Doyumu	9
2.1.1. Yaşam Doyumuna Etki Eden Faktörler	10
2.1.2. Yaşam Doyumu Kuramları	14
2.1.2.1. Etkinlik/Aktivite Kuramı	14
2.1.2.2. Ereksel (Tellic) Kuramı	15
2.1.2.3. Bağ Kuramı	15
2.1.2.4. Yukarıdan Aşağıya ve Aşağıdan Yukarıya Kuramı	16
2.1.2.5. Yargı Kuramı	16
2.1.3. Yaşam Doyumuyla İlgili Türkiye’de ve KKTC’de Yapılan Araştırmalar	17
2.1.4. Yaşam Doyumuyla İlgili Diğer Ülkelerde Yapılan Araştırmalar	19
2.2. Evlilik.....	22
2.2.1. Evlilik Doyumu	22
2.2.1.1. Evlilik Doyumunu Etkileyen Faktörler	23
2.2.1.2. Evlilik Doyumu İle İlgili Kuramlar	25

2.2.1.2.1. Problem Çözme Yaklaşımı	25
2. 2.1.2.2. Sosyal Öğrenme Kuramı	25
2. 2.1.2.3. Sosyal Mübadele Kuramı	25
2. 2.1.2.4. Bağlamsal Kuram.....	26
2. 2.1.2.5. Bağlanma Kuramı	26
2. 2.1.2.6. Yükleme Kuramı.....	26
2. 2.1.2.7. Kişiler Arası İletişime Dayanan Sosyal Biliş Kuramı.....	27
2.2.1.2.8. Sevginin Evrimi Kuramı.....	27
2.2.1.3. Evlilik Doyumuyla İlgili Türkiye’de ve KKTC’de Yapılan Araştırmalar.....	28
2.2.1.4. Evlilik Doyumuyla İlgili Diğer Ülkelerde Yapılan Araştırmalar.....	31
2.3. Boşanma.....	32
2.3.1. Boşanma Eğilimi.....	36
2.3.2. Boşanmanın Sebepleri.....	37
2.3.3. Boşanma Eğilimiyle İlgili Türkiye’de ve KKTC’de Yapılan Araştırmalar.....	38
2.3.4. Boşanma Eğilimiyle İlgili Diğer Ülkelerde Yapılan Araştırmalar	39
3. YÖNTEM.....	42
3.1. Araştırma Modeli.....	42
3.2. Evren ve Örneklem.....	42
3.3. Veri Toplama Araçları.....	45
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu.....	45
3.3.2. Yaşam Doyumu Ölçeği.....	45
3.3.3. Evlilik Yaşam Ölçeği.....	45
3.3.4. Evlilik İstikrarsızlığı Ölçeği.....	46
3.4. Veri Analizi.....	46

4. BULGULAR	48
5. TARTIŞMA	62
5.1. Evli Bireylerin Yaşam Doyumu Düzeylerinin Demografik Verilere Göre Değişip Değişmediğine Yönelik Bulgulara İlişkin Tartışma.....	62
5.2. Evli Bireylerin Evlilik Doyumu Düzeylerinin Demografik Verilere Göre Değişip Değişmediğine Yönelik Bulgulara İlişkin Tartışma.....	66
5.3. Evli Bireylerin Boşanma Eğilimlerinin Demografik Verilere Göre Değişip Değişmediğine Yönelik Bulgulara İlişkin Tartışma.....	67
5.4. Evli Bireylerin Yaşam Doyumları ile Evlilik Doyumları Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgulara İlişkin Tartışma	69
5.5. Evli Bireylerin Yaşam ve Evlilik Doyumları ile Boşanma Eğilimi Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgulara İlişkin Tartışma	69
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	71
6.1. Sonuçlar	71
6.2. Öneriler	72
KAYNAKLAR	75
EKLER	96

TABLOLAR LİSTESİ

	Sayfa No
Tablo 1: Katılımcıların Sosyodemografik Verilerinin Sayı ve Yüzdelerlik Dağılımları.....	43
Tablo 2: Normallik Analizi İçin Çarpıklık ve Basıklık Değerlerinin Sonuçları.....	47
Tablo 3: Yaşam Doyumunun Cinsiyet, Çocuk ve Hobi Durumuna Göre t Test Sonuçları.....	48
Tablo 4: Katılımcıların Yaşam Doyumlarının Demografik Verilere Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	49
Tablo 5: Evlilik Doyumunun Cinsiyet, Çocuk ve Hobi Durumuna Göre t Test Sonuçları.....	52
Tablo 6: Katılımcıların Evlilik Doyumlarının Demografik Verilere Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	53
Tablo 7: Boşanma Eğiliminin Cinsiyet, Çocuk ve Hobi Durumuna Göre t Test Sonuçları.....	56
Tablo 8: Katılımcıların Boşanma Eğilimlerinin Demografik Verilere Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	57
Tablo 9: Yaşam Doyumu ile Evlilik Doyumu Arasındaki Korelasyon İlişkisi.....	60
Tablo 10: Yaşam Doyumu ile Evlilik Doyumu ile Boşanma Eğilimi Arasındaki Korelasyon İlişkisi.....	60

KISALTMALAR

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

BDT: Bilişsel Davranışçı Terapi

Ed: Editör

Çev: Çeviren

Der: Derleyen

KKTC: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

SPSS: Statistical Package for the Social Sciences (Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı)

TC: Türkiye Cumhuriyeti

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

EVLİ BİREYLERİN YAŞAM VE EVLİLİK DOYUMLARI İLE BOŞANMA EĞİLİMİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemi, önemi, amacı, alt amaçları, varsayımları ve sınırlılıkları yer almakta olup ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır.

1.1. Araştırmanın Problemi

Psikoloji bilimiyle ilgili çalışmaların 19. yüzyılın ilk yıllarında genelde depresyon, kaygı gibi konulara yönelik olduğu, bireyde mevcut olan güçlü ve olumlu tarafların yeterince üzerinde durulmadığı fark edilmektedir. Bilim dünyasında pozitif psikolojinin doğuşu ve ön plana çıkmasıyla beraber bireylerin yaşamlarının olumlu olmasını sağlayan faktörler ve öznel iyi olmayla ilgili çalışmalar artmıştır (Myers ve Diener, 1995). Psikoloji bilimiyle özellikle de Pozitif Psikoloji konularıyla uğraşanlar yaşam doyumunu ya da diğer bir ifadeyle mutluluk kavramıyla yüzyıllardır uğraşa gelmişlerdir. İnsanın değişen ve gelişen ihtiyaçlarına bağlı olarak da bu kavramlar üzerindeki araştırmaların uzun yıllar devam edeceği ve bu konuya olan ilginin hep canlı kalacağı söylenebilir.

Yaşam doyumunun anlaşılıp yorumlanabilmesi için öncelikle doyum kavramının açıklanması gerekmektedir. Doyum; bireyin hayata dair beklenti, arzu, istek ve ihtiyaçların karşılanması halidir. Yaşam doyumunu ise bireyin hayattan beklentilerinin gerçek durumla kıyaslanarak meydana gelen sonucu göstermektedir. Buna göre yaşam doyumunu genel olarak bireyin yaşamının bütününe ve birçok alanına etki etmektedir (Yoltaş, 2007).

İnsanlık tarihine baktığımızda insanların yaşamlarını anlamlı bulmaları onların yaşamlarından ne düzeyde mutluluk hissettikleriyle direkt bağlantılıdır. Bu bağlamda yaşam doyumunu, pozitif psikolojinin gelişmesiyle birlikte gelişen ve kişinin yaşamıyla ilgili bilişsel yargılarını içeren bir kavramdır (Dağlı ve Baysal, 2016). Başka bir tanımda ise yaşam doyumunu, kişinin hayatından memnun olup olmamasına dair

tutumunun değerlendirmesini içermesi olarak nitelendirilmektedir (Heller vd., 2006). Yaşam doyumunu, kişinin direkt olarak algı dnyasıyla ilgili bir yargıya varma srecini kast etmekte olup kişinin arzuladıklarıyla gerçekleştirdiklerinin kıyaslanmasına dayanmaktadır (Pavot ve Diener, 2013; Diener vd., 1985). Shin ve Johnson'a (1978) göre yaşam doyumunu, kişinin kendi belirlediği kriterler çerçevesinde yaşam kalitesinin geniş çerçevedeki değerlendirmesidir.

Yetişkin bir kişinin yaşam doyumunu etkileyen yaş, eğitim durumu, gelir dzevi gibi pek çok etkenden söz edilebilir. Bunlar arasında medeni durum ve evlilik doyumunu dikkat çekenler arasındadır. Bu nedenle kişinin yaşam doyumunu incelenirken evlilik durumu ve doyumunu da beraberinde incelenebilir.

Kişinin yaşam kalitesiyle evlilik kalitesinin birbiriyle ilişkili olduğu görülmektedir. Kişinin yaşamında yaptıklarının kendisine doyum sağlamasına bağlı olarak evlilik doyumunu da bu durumdan etkilenmektedir. Nasıl ki yaşamı öznel ve nesnel olarak değerlendirmek için pek çok etken dikkate alınmıyorsa evlilik ilişkisini değerlendirmek için de pek çok etken göz önünde bulundurulmaktadır (nc, 2007).

Evlilik, toplumun şekillenmesinde rol oynayan aile kurumunun temel yapılarındandır. Aynı zamanda kadın ile erkeğin birlikte olmasını uygun görüp onaylayan bir olgudur (ztrk, 2020). Beraber yaşamak, yaşamı paylaşmak, ocuk sahibi olarak onları büyütme maksadıyla bir araya gelmeye karar veren ilgi alanları, arzu ve ihtiyaçları farklı olan iki farklı cins tarafından kurulan ilişki ağı evlilik olarak adlandırılmaktadır. Ayrıca evlilik, karşılıklı dayanışma ve toplumsal onaylanma çerçevesinde cinsellik ihtiyacının giderildiği kaynaşmaya dayalı bir anlaşma şeklidir (Düzgün, 2009; Sönmez, 2012).

Bazı insanlar için mutlu olma ve doyum için evlilik bir temel olarak değerlendirilirken bazıları için ise birçok olumsuzluğun da beraberinde getirmesine neden olmaktadır. Mutsuz ve doyumsuz olan bir evlilik ilişkisine sahip olmak aynı zamanda genel olarak mutlu olma ve yaşam doyumuyla olumsuz bir biçimde i içe olduğu varsayılmaktadır. Evli çiftlerin her ikisi için evlilik doyumunu, evliliği olumlu veya olumsuz biçimde farklı dzeyleerde etkileyecek önemli bir etken olarak ifade edilebilir (Taşköprü, 2013).

Evlilik doyumu, evli bireylerin evlilik yaşamlarına yönelik mutluluğu ve memnuniyeti içerir (Yılmaz, 2019). Ayrıca evlilik doyumu evli çiftlerin olumlu düşünce ve hislerini belirtir, evlilik doyumu yüksek olan evli bireyler evlilik yaşamlarından ve eşlerine olan bağlılıklarından memnuniyet duyarlar ve kendilerini mutlu hissederler (Mardani vd., 2021).

Arzulanan ihtiyaçların giderilmesi ve bireylerin kendilerini mutlu hissetmesi evlilik doyumu açısından önemli bir faktördür. Evli bireylerin evlilik ilişkilerinde doyum sağlayamamaları durumunda genellikle boşanmayla ilişkilerini sonlandırdıkları görülmüştür. Boşanma, hem evli çiftleri hem de boşanan çiftlerin çocukları varsa onları da olumsuz yönde etkileyen sonuçlar ortaya çıkartmaktadır. Bu durum aynı zamanda yaşam memnuniyetini de etkiler (Üncü, 2007).

Nadolu, Runcan ve Bahnarı'ya (2020) göre evlilik doyumu kişinin evlilik yaşamına ilişkin öznel bir değerlendirmesi demektir. Evliliğin istikrarlı bir şekilde sürdürülmesinde evlilik doyumu önemli bir faktöre sahiptir. Evlilik doyumu, evli çiftlerin evliliklerini sürdürürken mutlu ve huzurlu olmalarını sağlayan bir süreci anlatmaktadır (Çağ ve Yıldırım, 2013). Evlilik yaşamındaki doyumun artması ve azalması ile çiftlerdeki mutluluk da direkt bağlantılı olarak ya artmakta ya da azalmaktadır. Bundan dolayı bireyin evlilikten sağladığı doyum gerek aile yaşantısına gerek de çevresindekilerle olan ilişkisine yansımaktadır (Aras, 2020). Tezer'e (1996) göre evlilikten sağlanan doyum yaşam doyumunu da etkilemektedir. Yaşam doyumunu ise insanın bütün hayatını etkileme özelliğine sahip olmakla beraber, evlilik doyumuna etkisi de inkâr edilemeyecek boyuttadır (Güngör, 2007).

Rosen-Grandon, Myers ve Hattie'ye (2004) göre evlilik doyumunu belirleyen özellikler; evlilikte kararlı olmak, eşine karşı saygılı ve bağlı olmak, cinsel yaşamda sadakat, iyi eş olma yolunda hevesli olmak, eşi desteklemek ve hoşnut etmeye yönelik istekli olmak, affetmek ve affedilmek için istekli olmak şeklinde belirtilebilir. Çağ'a (2011) göre ise evlilik doyumunu etkileyen faktörleri şöyle sıralamıştır; eşyle arkadaş olmak, manevi yönden güçlü değerler, dini inanç ve Allah inancı, eş olarak en iyisi olmaya istekli olmak, eşle arkadaş olabilmek. Fatalizade (2019) ise ayrıca bireylerin evlilik doyumunu etkileyen bireysel faktörlerin de söz konusu olduğunu belirtmiştir.

Bunlar; sorumluluk sahibi olma, destekleyici türde iletişim kurma, empati yeteneği ve aktif dinleme becerisine sahip olabilmektir.

Evlilik yaşamındaki doyumun genel yaşam doyumunu da direkt etkilediği fark edilmektedir. Evlilik kişiye psikolojik, sosyal ve ekonomik katkılar sağlamaktadır. Bunları değerlendirdiğimizde sağlıklı bir evlilik, bireyin yaşam kalitesini rahatlıkla yükseltecektir (Çağ ve Yıldırım, 2013). Hayatlarındaki beklentileri evlilik sayesinde gerçekleştiren kişiler yaşamlarını da daha mutlu bir şekilde sürdürmektedirler (Öz, 2019).

Boşanma olgusu günümüzde dünyanın gündeminde sürekliliğini devam ettiren ve gittikçe artan küresel bir sorun haline dönüşmüştür. Dünyanın gelişmesiyle meydana gelen teknolojik gelişmeler, bireyselleşme eğiliminin artması, kalifiyeli bireylerin yetişmesi, evlilik üzerindeki dini kurumların baskısının azalması ve kentleşme toplumun mevcut kurallarını ortadan kaldırarak geleneksel aile yapısındaki ahlaki ve kültürel değerlerde değişime yol açmaktadır. Doğal olarak bu durum dünya genelinde boşanma oranlarının hızla artıp yaygınlaşmasında büyük bir yere sahiptir (Erkan, 2017). Boşanma doğal olarak evlilik ile ilintilidir. Özkalp'e göre boşanma "tarafardan birinin veya her ikisinin kendi arzusu ile toplumda geçerli norm ve adetlere göre evlilik birliğini sona erdirmesi" olarak tanımlanmaktadır (Özkalp, 2011, s. 141).

Yapılan araştırmalar sonucu boşanma nedenlerinin en önemlileri arasında sırasıyla evlilik doyumunun düşük olması ve sadakatsizlik, partnerlerin kişilik özellikleri arasındaki uyumsuzluk, en az bir partnerdeki davranış problemleri ve ilişkisel çatışma ve problemler şeklinde sıralanmaktadır (Amato ve Previti, 2003; Amato ve Rogers, 1997; De Graaf ve Kalmijn, 2006).

Boşanma nedenleri dini inanca, kültürel doku ve toplumsal yapıya bağlı olarak değişebilmektedir. Geçmiş zamanlarda dini, kültürel ve toplumsal sebeplerin etkilerinden çekinilerek geleneksel düşünceler doğrultusunda hareket etmek yaygın olduğu için boşanma çok az rastlanılan bir durumken çağımızda ise gittikçe evlilik gibi boşanmanın da normal ve utanılmaması gereken bir durum haline geldiği görülmektedir (Kunt, 2019). Bu nedenlerden dolayı da boşanma ve boşanma sürecini anlamaya yönelik ilgi giderek artmaktadır. Booth ve arkadaşları (1983) tarafından

ortaya atılan ve boşanma sürecini anlamak üzere kullanılan boşanma eğilimi veya evlilik istikrarsızlığı kavramı literatürde giderek daha yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır.

KKTC'deki evlenme ve boşanma verilerine bakıldığında kişilerin yıllara göre evlenme sayıları dalgalı bir değişim gösterse de benzer aralıklarda seyrettiği görülürken, boşanma sayılarının ise yıllar içinde önemli bir artış izlediği görülmüştür. 1977 ve 2021 yıllarının evlenme sayıları incelendiğinde her ikisinde de yaklaşık sayı 1200 civarında iken, 1977 yılında 180 olan boşanma sayısı 2021 yılında yaklaşık 5 katına çıkarak 895 olduğu saptanmıştır. 2021 yılında en yüksek boşanma oranı Lefkoşa'da görülmüştür (KKTC İstatistik Kurumu, 2023).

Türkiye'deki evlenme ve boşanma istatistiklerine bakıldığında ise 2001 yılında evli çiftlerin sayısı 544 bin 322 kişi olurken 2021 yılında evli çiftlerin sayısı 563 bin 140, 2022 yılında ise bu sayının 574 bin 358 olduğu görülmektedir. Bin nüfus başına düşen evlenme sayısını ifade eden kaba evlenme hızı 2001 yılında bir önceki yıla göre binde 8,35 olarak gerçekleşirken 2022 yılında binde 6,76 olarak gerçekleşti. Boşanan çiftlerin sayısı 2001 yılında 91 bin 994 iken 2021 yılında 175 bin 779, 2022 yılında ise 180 bin 954 olduğu tespit edilmiştir. Bin nüfus başına düşen boşanma sayısını ifade eden kaba boşanma hızı 2001 yılında binde 1,41 olarak gerçekleşirken 2022 yılında binde 2,13 olarak gerçekleşti (Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 2023).

Köseoğlu'na (2021) göre yaşam doyumunu açıklamada kritik bir role sahip olan evlilik yaşamının devam etmesi için evli çiftler gerekli olan doyum elde etmelidirler. Büyük bir ölçüde evlilik doyumunun sağlanması başarılı bir evlilik için gereklidir. Evli bireylerin yeterli doyum elde etmeleri evlilik birliğinin sürmesi için son derece hayati bir öneme sahip olduğundan evlilik doyumunu, boşanma oranlarının artmaya başladığı günümüz toplumlarında çalışma konularının başında yer almaktadır.

Evliliklerin yapısına baktığımızda evlilikler, genel olarak çiftlerin bir araya gelmesinden evliliklerinin devam etmesine kadar mutlu ve keyifli yaşamak amacıyla gerçekleştirilir. Fakat 2021 yılı KKTC'deki İstatistik Kurumunun boşanma verileri incelendiğinde boşanma sayısında her geçen yıl artış olmasından dolayı durumun hiç

de umulduğu gibi olmadığı görülmektedir (KKTC İstatistik Kurumu, 2023). Bu durum evli bireylerin yaşam ve evlilik doyumları ile boşanma eğilimi arasındaki ilişkiyi incelemenin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

1.2. Araştırmanın nemi

Geleceğe yönelik umut ve olumlu duygularla yapılan evlilikler hem Kuzey Kıbrıs'ta hem de Türkiye'de giderek artan sayıda boşanma ile sonuçlanmaya başlamıştır. Boşanma olgusu sadece boşanan çiftlerde değil çevrelerinde de hem maddi hem de manevi bir takım sorunlara yol açabilir. Bu nedenle boşanma sayılarındaki artışın toplumsal bazı etkileri olduğu da düşünülebilir. Kısacası evlilikle ilgili yaşanan sorunlar yaygınlaşmaya başlamıştır. Özellikle son yıllardaki boşanma sayı ve oranlarında artış yaşanması evlilik yaşamındaki sorunların varlığını göstermektedir (Anlı, 2021). Bu da akla evlilik ve yaşam doyumunu kavramlarını getirmektedir.

Yaşam doyumunun ve evlilik doyumunun insanın hayatında giderek önemli bir yer kapsamasına rağmen istatistiksel olarak boşanan çift sayısında her geçen gün artışın olması bu konulardaki akademik çalışmalara olan ihtiyaı arttırdığı dşnlmektedir.

Evliliklerinde mutsuz olan çiftlerinin bu durumu görmezden gelerek gerek kendilerini gerekse de çevrelerindeki kişileri kandırmaya çalışmaları sorunu çözmenin aksine daha fazla evli çiftin ve yakın çevrelerindeki kişilerin yaşamlarında yıkıma ve tahribata neden olduğu dşnlmektedir (Keçeli, 2020). Bilindiği kadarıyla alanyazında boşanma eğilimiyle ilgili çalışmalar kendine son zamanlarda yer bulmuş ve konuyla ilgili olarak hem yerli hem de yabancı alanyazında az çalışmaya rastlanılmıştır. İnsanların duygu karmaşaları yaşadığı günümüzde, bu konunun daha da önem kazanacağı dşnlmektedir. Boşanma oranlarının gün gittikçe artması, insanların birbirlerine tahammül etme derecelerinin azalması (zellikle de evli çiftlerin), yaşamda yapılanların doyurucu gelmemesi ve de hem yerli hem de yabancı alanyazın araştırmasında boşanma eğilimi konusunun bilindiği kadarıyla çok az araştırılmış olması evli çiftlerin yaşam doyumunu ve evlilik doyumunu ile boşanma eğilimi arasındaki ilişkinin incelenmesinin alanyazına önemli ve kayda değer katkı sağlayacağı dşnlmektedir. Bu çalışmadan önce boşanma, yaşam doyumunu ve evlilik doyumunu ile ilgili farklı değişkenler ele alınarak araştırmalar yapıldığı görülmektedir.

Ancak ulaşılabilen literatürde yaşam doyumunu, evlilik doyumunu ve boşanma eğilimi değişkenlerinin bir arada ele alındığı herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

Bundan dolayı da yapılacak olan bu araştırma, evli bireylerin yaşam doyumunu, evlilik doyumunu ve boşanma eğilimine yönelik düşüncelerini öğrenmek ve daha sonra yapılacak çalışmalarla da arttırma yönünde önem teşkil etmektedir. Ayrıca bu çalışmada elde edilecek bulgular çerçevesinde evli bireylerin yaşam doyumunu, evlilik doyumunu ve boşanma eğilimiyle ilgili ulaşılacak sonuçlar doğrultusunda yapılması uygun çalışmaların belirlenebilmesi açısından önem taşımaktadır. Söz konusu bu görüşlerden dolayı çalışma konusunun özgün ve önemli olduğu düşünölmektedir. Aynı zamanda yapılacak araştırmanın sonuçları özellikle psikolojik danışmanlık ve rehberlik, aile danışmanlığı, evlilik ve çift terapisi alanına ve alanda çalışanlara da önemli katkılar sunacağı öngörölmektedir. Bununla beraber, çalışma neticesinde elde edilecek bilgilerin özellikle psikolojik danışma hizmetlerinin kalitesinin arttırılması ve önleyici hizmetlerin planlanması açısından aile ve evlilik danışmanlığı alanına önemli katkılar sağlayacağı beklenmektedir (Anlı, 2021; Beyazgül, 2022).

1.3. Araştırmanın Amacı

Yapılacak olan bu çalışmada evli bireylerin yaşam doyumları ve evlilik doyumları ile boşanma eğilimi (evlilik istikrarsızlığı) arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlara yanıt aranmıştır.

1.3.1. Alt Amaçlar

1. Evli bireylerin yaşam doyumları cinsiyete göre, çocuk sahibi olup olmamaya göre, hobiye göre, yaşa göre, evlilik sayısına göre, eğitim düzeyine göre, ailenin aylık gelirine göre, kişisel gelire göre, mesleğe göre, çocuk sayısına göre, evlenme şekline göre, evlilik türüne göre ve evlenmeden önce eşle olan tanışıklık süresine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

2. Evli bireylerin evlilik doyumları cinsiyete göre, çocuk sahibi olup olmamaya göre, hobiye göre, yaşa göre, evlilik sayısına göre, eğitim düzeyine göre, ailenin aylık gelirine göre, kişisel gelire göre, mesleğe göre, çocuk sayısına göre, evlenme şekline göre, evlilik türüne göre ve evlenmeden önce eşle olan tanışıklık süresine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

3. Evli bireylerin boşanma eğilimi cinsiyete göre, çocuk sahibi olup olmamaya göre, hobiye göre, yaşa göre, evlilik sayısına göre, eğitim düzeyine göre, ailenin aylık gelirine göre, kişisel gelire göre, mesleğe göre, çocuk sayısına göre, evlenme şekline göre, evlilik türüne göre ve evlenmeden önce eşle olan tanışıklık süresine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

4. Evli bireylerin yaşam doyumu ile evlilik doyumu arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

5. Evli bireylerin yaşam ve evlilik doyumları ile boşanma eğilimi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.4. Sayıtlar

1. Evli bireylerin yaşam doyumları ve evlilik doyumları ile boşanma eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi için uygulanan Kişisel Bilgi Formu, Yaşam Doyumu Ölçeği, Evlilik Yaşam Ölçeği ve Evlilik İstikrarsızlığı Ölçeği'ne evli bireylerin doğru, içten ve tarafsız bir şekilde cevap verdikleri kabul edilmektedir.

1.5. Sınırlılıklar

1. Bu çalışma, 2023 yılında en az bir yıldır KKTC'de ikamet eden ve en az bir yıldır evli olan TC ve KKTC vatandaşları ile sınırlıdır.
2. Araştırma zaman açısından 2023 yılıyla sınırlıdır.
3. Bu araştırmanın verileri Kişisel Bilgi Formu, Yaşam Doyumu Ölçeği, Evlilik Yaşam Ölçeği ve Evlilik İstikrarsızlığı Ölçeği'nin ölçtüğü özelliklerle sınırlıdır.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Yaşam Doyumu

Yaşam doyumu kavramını doğru anlayıp yorumlayabilmek için öncelikli olarak doyum kavramının bilinmesi ve anlaşılması gerekmektedir.

Doyum, kişinin arzuladıklarını ve hayattan belediklerini gerçekleştirme derecesidir (Dilmaç ve Ekşi, 2008). Başka bir tanıma göreyse doyum, bireyin fizyolojik ve psikolojik olarak nitelendirilen gereksinimlerinin giderilmesi sonucu rahata kavuşması halidir (Budak, 2003). Yaşam doyumu, ruhsal olarak iyi olma, kişisel iyilik, iyilik durumu, iyilik, tatmin olma, memnun olma, mutlu olma ve benzeri kavramlar birbirleri yerine sıklıkla kullanılmaktadır. Bu tanımlamalar aynı anlama gelmese bile birbirlerine yakın bir anlamda oldukları için kendi içlerinde ilişkilidirler (Şimşek, 2010). Bireyin mutlu olması ya da iyi olması; algılanan yaşam standardı, nitelik veyahut yaşam doyumu açısından olumlu hislerin varlığı ve olumsuz hislerin yokluğu biçiminde de nitelendirilebilir (Yetim, 2001).

Yaşam doyumu kavramı ilk defa Neugarten ve arkadaşları (1961) tarafından ortaya atılarak psikoloji literatürüne kazandırılmıştır. Doyum, bireyin hayattan beledikleriyle arzuladıklarını gerçekleştirme halidir. Bireyin yaşamında elde ettikleri ile elde etmek istedikleri arasında meydana gelen etkileşim neticesinde yapılan değerlendirme neticesi ise yaşam doyumu olarak ifade edilmektedir (Dilmaç ve Ekşi, 2008).

Çivitçi'ye (2012) göre yaşam doyumu, kişinin kendi yaşamı hakkında sahip olduğu genel yargılar ve değerlendirmeler olarak tanımlanmaktadır. Ülker Tümlü ve Recepoğlu'na (2013) göre ise yaşam doyumu, bireyin yaşam kalitesinin kendisinin belirlediği kriterlere göre genel değerlendirmesi olarak nitelendirilir.

Yaşam doyumu bireyde yaşamın sadece bir boyutuna yönelik tatmini içeren bir kavram değil, yaşamın bütününden elde edilen tatmini içermektedir (Özer ve Karabulut-Özsoy, 2003). Yani bireyin yaşamının genel yapısına ilişkin bireysel

yargılamasını, değerlendirme yapmasını kapsamaktadır (Baykoçak, 2002). İnsanların yaşama yönelik beklentileri ile bu beklentiler karşısında sahip olduklarıyla karşılaştırma yapmaları yaşam doyumu kavramını ortaya çıkartmaktadır. Yaşam doyumu, yaşam sürecinde meydana gelen olay ve olguların nasıl olduğu ve nasıl olması gerektiğine ilişkin bireyin algısıdır. Bu iki boyut ne kadar birbirine benzer ve birbiriyle örtüşürse birey de o düzeyde yaşamında doyum elde eder (Onyishi ve Okongwu, 2013).

Dorahy ve diğerlerine (2000) göre, mutluluk ile ilişkili olan iyilik – iyi olma hali-düşünsel olarak yaşam doyumu kısmında ele alınır. İyilik ya da bireysel iyi oluş kişinin duygusal ve bilişsel yönden hayatını ele almasıdır. Bilişsel taraf, yaşam doyumunu ve buna ilişkin algıyı oluşturur. Sonuçta yaşam doyumu mutlu olmanın bilişsel tarafını oluşturur.

Diener'a (1984) göre yaşam doyumu öznel iyi oluşun bilişsel bir bileşeni olarak açıklanmaktadır. Diener, Emmons, Larsen ve Griffin'a (1985) göre öznel iyi oluş; yaşam doyumu, olumlu ve olumsuz duyguların bileşenlerinden oluşur ve yaşam doyumu öznel iyi oluş yapısının bilişsel/yargısal bileşeni olarak tanımlanmıştır. Yaşam doyumu kavramı kişinin yaşamıyla ilgili bilişsel yargılarını ve değerlendirmelerini kapsar ve sadece yaşamın belli bir alanıyla ilişkili değildir. Hayatın büsbütün bir şekilde değerlendirilmesidir. İnsanlar yaşamlarında genel anlamda mutlu olma düzeylerini, yaşamlarını ne şekilde anlamlı bulduklarını ve genel olarak memnun olma derecelerini bu bilişsel yargılarla yani yaşam doyumu kavramıyla belirtirler (Diener, 1984; Veenhoven, 1996).

Yaşam doyumu kavramını tanımlama bireye göre farklılık gösterebilmektedir. Bu sebepten ötürü yaşam doyumu için belli kriterlerin belirlenmesi güçleşmektedir. Mevcut yazılı alanyazında yaşam doyumunu ifade eden pek çok terim bulunmaktadır. Fakat buna karşın yaşam doyumu düşüncesi ve hissini anlatan birbirine çok yakın ifadelerle de karşılaşılabilmektedir (Aydın, 2004).

2.1.1. Yaşam Doyumuna Etki Eden Faktörler

Veenhoven'e (1996) göre, yaşam doyumu yaşam kalitesinin tümüyle olumlu bir yönde gelişiminin derecesidir. Yaşam doyumunu etkileyen faktörleri bireyin

toplumdaki statüsü, bireysel yetenekleri, yaşamda meydana gelen olayların seyri, tecrübeli olmak, gelişimin içselleştirilmesi, duyguların temelindeki anlamı araştırmak olarak belirtir.

Yaşam doyumu kavramı bireylerin algılama seviyelerinin birbirinden farklı olmasından dolayı kavramın tanımı ve açıklaması ile ilgili ortak bir fikir söz konusu değildir. Kavramın daha iyi anlaşılabilmesi için yaşam doyumuna etki eden faktörler aşağıda belirtilen biçimde sıralanarak kavramın daha iyi bir şekilde anlaşılması sağlanmaya çalışılmıştır (Yetim; 2003):

1. Günlük hayattan keyif ve zevk almak,
2. Yaşamın anlamlı olması ve bir amaca sahip olmak,
3. Belirlenen hedeflere ulaşma çabası,
4. Olumlu bir kişisel kimlik duygusuna sahip olmak,
5. Bedensel yönden bireyin kendisini iyi olarak algılaması,
6. Ekonomik açıdan güvende olmak,
7. Sosyal ilişkiler ağına sahip olmak.

İnsanların yaşamına bakıldığında genel olarak yaşamlarının bir anlama sahip olması, fiziki açıdan kendilerini iyi hissetmeleri, sosyoekonomik yönde güven içinde olmaları, çevreleriyle olumlu ve güçlü bir iletişim halinde olmaları, herhangi bir hobiye (yürüyüş yapma, film izleme, kitap okuma, tiyatroya gitme, gezme vb.) sahip olma, keyifli ve eğlenceli aktivitelere katılma yaşam doyumunu etkileyen faktörlerdir (Ünal ve Şahin, 2013).

Appleton ve Song'a (2008) göre yaşamın sadece belirli bir alanından elde edilen tatmin yaşamın bütününden duyulan memnuniyeti ifade etmemektedir. Yaşam doyumunu etkileyen altı tane faktörün mevcut olduğunu ve bunların aşağıda belirtildiği gibi olduğunu belirtmiştir:

- Kişinin sahip olduğu gelir,
- Sosyal statü ve meslek,
- Sosyal hareketlilik ve sahip olunan imkânlar,
- Refah durumu,
- Devletin uyguladığı politikalar,

- Aile, çevre ve toplumla olan ilişkiler (Appleton ve Song, 2008).

Diener'a (1984) göre yaşam doyumu bireyin yaşamda sahip olduğu yaşam şartları ve standartlarına göre değişebilen dinamik yapıdır. Netice olarak yaşam doyumunun her bireyin hayat şartlarına göre kendine has istekler ve sonuçlarla meydana geldiği kabul edilmektedir (Acar, 2022).

Yaşam doyumunu etkileyen faktörlerle ilgili literatür incelendiğinde birçok sınıflandırmanın yapıldığı görülmektedir. Yapılan sınıflandırmalardan biri de demografik faktörler ve kişisel özelliklerle ilgili sınıflandırmadır. Demografik faktörler olarak yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi, gelir, çalışma/iş yaşamı ve sağlık gibi faktörler sıralanabilir. Kişisel özellikler ise bireyin kişilik özellikleri olarak değerlendirilmektedir (Gündüz, 2022). Yaşam doyumunu etkileyen demografik faktörlerden yaşa göre bakıldığında gençlerin yaşam doyumlarının yaşlılardan daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Yaş arttıkça yaşam doyumunda azalma görülmektedir (Dal, 2015; Subaşı, 2021; Türe, 2022).

Yaşam doyumunu etkileyen cinsiyet değişkeniyle ilgili birçok çalışma yapılmış olup çalışmalar arasında bir tutarlılık bulunmamaktadır (Subaşı, 2021). Yapılan çalışmaların bazılarında kadınların yaşam doyumları daha yüksek (Demir, 2022) bazılarında erkeklerin yaşam doyumları daha yüksek (Türe, 2022) bazılarında ise herhangi bir farklılık tespit edilememiştir (Gökçek-Kaya, 2022). Bu da bize cinsiyet değişkeninin farklı sonuçlara yol açtığını ve kesin karar verme konusunda etken olmadığını düşündürmektedir.

Türkiye İstatistik Kurumu 2022 yılına ait "Türkiye'de Yaşam Memnuniyeti Araştırması" sonuçlarına göre evli olan bireylerin, evli olmayanlara nazaran daha çok mutlu oldukları tespit edilmiştir. Bir önceki yıla göre mutlu olduğunu belirten evli bireylerin oranında yüzde olarak düşüş görülmüştür. 2021 yılında evli bireyler % 54,5 oranında mutlu olduğunu belirtirken evli olmayanlar %40,4 olarak belirtmiştir. Evli olan bireylerin mutlu olma düzeyi cinsiyet değişkeni açısından değerlendirildiğinde evli olduğunu belirten erkeklerin % 51'inin, evli olduğunu belirten kadınların ise % 57,9'unun mutlu olduğu görülmüştür (TÜİK, 2023)

Evli bireylerin yaşam doyumunun bekâr bireylere nazaran daha yüksek olduğunu belirtmiştir (Türe, 2022). Ayrıca evli kalma süresi arttıkça kişilerin hem iş doyumları hem de yaşam doyumları artmaktadır (Dikmen, 1995).

Literatürde eğitim düzeyinin de yaşam doyumunda rol oynayan faktörlerden biri olduğu görülmektedir. Eğitim düzeyi yüksek olan kişilerin istediklerine ulaşma ve aile yaşamları içerisinde mutlu olmayı sağlayacak becerilere sahip olabilmelerinden dolayı diğer insanlara göre daha çok mutlu oldukları ifade edilmektedir (Plagnol ve Easterline, 2008).

Gelir düzeyi düşük olduğunda yaşam doyumunu da düşük olmaktadır, gelir düzeyi yüksek olduğunda ise yaşam doyumunu da artmaktadır (Moller, 1996). Aylık gelirini düşük olarak algılayanların orta düzey olarak algılayanlara göre, orta düzey olarak algılayanların ise yüksek olarak algılayanlara göre yaşam doyumları daha düşüktür. Dolayısıyla bireylerin geliri arttıkça yaşam doyumları da artmaktadır (Demir, 2022).

Kişinin yapmakta olduğu iş, hayatının ayrılmaz ve tamamlayıcı bir bileşenidir ve kişi hayatının büyük bir çoğunluğunu çalışmayla devam ettirir. Bundan dolayı yaşam doyumunu iş hayatından ayrı bir şekilde ele alıp değerlendirme yapmak doğru olmayacaktır (Uyguç vd., 1998). Yaşam doyumunu etkileyen en önemli faktörlerden birisi bireyin hayatında oldukça önemli olan çalışma/iş hayatı yer almaktadır. Bu çerçevede değerlendirildiğinde yaşam doyumunu ile iş yaşamından sağlanan doyumun birbiriyle ilişkili olduğu bilinen bir gerçektir (Keser, 2005). Yapılan araştırmalar iş doyumunun yaşam doyumunu ile ilişki halinde olduğunu ortaya koymaktadır (Aydıntan ve Koç, 2016; Demirel 2014).

Bireyin gerek beden sağlığı gerekse de ruh sağlığı yaşam doyumunu etkileyen önemli bir faktördür. Mesela hemodiyaliz tanısı alan ve sağlığı yerinde olan bireylerin yaşam doyumlarının psikolojik sorunlu bireylerin yaşam doyumlarından daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Çalışmada bireylerin hayat kalitesinin ruhi sağlık bileşeninin puanlarının bireylerin hastalık hallerine göre belirgin bir şekilde farklılaştığı görülmüştür (Annak, 2005). Grant, Wardle ve Steptoe'nin (2009) yaptıkları bir çalışmaya göre sağlıklı beslenme ile yaşam doyumunu arasında olumlu güçlü bir ilişki

söz konusudur. Aynı zamanda yaşam doyumunun fiziksel egzersiz yapmayla da bir ilişkisi olduğu tespit edilmiştir.

Bireylerin kişisel özelliklerine bakıldığında mutlu olan bireylerin mutsuz olanlara kıyasla sosyal ve romantik ilişkilerde daha başarılı oldukları ve bu ilişkilerinin daha güçlü oldukları gözlemlenmiştir. Kişilik yönünden bakıldığında mutlu olduğunu belirten bireyler diğerlerine göre uyumlu ve dışadönükken aynı zamanda bu kişilerin nevrotik düzeyleri de azdır (Diener ve Seligman, 2002). Deneve ve Cooper 'in (1998) yaptığı bir meta analizde, beş faktör modeline ait olan dışadönük olma, duygusal dengeliliğe/dengesizliğe sahip olma ve sorumluluk bilincinde olma kişilik özelliklerinin yaşam memnuniyeti, öznel iyi oluş ve mutluluk ile bağlantılı olduğu yargısına varılmıştır.

2.1.2. Yaşam Doyumu Kuramları

Bu bölümde yaşam doyumunu kavramını açıklamaya çalışan kuramlar ele alınmaktadır. Yaşam doyumunu farklı kuramsal altyapı yönünden anlaşılmaya gayret edilmiştir. Yaşam doyumuna ilişkin kuramlar incelenip aşağıdaki şekilde ele alınmıştır.

2.1.2.1. Etkinlik/Aktivite Kuramı

Bu kuramın varsayımına göre bireyin yaşamındaki mutluluğu yaptığı etkinlikler sonucu ortaya çıkmaktadır. Yani mutluluk etkinliklere bağlıdır. Gelişmeli durumlar ve olumlu bir netice elde etmeyi sağlayan etkinlikler bireyin mutlu olmasını sağlar. Bu kuramın en önemli ve ilk savunucusu filozof Aristoteles'tir. Kendisine göre erdemli etkinlikler mutluluk denilen durumu ortaya çıkarır. Günümüzün modern görüşüne göre etkinlik kuramı, bireyin güçlü sosyal ilişkilere sahip olması, bir hobisinin olması, egzersiz yapma gibi birçok etkinliği barındıran daha geniş kapsamlı bir yol izlemektedir. Bu kuramın temeli, birey hayatını ve yaptıklarını anlamlandırma çabasına girerse elde ettiği mutluluk azalacak görüşüne dayanmaktadır. Sürekli olarak mutlu olmayla ilgili değerlendirme çabasında olmak yıpratıcı olur. Birey önemli gördüğü etkinliklere odaklanır ve yoğunlaşırsa mutluluk direkt gelecektir (Diener, 1984; Usluel ve Demiraslan, 2005). Etkinlik kuramına göre yaşam doyumuna erişmek için öncelikli olarak bireyin davranışlarını tertiplemesi gerekmektedir (Yetim, 2001).

Şayet birey bir etkinlikte bulunuyorsa bu etkinliğin kolay olması ya da zor olması da son derece çok önem arz etmektedir. Bireyin yapmakta olduğu faaliyet kendisine çok kolay, basit ve sıradan geliyorsa birey çok çabuk sıkılarak doyum sağlayamaz. Aynı şekilde etkinlik tam tersine çok zor ve karmaşıksa da bireyin gerginlik yaşamasına sebep olur ve birey yine doyum sağlayamaz (West, 2018).

2.1.2.2. Ereksel (Tellic) Kuramı

Ereksel kuram, W. Wilson tarafından 1960'lı yıllarda geliştirilerek alanyazına kazandırılmıştır. Bu kuramın ana görüşüne göre gereksinimlerin giderilmesi doyum ve mutluluk getirir, gereksinimlerin giderilememesi durumu ise doyumsuzluk ve mutsuzluğa neden olur. Bu kurama göre bireyin doyum sağlayabilmesi için birey belirlediği hedeflerine ulaşmalı ve ihtiyaçlarını karşılamalıdır. (Köker, 1991; Yetim, 1991; Onur, 1997; Gümüş, 2006; Özger, 2019). Kişilere göre gereksinimlerin değişken olması konuyla ilgili bir fikir birliğine varmaya engel olsa da doyum ve mutlu olmayla alakalı olduğu yerleşik bir düşüncedir (Kelleci, 2019).

2.1.2.3. Bağ Kuramı

Bağ kuramı, insanoğlunun tecrübe ettiği olay ya da durumlara atfettiği manalar farklılaştıkça bu olay ya da durumlara ait hissiyatları da farklılaşmakta olduğunu ileri sürer (Çelebi ve Çelebi, 2018). Bireyler, daha önce başlarında geçmiş olan olay ya da durumlara ait bilinçlerinde oluşturmuş oldukları zihinsel ağlarla şimdi yaşamakta olduklarını anlamlandırmaktadırlar. Böylece daha önce herhangi bir olaya yönelik olumlu duygulara sahipse birey ve zihin dünyasında da olumlu bilişsel bir ağ geliştirmişse hâlihazırdaki yaşamında ona benzeyen bir olayla rastladığında olumlu duygular geliştirir (Yetim, 1991; Çırak, 2021). Sonuç olarak insanların olayları bilişsel ağlarında iyi bir şekilde yorumlamaları bireyi daha fazla mutlu etmekte fakat bilişsel ağlarında olayları kötü bir şekilde yorumlamaları ise kişinin mutsuz olmasına neden olmaktadır (Kaplan, 2022).

2.1.2.4. Yukarıdan Aşağıya ve Aşağıdan Yukarıya Kuramı

Yukarıdan Aşağıya Kuramına göre yaşam doyumunun belirlenmesinde insanların bireysel özellikleri ön planda yer almaktadır. Birey yaşadığı olay ve durumlara bağlı olarak olumlu ya da olumsuz görüşler geliştirir. Bu kuram savunucularına göre bireyin mutlu olması ya da yaşamdan doyum sağlaması bireyin karakter yapısıyla direkt bağlantılıdır (Aydın, 2019). Demokritos, mutlu olmanın şansla veya dış faktörlerle ilgili olmadığını, kişinin beyninde olup bitmekte olduğunu belirtmiştir (Diener, 1984).

Aşağıdan Yukarıya Kuramı ise Yukarıdan Aşağıya Kuramının zıttını savunmaktadır. Yani bireyin kişisel özellikleri değil de bireyin yaşadığı olay ya da başından geçen durum yaşam doyumunu oluşturur (Diener, 1984). Aşağıdan Yukarıya Kuramında insanlar yaşamlarındaki haz ve acı verici olay ya da durumların kritiğini yaparak mutlu ya da mutsuz olurlar (Eryılmaz, 2009). Birey ne kadar olumlu olay ya da durumlarla karşılaşır ise yaşam doyumunu da o derecede yüksek olacaktır (Türe, 2022).

2.1.2.5. Yargı Kuramı

Bu kuramın temel felsefesine göre kişinin yaşamında olup bitenleri kendisince değerlendirme yaptığı kriterlerin, mevcut durumdaki hayat koşullarının aşağısında olması yaşam doyumunun artışı sağlayacaktır (Acar-Arasan, 2010; Örkün, 2011). Yargı kuramında bireyin kullandığı ölçütler ön plandadır. Birey kendisini kıyasladığı diğer bireye göre değerlendirmektedir. Bu tür kıyaslamalar insanların ruh sağlığına etki eder. Şayet bireyin kendini kıyasladığı kişinin durumundan daha iyi şartları mevcutsa bu durumda yaşam doyumunun da yüksek olacağı söylenebilir. Zira diğer insanların daha kötü koşullarda yaşadığının farkında olan insanlar, kendi durumlarını göz önünde bulundurarak yaşam doyumlarının farklı olduğu düşüncesindedirler (Acar-Arasan, 2010).

2.1.3. Yaşam Doyumuyla İlgili Türkiye’de ve KKTC’de Yapılan Araştırmalar

Yıldız ve Baytemir (2016) tarafından evli bireyler üzerinde yapılan bir araştırmada benlik saygısı düzeyinin evlilik doyumu ile yaşam doyumu arasındaki ilişkide aracılık rolü incelenmiştir. Bu çalışmadan elde edilen bulgulara göre evlilik doyumu ile yaşam doyumu arasındaki mevcut ilişkide benlik saygısının aracılık yaptığı bulunmuştur. Benlik saygısının aracılık etkisinin araştırıldığı bu çalışmada öncül değişkeni olan evlilik doyumu ile sonuç değişkeni olan yaşam doyumu arasındaki ilişkinin azalmasına rağmen anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda evlilik doyumunun yaşam doyumunu ve benlik saygısını, benlik saygısının da yaşam doyumunu yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Erdinç (2018) tarafından İstanbul’da yapılan bir çalışmada en az 6 aydır evli olan 232 evli erkek ve kadından veri toplanmıştır. Bu çalışmada evlilik doyumunun yaşam doyumu ile orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişkisinin olduğu belirtilmiştir. Aynı çalışmada yaş ile yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı, gelir düzeyi ile yaşam doyumu arasında güçlü bir ilişki ortaya çıkmıştır. Gelir düzeyi arttıkça yaşam doyumu da artmaktadır.

Evli çiftler üzerinde bir çalışma gerçekleştiren Karalı (2019) ise, evli bireylerde yaşam doyumu, cinsel doyum ve evlilik uyumunun sosyodemografik değişkenlerle olan ilişkisini incelemeyi amaçlamıştır. Çalışma 99 evli çift ile yapılmıştır. Araştırmanın neticesinde ulaşılan bulgulara göre cinsel doyumun yaşam doyumuyla pozitif yönlü güçlü ilişkisinin olduğu, yaşam doyumunun evlilik uyumuyla negatif yönlü bir ilişki içinde olduğu görülmüştür.

Anlı (2021) İstanbul’da ikamet eden evli kişiler üzerine yaptığı araştırmada 300 (154’ü kadın 146’sı erkek) kişiden veri toplamıştır. Yaşam doyumu yaş değişkenine göre incelendiğinde yaş arttıkça yaşam doyumunun azaldığı görülmüştür. Katılımcıların genel olarak eğitim ve gelir düzeyi arttıkça yaşam doyumunun da arttığı belirtilmiştir. Çalışmayan evli bireylerin yaşam doyumu daha yüksek bulunmuştur. Cinsiyet, çocuk sahibi olma durumuna ve evlilik süresine göre ise yaşam doyumunun değişmediği tespit edilmiştir. Evli bireylerin eş uyumu, yaşam doyumu ile kaygı

düzeylerinin birbiriyle orta düzeyde pozitif ve negatif yönde ilişki içerisinde olduğu belirlenmiştir. Evli çiftlerin yaşam doyum düzeyleri arttıkça eş uyumları artmaktayken kaygı düzeyleri arttıkça yaşam doyum puanları düşmektedir.

Acar (2022) tarafından yapılan araştırmada yetişkinlerin bağlanma stilleri, psikolojik sağlık ve yaşam doyum arasındaki ilişki incelenmiştir. Adı geçen çalışma için 18-45 yaş aralığında bulunan 263 kişiden veri toplanmıştır. Çalışmanın sonunda yaşam doyumunun cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediğini ancak gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği belirtilmiştir.

Gündüz'ün (2022) yaptığı çalışmada beden algısı ile yaşam doyum arasındaki ilişkide sosyal medya bağımlılığının ve atılganlığın aracı rolü araştırılmıştır. Bu çalışma 18-35 yaş aralığında bulunan 380 kişiyle yapılmıştır. Medeni duruma göre bakıldığında evli bireylerin yaşam doyumlarının bekâr olanlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Gelir durumuna göre bakıldığında ise yüksek gelir grubundaki bireylerin yaşam doyumlarının orta ve az gelir grubundakilere nazaran daha fazla olduğu görülmüştür. Eğitim durumuna göre bakıldığında da ön lisans mezunu olanların lise ve lisans mezunu olanlara göre daha yüksek yaşam doyumuna sahip oldukları tespit edilmiştir. Beden algısı ile yaşam doyum arasında istatistiki olarak pozitif yönde anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Aynı çalışmada atılganlık düzeyi ve yaşam doyum arasında pozitif yönde güçlü bir ilişki tespit edilmiştir. Sosyal medya bağımlılığı ile yaşam doyum arasında ise negatif yönde bir ilişki bulunmuştur.

Beyazgül (2022) evlilik hoşnutsuzluğunda; yaşam doyum ve cinsel öz bilinç rolünün etkisini incelemiştir. Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde yaşayan 435 evli bireyden veri toplanmıştır. Yaşam doyumunun evlilik hoşnutsuzluğunun anlamlı bir yordayıcısı olduğu tespit edilmiştir. Yaşam doyumunun evlilik hoşnutsuzluğuyla orta şiddette negatif yönlü olarak manidar bir ilişki içinde olduğu saptanmıştır.

Aksoy (2022)'un Batman ilinde 18 yaş ve üstü evli bireylerle yaptığı araştırmada 200 kadın 200 erkek olmak üzere toplamda 400 kişiden veri toplanmıştır. Yapılan araştırmanın sonuçları incelendiğinde evlilik yaşam doyumunun yaş, eğitim düzeyine, gelir durumuna ve evlilik süresine göre farklılaştığı belirtilmiştir. Ancak aynı araştırmada çocuk durumuna göre evlilik yaşam doyumunun değişmediği tespit

edilmiştir. Bu araştırmanın bulgularına göre evli çiftlerin evlilik yaşam doyum düzeyleri ile sosyal medya kullanım düzeyi ve alt boyutları arasında manidar bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Gökcek Kaya (2022) tarafından Doğu Anadolu Bölgesi'nin bir ilinde yaşayan öğretmenlerden çevrimiçi veri toplama yoluyla 300 kişiden veri toplanmıştır. Yaş ve cinsiyet değişkeniyle yaşam doyumu arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Yani yaşa ve cinsiyete göre yaşam doyumu değişmemektedir. Aynı zamanda bu çalışmada öğretmenlerin kültürel zekâ düzeyleri yaşam doyumlarını, yaşam doyumları ise iş performanslarını anlamlı bir biçimde ve pozitif yönde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Türe (2022) Orta Karadeniz'in bir ilinde yaşayan 408 yetişkin bireyle bir çalışma gerçekleştirmiştir. Yetişkinlerle yaptığı araştırmanın bulgularında yaşam doyumunun cinsiyet değişkenine bağlı olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği belirtilmiştir. Erkeklerin yaşam doyumları kadınlara göre daha yüksektir. Medeni duruma göre bakıldığında ise evli katılımcıların yaşam doyumları bekâr olanlara göre daha yüksek bulunmuştur. Yaşam doyumunun gelir düzeyine göre belirgin bir şekilde farklılaştığı belirtilmiştir. Yüksek gelir grubundakilerin orta ve düşük gelir grubundakilere nazaran yaşam doyumlarının yüksek olduğu belirtilmiştir. Eğitim durumuna göre yaşam doyumunda herhangi bir değişiklik görülmemiştir. Yaşa göre bakıldığında ise katılımcıların yaşına paralel olarak yaşam doyumlarının da artmakta olduğu görülmüştür. Sosyal medya bağımlılığının ve algılanan stres düzeyinin yaşam doyumunu azalttığı tespitinde bulunulmuştur.

Yapılan araştırmalar doğrultusunda ulaşılabilen literatürde KKTC'de evli bireylerin yaşam doyumlarını inceleyen herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

2.1.4. Yaşam Doyumuyla İlgili Diğer Ülkelerde Yapılan Araştırmalar

Diener (1984) huzurevindeki yaşlılarla bir çalışma yapmış ve çalışmada yaşlıların yaşam doyumunu düzeyleriyle bedensel aktiviteleri arasındaki ilişki araştırılmıştır. Çalışmanın sonucunda yaşam doyumunun sağlıkla ilişkili olduğu belirlenmiştir. Huzurevinde bulunan yaşlıların sağlık durumları iyi oldukça yaşam doyumlarının arttığı görülmüştür.

Armsden ve Greenberg (1987) bir araştırma yapmış ve araştırmada yaşam doyumu ile sosyoekonomik durum ve benlik saygısının pozitif yönlü anlamlı bir ilişki içinde olduğu saptanmıştır. Fakat yaşam doyumunun cinsiyet değişkeniyle herhangi bir ilişkisinin varlığına rastlanılmamıştır.

Myers ve Diener (1995) tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre yaşam doyumunun yordayıcıları olarak psikolojik değişkenlerin etkili olduğu belirlenmiştir. Ancak yaşam doyumu ile cinsiyet ve gelir durumu arasında herhangi bir ilişkiye rastlanılmamıştır.

Clench-Aas ve arkadaşlarının (2011) yapmış oldukları araştırmada yaşam doyumu ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Yani katılımcıların cinsiyetine bağlı olarak yaşam doyumunda bir farklılık meydana gelmemiştir.

Luhmann ve arkadaşlarının (2013) yaptıkları bir çalışmada yaşam doyumunun, ilerideki yaşam olaylarının üzerindeki olası etkisi incelenmiştir. Araştırmaya katılan kişilerin ilerideki beş yıl içerisinde evlenme, iş bulma ve ebeveyn olma olasılıkları yaşam doyumu puanı yüksek olan bireylerde düşük olanlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tayvanlı lisede çalışan öğretmen ve üniversitede ders veren profesörlerin katıldığı bir çalışma gerçekleştiren Chen (2016) toplamda 488 lise öğretmeni ve üniversite profesörüyle çalışmıştır. Çalışmanın amacı; boş zaman katılımı, iş stresi ve yaşam doyumu arasındaki ilişkiyi araştırmak ve fazladan başka bir idari görev ve okul türü (üniversiteye karşı lise) üstlenmenin düzenleyici etkisini belirlemektir. Çalışmada boş zaman katılımının iş stresini olumsuz yönde etkilediği ve iş stresiyle yaşam doyumun birbiriyle ters yönde güçlü bir ilişki içinde olduğu sonucuna varılmıştır.

Naseem (2018) tarafından yapılan bir çalışmada amaç, duygusal zekâ aracılığıyla ilişkiyi düzenleyerek iş stresinin çalışan mutluluğu ve yaşam doyumu üzerindeki etkisini araştırmaktır. Bu çalışma 350 telekomünikasyon sektöründen çalışanlarla yapılmıştır. Çalışmada ulaşılan sonuçlara göre, stres mutluluğu anlamlı bir şekilde yordamaktadır ancak stres dışında yer alan diğer faktörlerin de yaşam doyumu üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmadan elde edilen bulgulara göre duygusal zekâ düzeyi yüksek olanların daha az stres yaşadıkları, mutluluk ve yaşam

doyumunu seviyelerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ulaşılan diğer bir bulgu da ise, evli erkeklerin duygusal zekâ ile stresi kontrol etmede kadınlara göre daha başarılı oldukları belirtilmiştir.

Amati ve diğerleri (2018) tarafından yaşam doyumunu ile arkadaşlık ilişkisi arasındaki ilişki incelenmiştir. Arkadaşlık ilişkisi ile yaşam doyumunu arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Çalışma sonucunda elde edilen verilere göre bireyin arkadaşları ile zaman geçirme sıklığı arttıkça yaşam doyumunu puanı da yükselmektedir. Ayrıca arkadaşlık ilişkisinde olumlu tutum takınan ve diğer insanlara güvenen bireylerin yaşam doyumunun da daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Arkadaşlık ilişkisinin yaşam doyumunu etkilediği görülmüştür.

Aydın ve Onger (2022) tarafından yapılan araştırmaya göre depresyon düzeyi ve cinsel işlev bozukluğu ile yaşam doyumunu arasında negatif yönde zayıf bir ilişki söz konusudur. Aynı çalışmada cinsel işlev bozukluğu açısından bakıldığında gruplar arasında yaşam doyumunu ile depresyon açısından anlamlı bir farklılığın olmadığı da saptanmıştır.

Nargargoje ve arkadaşları (2022), gerçekleştirdikleri araştırmada yaşlı Hintli yetişkinlerin sosyal katılım ve yaşam doyumunun birbiriyle olan ilişkisinde medeni durum ve yaşam düzenlemelerin düzenleyici rolü ele alınmıştır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında yaşlı erkeklerin yaşam doyumlarının yaşlı kadınlara kıyasla biraz daha yüksek olduğu saptanmıştır. Evlilik birlikteliği, eşle beraber yaşama veya başka aile üyeleriyle beraber yaşamının yaşam doyumunu ile pozitif yönde bir ilişkisi olduğu belirtilmiştir. Ayrıca sosyal etkinliklere katılanların yaşam doyumları daha yüksek bulunmuştur.

Ma ve Gu'nun (2023) ileri yaşlardaki evli bireylerle yaptıkları çalışmada yaşam doyumunu ve ölüm oranı ilişkisinde evliliğin etkisi yaş ve cinsiyet farklılıklarına bağlı olarak ele alınmıştır. Yaşam doyumunun ölüm üzerindeki koruyucu etkisinin sadece yaşlı erkeklerde görüldüğü belirtilmiştir. Kaliteli bir evlilik için yaşam doyumunun cinsiyet ve yaştan ayrı olarak ölüm oranının büyük bir ölçüde azalttığı saptanırken, evliliği iyi olmayanlar için yaşam doyumunun ölüm oranıyla bir ilişkisi olmadığı saptanmıştır.

2.2. Evlilik

Alanyazın çalışmaları incelendiğinde evliliğe yönelik pek çok tanım yapıldığı görülmektedir. Bu tanımların birinde evlilik; yasalara dayanan, toplumun geneli tarafından onaylanan, cinsel ilişkiyi içeren, evlenen kişilere birçok hak ve sorumluluk veren bir kurum olarak tanımlanmaktadır (Budak, 2009). Zhang ve Hayward'a (2006) göre ise evlilik, bireyler ile toplumun sağlık durumunun iyileştirmesini sağlayan, yaşamdaki memnuniyeti arttırmaya katkı sunan çok önemli bir sosyal müessesedir. Evlilik birbirinden ayrı olan kültürlerde farklı olmasına rağmen bütün toplumlarca kabul gören ve resmi bir yapıya dayalı olarak gerçekleştirilen birlikte olma sürecidir (Tarhan, 2008).

Evlilikle ilgili diğer bir tanımda ise hayatlarını birleştirmek gayesiyle bir araya gelen iki farklı cinsin toplumun değerlerine, geleneklerine, göreneklerine, örf ve adetlerine ve yasaların uygun gördüğü şekilde birlikte yaşamak olarak tanımlanmaktadır (Ersanlı, 1990; Türküm, 2000; Kervancıoğlu, 2016). Uçak (2015) evliliği, iki farklı bireyin hayatlarını beraber sürdürmeye karar vermesi ve bu beraberliği toplumun kurallarının öngördüğü biçimde resmiyete kavuşturması olarak değerlendirmektedir. Evlilik her toplumda o toplumun hukuk kurallarına göre gerçekleştirilen evrensel bir olgudur.

2.2.1. Evlilik Doyumu

Evlilik, iki farklı cinsin yani kadın ve erkeğin birliktelik kurması ve pek çok etkeni içinde barındıran etkileşimsel süreçtir (Irmak, 2017). Bu süreçte, bireysel farklılıklar ve beklentiler etkileşim halinde olmaktadır. Neticede değişimin kaçınılmaz olduğu bir etkileşim süreci söz konusudur. Meydana gelen değişimlerden ötürü kişiler arası uyum ve anlaşmazlıklardan bahsedilebilir. Tüm bunlara bağlı olarak evlilik doyumu ya da evlilik uyumu ile ilgili konuşulabilir (Nergis, 2022).

Evlilik doyumuyla ilgili alanyazın incelendiğinde farklı farklı tanımların ve açıklamaların yapıldığı görülmektedir. Lively (1969) ve Burr'a (1970) göre evlilik doyumunu, evlenmiş olan kişilerin evlilik yaşamlarından genellikle memnuniyet duymaları ve doyum sağlamasıdır. Orden ve Bradburn (1968) ise evlilik doyumunu her iki cinsin evlilik hayatı boyunca olumsuz olarak nitelendirilen duygu durumlarını

daha az yaşaması olarak ifade etmişlerdir. Diğer bir tanımda ise evlilik sürecinde çiftlerin gösterdiği çaba ile bu çabanın geri dönüşümünün uyumlu olması olarak belirtilmektedir (Rusbult 1980). Rho'ya (1989) göre evlilik doyumu, çiftlerin evlilik ilişkilerine ilişkin öznel bir değerlendirmesidir. Birey evliliğinde edindiği mutlu olmayı, zevk almayı ve tatmin olma derecesini kendisine göre yorumlamaktadır (Vaughn ve Baier, 1999; Akt. Basat, 2004; Taghizadeh ve Kalhori, 2015).

Evlilik doyumu, bireyin evlilik yaşamına ilişkin ihtiyaç veya gereksinimlerinin giderilmesine ilişkin algısıdır (Tezer, 1986, 2016). Başka bir tanımda ise evli çiftten herhangi birinin ya da her ikisinin evlilik ilişkisine yönelik genel bir değerlendirme yapması olarak ifade edilmiştir (Celenk ve Van de Vijver, 2013, s. 2). Ümmet (2017) ise evlilik birliğini gerçekleştiren iki farklı cinsiyetteki kişiler arasında olan uyum, memnuniyet ve mutluluk olarak değerlendirmektedir. Bireyin evlilik hayatından memnun kalıp kalmama derecesi evlilik doyumu olarak nitelendirilmektedir. Yapılan bu derecelendirme çok geniş kapsamlıdır ve iki eş arasındaki her türlü duygusal durumu içermektedir (Üncü, 2007). Evlilik yaşamında biyolojik, psikolojik ve sosyal olmak üzere üç ihtiyaç alanı bulunmaktadır. Evlilik yaşamında bu ihtiyaçların giderilmesi düzeyi evlilik doyumu olarak tanımlanmaktadır (Çağ ve Yıldırım, 2013; Kervancıoğlu, 2016).

2.2.1.1. Evlilik Doyumunu Etkileyen Faktörler

Evlilik hem birey hem de toplum tarafından istenilen bir ilişki şekli olmasına rağmen yapılan araştırmalar ve çalışmalar evlilikten doyum elde etmenin basit olmadığını, evlilik ya da ilişki doyumuna etki eden pek çok değişkenin olduğu belirtilmiştir (Çağ ve Yıldırım, 2013; Çalışkan, 2017; Kavak, 2018).

İmamoğlu'na (1995) göre evlilikten doyum almak, ortak bir dünyayı paylaşmak, sevgi, dostluk, tatmin edici ilişki sonucunda problemlerin azalması, cinsel doyumun ve etkili iletişimin artması, eşin gözünde kendini çekici biri olarak görmek, eşin sevgisinin algılanması ve ilişkiye bir başkasının karışmasına izin vermemek gibi pek çok etkeni içermektedir. Şen (2015) evlilik doyumunun ana faktörleri olarak iletişim, duygu, cinsellik, aile geliri, evle ilgili işler, problem çözme, çalışma durumu, baskın olma durumu, şiddet, aldatma, benzer işler, boş zamanlar ve boşanma düşünceleri

olarak belirtilmiştir. Birçok faktör ya da etken evlilik hayatındaki yaşantılara bağlı olarak elde edilecek olan doyuma etki eder. Yaş, cinsiyet, evlenme yaşı, gelir durumu, maddi baskılar, toplumsal statü, iş ya da meslek sahibi olup olmama, çocuk sayısı, çocuk sağlığı, hastalık, ruh sağlığı, akraba ve tanıdıklar, dini inançlar (Allah inancı, Cennet-Cehennem inancı vb.) ve cinsel tatmin bu faktörler arasında sayılmaktadır. Ayrıca benlik saygısı da evlilik doyumunu etkileyen faktörlerden birisidir (Zarbaksh vd., 2013; Taghizadeh ve Kalhori, 2015; Yıldız ve Baytemir, 2016).

Evlilik doyumuna yönelik yapılmış olan tanımlar incelendiğinde, birçok faktörün evlilik doyumunu etkilediği fark edilmektedir. Eğitim düzeyi, ekonomik durum, algılanan sosyal destek, problem çözme kabiliyeti, cinsel etkileşimin istenilen seviyede olması, cinsel doyum, şiddet durumu, çatışma çözme becerileri, boş zaman, birlikte zaman geçirme, iş yaşamı, eşlerin birbirlerine gösterdikleri saygı, sağlıklı iletişim, iletişim biçimi gibi değişkenler evlilik doyumunu üzerinde etkili olabilir (Kabasakal ve Soylu, 2016; Kerkmann vd., 2000; Dokur ve Profeta, 2006; Rosen-Grandon, 1998; Tarhan, 2011; Özgüven, 2014; Gottman ve Silver, 2019; Kanburoğlu, 2019; Hicks ve Platt, 1970; Donnelly, 1993; Litzinger & Gordon, 2005).

Algılanan eş desteği, cinsel doyum ve eğitim düzeyi gibi faktörlerin evlilik doyumunu etkilediği belirtilmiştir (Yıldırım, 2004; Çağ ve Yıldırım, 2013). Kabasakal ve Soylu (2016) çalışmalarında evlilik doyumunu ile algılanan eş desteği arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varmışlardır.

Kublay ve Oktan'a (2015) göre evlilik (ilişki) doyumunu pek çok faktöre bağlıdır ve bu faktörlere göre değişiklik göstermektedir. Sosyodemografik değişkenler, psikolojik durum, değerler, insanlarla kurulan iletişim şekli, kişilik özellikleri, problem çözme becerileri, birlikte zaman geçirme gibi birçok faktör evlilik doyumunu etkiler. Bir başka çalışmada ise evlilik doyumunu üzerinde cinsiyet, cinsiyete yönelik tutum, bireysel ve durumsal özellikler, depresyon hali, işle ilgili etkenler, planlı ya da plansız gebelik, çocuğun nitelikleri, iş yaşamıyla ilgili faktörler gibi değişkenlerin etkili olduğu belirtilmiştir (Kluwer, 2010).

2.2.1.2. Evlilik Doyumu İle İlgili Kuramlar

2.2.1.2.1. Problem Çözme Yaklaşımı

Evli olan iki kişi arasında bir problem ya da anlaşmazlık söz konusu olduğunda birbirini suçlama yoluyla çözüme ulaşılamayacağını, tam tersine bu tutumun problemi gittikçe arttırıp evliliğin olumsuz etkilenmesine neden olacağını ve böyle bir durumun yaşanmaması için evlilik içerisinde yaşanan problemlerde karşı tarafı suçlayarak problemin çözülemeyeceğini, aksine problemin daha da artıp evlilik sürecinin olumsuz etkileneceğini ve olumsuzlukların yaşanmaması için evlilik hayatının sağlıklı bir şekilde yürümesi adına problemin çözülmesi gerektiğini öne süren yaklaşımdır (Uçar, 2018).

2.2.1.2.2. Sosyal Öğrenme Kuramı

Bu kurama göre davranışlar doğuştan değil sonradan sosyal çevre aracılığıyla öğrenilir. Birey ne kadar iyi bir gözlem ve taklit yeteneğine sahipse o kadar da etkili bir şekilde öğrenme faaliyetini gerçekleştirir (Öztahtacı, 2017). Kişinin kendine rol model olarak seçtiği kişiler öncelikli olarak anne ve babasıdır. Kişi evliliğini anne babasının evliliğinden etkilenerek şekillendirmektedir. Şayet anne babanın iyi bir evliliği varsa kişi de gözlem ve taklit aracılığıyla iyi bir evlilik ilişkisine sahip olmaya çalışmaktadır, tersi bir durum mevcutsa kişinin de evliliği bundan payını almaktadır. Dolayısıyla bu durumlar evlilik doyumu ve boşanmayı da etkilemektedir (Bandura 1971; Bandura,1977; Koçkan, 2015).

2.2.1.2.3. Sosyal Mübadele Kuramı

1959 yılında Thibout ile Kelley'in geliştirdiği bir kuramdır. Bunlar insan ilişkilerini ödül(mükafat) ve bedel mübadelesine dayalı olarak açıklamaktadır (Akt. Hovardoğlu, 1996). Keyifli ve kaliteli zaman geçirme, ilişkiden doyum sağlama, haz alma ve gelir elde etme ödül; kişinin verimliliğini engelleyen etmenler ise bedel olarak karşılık bulmaktadır. Kişiler çok ödül alacakları ve az bedel ödeyecekleri ilişkileri tercih etmektedirler. Evlilik ilişkisinde ödül-bedel dengesinde ödül oranı ne kadar yüksekse evlilik doyumu da o düzeyde yüksek olmaktadır. (Hovardoğlu 1996; Battal, 2021).

2.2.1.2.4. Bağlamsal Kuram

Bağlamsal görüşe göre evli bireylerin davranışlarının ve tutumlarının temeli yakın ve uzak bağlam olarak iki faktöre göre ele alınmaktadır. Bağlam evlilikteki durumlara göre değişebilmektedir. Yakın bağlam, eşler arasındaki hâlihazırdaki psikolojik ve duygusal durumu kapsarken, uzak bağlam da bireysel özellikler, tutumlar ve hafıza gibi kalıcılık gösteren durumları kapsamaktadır. Bağlamsal modelde eşlerden biri diğerine yönelik bir fiilde bulunduğu diğer de hızlı bir şekilde faaliyete geçerek davranışsal veya duygusal tepkide bulunur. Bu kuramda evlilik doyumu yakın ve uzak bağlam arasındaki korelasyonu baz almaktadır (Bradbury ve Finchman, 1988).

2.2.1.2.5. Bağlanma Kuramı

Biyolojik kökenli olan bu kuramı Bowlby geliştirmiştir. Kuramın ilk zamanlarında bebeklerin bağlanma şekilleri üzerinde durulurken, sonrasında ise yetişkin kişilerin ilişki kurma şekilleri üzerinde de durmuştur. Bu kurama göre bebek, anne-babasının kendisiyle kurduğu ilişkiyi dikkate alarak diğer insanlarla ilgili şemalar geliştirmektedir. Çocuğun annesiyle kuracağı ilişkinin kalitesi yetişkinlik yıllarında kuracağı ilişkilerin ana göstergesi olacaktır (Çınar, 2008; Ayer-Darcın, 2016). Yiğit (2018) çalışmasında çocukluk çağı gelişim dönemlerini başarılı ve sağlıklı olarak tamamlayan evli çiftlerin evlilik doyumlarının da yüksek olduğu sonucuna varmıştır. Sonuç olarak aile yapısı, bağlanma şekli ve eşlerin daha önce ilişkisinin olup olmaması evlilik doyumu ya da doyumсуuzluğunu etkilemektedir (Hazan ve Shaver, 1994). Bebeklikte güvenli bağlanma gerçekleştiren çiftlerin birbirini daha az aldatmaya çalıştığı ve evlilikteki doyum düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür (Koyuncu, 2019).

2.2.1.2.6. Yükleme Kuramı

1991 yılında Weiner tarafından geliştirilen bu kuram, yaşanan duruma anlam vermek için ortaya çıkan sonuçtan veya eylemden kimin veya neyin sorumlu olduğuna yönelmektedir (Nergis, 2022). Bireyin meydana gelen bir davranışın neticesine yönelik oluşturduğu yargı veyahut nedenin daha sonra meydana gelebilecek davranışın oluşumunda önemli bir rol oynadığını savunan bir kuramdır (Baran, 2013). Evlilik yaşamı yönünden bakıldığında bu kurama göre evlilikte olası sorunların sebebi netliğe

kavuşmamıştır. Evli çiftlerin soruna atfettikleri anlama bağlı olarak sorunun kaynağı ve şekli değişiklik göstermektedir (Özgüven, 2000). Finchman (1985) tarafından yapılan bir çalışmada yaşadıkları sorunu karşı tarafa yükleyen evli bireylerin evlilik doyumları düşük çıktığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bu kuramda evlilik doyumu iki farklı şekilde açıklanmaktadır: sorumluluk yüklemeleri ve nedene dayalı yüklemeler. Sorumluluk yüklemelerinde kimin olaydan sorumlu olduğu ve hesap verilebilirlik söz konusuysen, nedene dayalı yüklemelerde ise olayın nasıl oluştuğuna ve sebebinin ne olduğuna ilişkin açıklamalar söz konusudur (Curun, 2006; Taysi, 2010).

2.2.1.2.7. Kişiler Arası İletişime Dayanan Sosyal Bilgi Kuramı

Miller ile Stinberg'in 1975 yılında birlikte geliştirdikleri kuram, insanoğlunun kendisi dışındaki insanlara ilişkin ne tür düşünceler geliştirdiklerine odaklanmaktadır. Eşini geleneksel rollere göre değerlendirmeyen ve onu olduğu şekliyle biricik olarak kabul eden evli çiftlerin evlilik doyumları artmaktadır. Böyle bir durumun eşler arasında cinsiyet ayırımına gidilmeden eşitlikçi bir yaklaşımın oluşmasını destekleyeceği varsayılmaktadır (Gökmen, 20019).

2.2.1.2.8. Sevginin Evrimi Kuramı

Wilson'un (1991) psikoloji alanyazınına kazandırdığı bu kurama göre bireyin yakın ilişkilerdeki (sevme, sevilme, değerli hissetme vb.) davranışları üç temel içgüdü dikkate alınarak açıklanmaya çalışılmaktadır. Korunma içgüdüsünde bireyin bebeklik ve çocukluk çağlarında annesi tarafından aşırı korunmasından doğan ihtiyacın devamı söz konusudur. Buna göre bireyler, anne ve babasına benzeyen kişileri eş olarak seçmeye çalışmaktadırlar. Koruma içgüdüsünde de evli çiftler birbirini koruyup kollamaya eğilimlidir. Cinsel dürtü içgüdüsü, üreyip çoğalma ve neslin sürekliliğini sağlama ihtiyacı olarak açıklanmaktadır (Hortaçsu, 2012). Evli çiftler bu üç temel gereksinimi giderdiği zaman evliliklerinden edinecekleri doyumları yüksek olacaktır (Ayer-Darcın, 2016).

2.2.1.3. Evlilik Doyumuyla İlgili Türkiye’de ve KKTC’de Yapılan Araştırmalar

Keçeli (2020) İstanbul’da yaşamakta olan yaşları 20-65 arasında değişen 398 evli bireyle yaptığı çalışmada yaş, evlilik sayısı ve evlenme şeklinin evlilik doyumu ile manidar bir ilişkisi tespit edilmezken cinsiyet, eğitim durumu, algılanan ekonomik durum ve çalışma durumu ile evlilik doyumu arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucunda psikolojik iyi oluş ile evlilik doyumu arasında pozitif yönde güçlü bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda evlilik doyumu düzeyi ile sosyal medya bağımlılığı düzeyi arasında da negatif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir.

Salepci’nin (2020) 251 evli bireyle yürüttüğü çalışmada cinsiyet ve çocuk durumunun evlilik doyumuyla anlamlı bir ilişkisi bulunamamıştır. Fakat yaş, gelir durumu, eğitim düzeyi, evlilik süresi ve evlilik biçiminin evlilik doyumuyla anlamlı bir ilişkisi olduğu saptanmıştır. Benlik saygısının evlilik doyumuyla bir ilişkisinin olmadığı da belirtilmiştir.

Emrahoğlu’nun (2021) 193 evli birey ile yaptığı çalışmada bilinçli farkındalık düzeyi ve problem çözme ile evlilik doyumu arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu çalışmada öğrenim durumu ve gelir düzeyinin evlilik doyumunu anlamlı bir biçimde yordadığı, evlilik süresi ve çocuk sahibi olma değişkenlerinin ise negatif yönde yordadığı görülmüştür.

Köseoğlu (2021) 339 evli bireyle gerçekleştirdiği çalışmada cinsiyet, aylık gelir, çalışma durumu, çocuk sayısı ve evlilik süresinin evlilik doyumuyla aralarında anlamlı bir ilişkisinin olduğu saptanmazken yaş, eğitim düzeyi, eşle olan tanışma şekli ile evlilik doyumu arasında istatistiki olarak güçlü ve anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

Çalık (2022) 345 evli bireyle yaptığı bir çalışmada evlilik doyumunun iletişim becerileri, değerler ve sosyodemografik değişkenlere göre incelemesini yapmıştır. Çalışma durumu, gelir durumu, eğitim durumu ve evlilik şekli ile evlilik doyumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken cinsiyet ve çocuk sayısı ile evlilik doyumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Koyunsever (2022) evlilik doyumunu yordayan bazı değişkenlerin incelendiği yüksek lisans tezi çalışmasını pandemi döneminde 532 evli bireyle gerçekleştirmiştir. Araştırmanın sonucunda bilinçli farkındalık, öz anlayış, psikolojik iyi oluş ve evlilik doyumunu arasında pozitif yönlü bir ilişki saptanırken eş tükenmişliği ve evlilik doyumunu arasında ise negatif bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Demografik değişkenlere göre bakıldığında ise yaş, cinsiyet ve evlilik şekliyle evlilik doyumunu düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Ancak eğitim durumu, aylık gelir ve evlilik süresine göre evlilik doyumunun farklılaşmadığı belirtilmiştir.

Demir (2022) tarafından İzmir ilinde yaşayan çalışan ve evli bireylerle yapılan çalışmanın doğurgularında evlilik doyumunun iş doyumuyla aralarında pozitif yönlü ve güçlü bir ilişkinin söz konusu olduğu tespit edilmiştir. alışan evli kişilerin evlilik doyumları yükseldikçe iş doyumları da yükselmektedir. Aynı çalışmada cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, ocuk durumu, ekonomik düzey, evlenme süresi ile evlenme şekli değişkenlerinin evlilik doyumuyla anlamlı bir ilişkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Savun (2022) Akdeniz Bölgesi'nde ikamet etmekte olan 593 evli bireyle Covid-19 pandemisi döneminde gerçekleştirdiği araştırmasında algılanan eş desteği ve evlilik doyumunu arasında pozitif yönlü manidar bir ilişki tespit edilmiştir. Algılanan eş desteğine bağlı olarak evlilik doyumunu artmaktadır. Demografik değişkenlere göre bakıldığında evlilik doyumunu ile cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, evlilik öncesi tanışma süresi, evlilik süresi ve ocuk sayısı arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir.

Tüfek (2023) İzmir'deki 60 yaş ve üstü evlilik yaşantısı geçirmiş ya da evli olan yetişkinlerle çalışmıştır. Çalışmaya 134 yetişkin birey katılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre evlilik doyumunuyla başarılı yaşlanma arasında pozitif yönde ve manidar bir ilişkinin varlığı belirlenmiştir. Bu çalışmada evlilik doyumunu ile cinsiyet ve evlilik süresi arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken yaş, öğrenim durumu, çalışma durumu, gelir durumu, evlilik süresi ile ocuk sayısının evlilik doyumunuyla aralarında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır.

Ketenci (2023) alışmasında evlilik doyumunun evlilikte g algısı ve bağışlayıcılıkla olan ilişkisini incelemiştir. Çalışma Konya ilinde yaşamakta olan 324 evli birey ile gerçekleştirilmiştir. Evlilik doyumunu ile evlilikte g algısı arasında

istatistiki olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Evlilik doyumu ve bağışlayıcılık arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu belirtilmiştir. Evlilik doyumunun cinsiyet ile evlilik süresine göre değişmediği ancak yaş, öğrenim durumu, çalışma durumu ve çocuk sayısına göre anlamlı bir biçimde değiştiği saptanmıştır.

Salman ve arkadaşlarının (2016) yaptıkları çalışmada KKTC’de yaşayan evli bireylerin aldatma eğilimi, çatışma eğilimi ve evlilik uyumu arasındaki ilişkiyi cinsiyet değişkenine göre ele alınmıştır. Bu çalışma için örneklem grubunu oluşturan 120 evli bireyden veri toplanmıştır. Araştırma sonucunda ulaşılan bulgulara göre, hem erkekler için hem de kadınlar için çatışma ile evlilik uyumu arasında negatif bir ilişki olduğu belirtilmiştir. Yani çatışma arttıkça uyumun azalmakta olduğu görülmüştür.

Bener’in (2017) KKTC’deki evli bireylerle yapmış olduğu araştırmada çatışma çözme stilleri, evlilik çatışması ve evlilik doyumu farklı değişkenlere göre ele alınmıştır. Araştırma kapsamında 350 evli bireyden veri toplanmıştır. Araştırma sonucunda evlilik doyumunun cinsiyet, yaş, evlilik süresi ve çocuk sahibi olmaya bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermediği ancak gelir düzeyi, eğitim düzeyi ve evlenme şekline göre ise anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır. Ayrıca evli olan bireylerin evliliklerinde yaşamış oldukları evlilik çatışması, çatışma çözme stilleri ile evlilik doyumunun birbirleriyle anlamlı bir ilişkiye sahip oldukları da saptanmıştır.

Şen ve Ercantan (2023), KKTC’de yaşayan evli bireylerin eş tükenmişlik düzeyleri ile evlilik doyumu arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Bunun için 18 yaş ve üzeri olan 228 evli bireyden veri toplanmıştır. Çalışmanın bulgularına göre, evli bireylerin eş tükenmişliği ile evlilik doyumu arasında negatif yönde ve anlamlı bir ilişki olduğu belirtilmiştir. Ayrıca evlilik doyumunun cinsiyet, yaş, evlilik süresi, evlilik sayısı, çocuk sahibi olup olmama, çocuk sayısı ve eğitim düzeyi gibi değişkenlere göre farklılık göstermediği ancak evliliği tanımlama şekline göre ise anlamlı bir farklılık gösterdiği belirtilmiştir. Evliliğini aşk evliliği olarak tanımlayanların evlilik doyumları, evliliğini mantık evliliği olarak tanımlayanlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

2.2.1.4. Evlilik Doyumuyla İlgili Diğer Ülkelerde Yapılan Araştırmalar

Evli bireyler üzerine bir araştırma yapan Bibi, Masood, Ahmad ve Bukhari (2017), öz şefkat ile evlilik uyuma arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırmanın örneklemini 263 evli birey oluşturmuştur. Araştırmanın sonuçlarına göre öz şefkat ve evlilik uyumunun birbiriyle anlamlı bir ilişki içinde oldukları saptanmıştır. Aşırı özdeşleşme, öz şefkat ve öz yargılamanın evlilik uyumunu yordadığı belirtilmiştir.

Bradley ve Hojjat'ın (2017) evlilik doyumunun eş bağlılığı ve sosyal destek ile ilişkisinde dayanıklılığın aracı rolünün etkisinin araştırıldığı çalışmada 195 evli bireyden veri toplanmıştır. Çalışmanın sonucuna göre evlilik doyumu, eş bağlılığı ve dayanıklılığın beklenilenden daha karmaşık ilişkiye sahip olduğu fark edilmiştir. Dayanıklılık, evlilik doyumunu yordamaktadır.

Sağlık çalışanları üzerine araştırma yapan Janjani, Haghazari, Keshavarzi ve Rai (2017), öz şefkat bileşenlerinin evlilik doyumu düzeyini yordamadaki etkisini ele almışlardır. Araştırma sonucunda öz şefkatin bileşenlerinden farkındalık ve yalnızlık, ortak vicdan, öz sevecenlik ile evlilik doyumu arasında pozitif yönlü, aşırı özdeşleşme ile ise negatif yönlü bir ilişki saptanmıştır.

Mussatayeva'nın (2018) yaptığı çalışmada kadınların iletişim kurma becerisi, cinsiyet rolü, problem çözme, ilgi gösterme ile evlilik doyumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Rohilla ve arkadaşlarının (2020) hastanede yatmakta olan evli bireylerle yaptığı çalışmada alkol bağımlısı olan 70 kişiden veri toplanmıştır. Alkol bağımlısı olan erkeklerin cinsel işlev bozukluğu ve evlilik doyumu arasındaki ilişkiyi tespit etmek amaçlanmıştır. Alkol bağımlısı olan erkeklerin cinsel fonksiyonlarının bu durumdan olumsuz olarak etkilendiği belirtilmiştir. Bu olumsuz durumun evlilik yaşamını da olumsuz etkileyerek evlilik doyumunu azalttığı saptanmıştır.

Tong ve arkadaşları (2021), Çinli yeni evlilerde evlilik doyumunun yörüngesi: kişisel, kişilerarası ve stres belirleyicileri adlı bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. Araştırma bulgularına göre kişisel ve stres belirleyicilerinden ziyade kişilerarasındaki etkenlerin hem evlilik doyumu düzeyinin başlangıç durumuyla hem de evlilik

doyumundaki değişikliklerle ilgili olduğu belirlenmiştir. Ayrıca stres düzeyindeki değişikliklere bağlı olarak evlilik doyumunun değiştii de saptanmıştır.

Aydın ve Onger'in (2022) gerçekleştirdikleri çalışmada evlilik doyumunu ile cinsel işlev bozukluğu ve depresyon düzeyi arasındaki ilişkide negatif yönde zayıf bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Aynı zamanda evlilik doyumunu açısından değerlendirildiğinde gruplar arasında yaşam doyumunu ve depresyon düzeyi yönünde anlamlı bir farklılık olmadığı da saptanmıştır.

Comme-Mintah ve arkadaşları (2023), covid-19 pandemi döneminde evli öğretmenler arasındaki stres ile evlilik doyumunun birbiriyle olan ilişkisini incelemiştir. 100 öğretmenden veri toplanarak yapılan çalışmada covid-19 döneminde öğretmenlerin mesleki bilgi ve becerilerini iş yaşamında tam olarak kullanamadıklarından stres durumuyla karşı karşıya kaldıkları tespit edilmiştir. Mesleki stres ile evlilik doyumunu arasında negatif yönde zayıf bir ilişki saptanmıştır. Aynı zamanda bu araştırmada öğretmenler arasında cinsiyete bağlı olarak evlilik doyumunuyla ilgili bir farklılık olmadığı görülmüştür.

2.3. Boşanma

Boşanmayla ilgili alanyazın incelendiğinde pek çok benzer ya da farklı tanımların yapıldığı görülmektedir. Boşanma karı-koca arasında mevcut olan duygusal, cinsel ve yasal beraberliğin farklı sebeplerle sona erdirilmesi halidir. Aynı zamanda boşanma, kişiden kişiye kendini farklı bir biçimde gösteren kaotik bir süreçtir (Uyar, 1999). Sucu'ya (2007) göre ise boşanma, evli iki bireyin ilişkisini karşılıklı olarak saygı, sevgi, güven, bağlılık ve mutlu olma arzusu üzerine temellendirmesi fakat birçok farklı sebepten dolayı bu arzuların karşılanmamasına bağlı olarak evlilik sürecinin yasal olarak bitirilmesiyle neticelenen bir oluşumdur.

Boşanma, aile birliğinin sona ermesine neden olan kritik bir karar ve toplumsal bir olgu olarak tanımlanmaktadır. Biraz daha derinleştirmek gerekirse boşanma olgusu; kanunlara uygun olarak gerçekleştirilen evlilik birlikteliğinin, çiftlerin başka bir evlilik yapmalarına müsaade edecek şekilde hukuksal bir karara göre tamamıyla sonlandırılması durumudur (Boşanma Nedenleri Araştırması, 2009).

Yörükoğlu'nun (2007) yaptığı tanıma göre ise boşanma, oluşturulan aile birliğinin yıkılarak bunun yerine yeni bir düzenin kurulması ve asla bir anda olup biten bir hadise olmayıp belli bir sürecin sonu olan zorlu bir süreci ifade etmektedir. Boşanma, kanunda mevcut olan nedenlerden dolayı geçerliliği devam eden bir evliliğin iki eş de sağken mahkeme yoluyla sonlandırılmasıdır (Aydınalp, 1981). Walczak ve Burns (2004) boşanmayı, birlikte yaşama hevesiyle birliktelik kuran ayrı iki cinsteki bireyin bu heveslerini kaybetmeleri neticesinde ayrılık kararı almak olarak belirtmiştir. Başka bir tanımda ise boşanma, çiftlerden birinin ya da her ikisinin aldığı karara bağlı olarak evlilik halinin mahkemece bitirilmesi şeklinde tanımlanmıştır (Özkalp, 2013).

Boşanmayla ilgili yapılan tanımlara bakıldığında boşanmanın sadece yasal olarak ifade edilen bir olgu olmadığı aynı zamanda psikolojik, duygusal, sosyal, ekonomik ve hukuki gibi birçok boyutla ilintili olduğu aşikârdır. Bohannan'a (1971) göre boşanma, altı aşamada ve farklı boyutlarda meydana gelen karmaşık ve çok yönlü bir süreçtir. Bu aşamalar aşağıda tek tek açıklanmaya çalışılmıştır.

- 1) **Duygusal Boşanma:** Evlilikte duygusal ilişkinin (saygı, sevgi, güven, bağlılık vb.) azalmaya başladığı bu evrede eşler birbirine yabancılaşmakta ve duygusal istekleri azalmaktadır. Çiftler bir arada yaşamaya devam etse de birbirlerine karşı güvenleri kalmamıştır (Bohannan, 1971). Eşler evliliklerini birçok sebepten dolayı sürdürmek isteyebilir. Evlilik sözleşmesine bağlılığı koruma, çocuklar varsa onlardan ayrı kalmak istememe, devam eden sevgi ilişkisi gibi sebepler bu süreçteki çiftlerin boşanmasına engel oluşturmaktadır (Lamanna ve Riedmann, 2006).
- 2) **Hukuki Boşanma:** Boşanmanın bir sebebe bağlı olarak meydana geldiği aşamadır. Her iki eşin kanun çerçevesinde evliliği sonlandırmasıdır. Nafaka, velayet, tazminat, mal paylaşımı gibi hukuki süreçler hukuki boşanma kapsamında ele alınıp değerlendirilir (Bohannan, 1971).
- 3) **Ekonomik Boşanma:** Parasal ve mülkiyet konularının ele alındığı boşanma evresidir. Bu evrede eşlerin biriktirdikleri paralar ve mallar ikiye bölünerek paylaşılır. Bu paylaşım esnasında birtakım maddi sorunlar yaşanabilmektedir (Clarke-Stewart ve Brentano, 2006).

- 4) **Sosyal Boşanma:** Yalnızlığın olduğu bu evre, boşanmış olan kişilerin sosyal ilişkileri ile toplumsal anlamda yaşadıkları değişimle ilgilidir. Arkadaş çevresinin değişmesi ve sosyal ilişkiler dolayısıyla bir geçiş sürecinde bulunan boşanmış bireyler yalnızlık hissi yaşayabilir, ancak zaman içinde sosyal çevrelerini yeniden yapılandırmalarıyla bu histe azalma görülür (Bohannan, 1971).
- 5) **Anne Baba/Ebeveyn Olarak Boşanma:** Anne baba olarak boşanma çocukların velayeti ve bakımı ile ilgili olan konuları kapsar (Timurturkan, 2012). Bu evre çocuğun velayetinin kimde kalacağı ve hem annenin hem de babanın çocukla ilişki içinde olacağı bir düzenlemenin yapıldığı aşamadır (Clarke-Stewart ve Brentano).
- 6) **Psikolojik Boşanma:** En son ve hemen hemen en zor evre olduğu söylenebilir. Çünkü boşandıktan sonra eş, diğer eşin desteği olmadan yalnız olarak yaşamaya çalışmaktadır (Bohannan, 1971). Uzun süre evli kalan bireyler kendilerini bir ailenin veya çiftin bir parçası olarak gördükleri için boşanmadan sonra kendilerini birey olarak hissedip, toplumda bağımsız bir birey olarak kimlik sahibi olmaları zor olacaktır (Uğur, 2014).

Bohannan'a göre boşanmanın hem bireysel hem de toplumsal boyutta etkileri söz konusuysen, Wiseman'a göre ise boşanma psikolojik ve duygusal boyutta etkileri olan bir kriz ve yas sürecidir (Clarke-Stewart ve Brentano, 2006). Wiseman (1975) tarafından boşanma, Kübler-Ross (1959)'un tanımladığı yas sürecinin aşamaları çerçevesinde değerlendirilecek bir olgu olarak nitelendirilmiştir. Bu görüşe göre boşanma beş aşamalı bir süreçten oluşur. Bu aşamalardan kısaca şöyle bahsedilebilir (Wiseman, 1975).

- 1) **İnkâr:** Bu aşamada boşanmaya karar veren eşlerin gerekçeleri her ne olursa olsun kabul edilmeyerek inkâr yoluna gidilir (Lamanna ve Riedmann, 2006, s.489). Çünkü eşler evliliğin devam etmesini istemektedirler. Aralarında sorunlar olmasına rağmen evlilik ilişkisini sürdürmek için çaba sarf edeceklerini ve hatta evlilikten doyum sağlamamalarına rağmen durumu olduğu şekliyle benimseyebileceklerini ileri sürebilirler. Aynı zamanda akla uydurma (mantığa büreme) savunma mekanizmasını da devreye sokabilirler.

Çiftler ilişkilerinde sorun olduklarını bildikleri halde sırf boşanmanın gerçekleşmemesi için maddi problemleri ve çocuk/çocukları gündem edebilirler.

- 2) **Kayıp ve Depresyon:** Eşler bir önceki aşamada yaptıkları inkârlarla evliliği devam ettirmenin pek mümkün olmadığını ayırımına varır. Bu ayrımla beraber çiftler evlilik hayatlarında bazı sorunlarının var olduğunu kabul eder. Böylece üzüntü, değersizlik, anlamsızlık, uykusuzluk, iştahsızlık, baş ağrısı, yetersizlik gibi depresif belirtiler görülebilir. Bu belirtilerin temelinde ise umutsuzluk ve keder bulunmaktadır (Clarke-Stewart ve Brentano, 2006).
- 3) **Öfke ve İkircikli duygular:** Boşanma gittikçe daha gerçekçi bir düşünce haline bürünmeye başlar. Bu aşamada çocukların velayetinin kimde kalacağı, nafaka ve mal varlığını paylaşma gibi hukuksal konular konuşmaya başlanır ve avukatlarına danışma da söz konusu olur. Bu konularda eşler arasında tartışmalar çıkabilir ve çıkan tartışmalar eşlerin öfkelerinin artmasına sebep olabilir. Nihayetinde artan bu öfke davranışları boşanma kararının alınmasında son derece etkilidir.
- 4) **Yeni Bir Yaşam Şekli ve Kimlik Oluşturma:** Boşanma gerçek bir durum haline geldiğinden ve kesinlik kazandığından dolayı eşler bu durumla baş etme çabasına girer. Eşlerin gelecekleri planlamaları için öfke duygusundan kurtulmaya başlamaları gerekir. Boşanmanın üstesinden gelmenin en etkili yolunun bulunmaya çalışıldığı bu aşamada çiftler boşanmış olma durumuna alışmaya çalışırlar ve evlilik boyutunda, kişisel, cinsel, mesleki ve toplumsal boyutta yeni bir kimlik oluşturma uğraşına girerler.
- 5) **Kabul Etme ve Yeni Yaşama Uyum Sağlama:** Kabullenme, boşanan kişinin mesleki, kişisel, cinsel ve sosyal alanlarda kendini yeterli görmeye başladığı zamanda meydana gelir. Bahsedilen alanlarda kendini yeterli gören kişilerin algıladıkları öfke, stres ve depresyon seviyesi azalır ve bu kişiler yeni sosyal ilişkiler geliştirme çabasına girer. Bu aşamada çiftler sağlıklı ilişkiler kurarak hayatlarını düzenleyebilirler. Aile ilişkilerinin ve sosyal ilişkilerin yeniden şekillenmesi söz konusu olabilir. Çevresinden kabul gören eşin öz saygısı ve güveni artar, eski eşine yönelik kızgınlık hissi azalır (Wiseman, 1975).

2.3.1. Boşanma Eğilimi (Evlilik İstikrarsızlığı)

Booth ve arkadaşlarına (1983) göre evlilik istikrarsızlığı kavramı her zaman olmasa da evliliğin dağılması, boşanma, evliliğin kalitesinde sorun olması gibi kavramların yerine kullanılır. Boşanma sürecini anlamak kullanılan bu kavram eşlerin ilişkilerine ilişkin düşünce ve duyguları ile boşanmaya yönelik eylemleri de dâhil olmak üzere, eşlerin ilişkiyi sonlandırma eğilimini ifade eder (Bartek vd., 2021). Buna göre boşanma eğilimi veya diğer adıyla evlilik istikrarsızlığı duygusal bir durumu, ilişkiye ait bilişleri ve bazı eylemleri içerir. Bunları biraz daha açmak gerekirse birincisi kişinin evliliğine dair hislerini, ikincisi bu hislere bağlı olarak ne yapmayı düşündüğünü ve üçüncüsü bu duygu ve düşüncelere bağlı olarak ne yapmayı seçtiğini içerir. Dolayısıyla bu kavram boşanmamadan farklı bir anlam içerir (Booth vd., 1983). Kısacası bu kavram boşanma yerine değil boşanma sürecini anlamaya yönelik olarak kullanılır. Hahlweg ve Richter (2010) çiftlerin boşanma eğilimi olarak tanımladıkları evlilik istikrarsızlığının hem bilişsel (bireyin evlilik yaşamının zorlu bir halde olması) hem de davranışsal (bireyin evliliğine ilişkin eşiyle konuşmaları ya da bu konuşmalar sonucu hissettiği davranış) özellikleri içerdiğini belirtirler.

Boşanma eğiliminin artmasını Abbott ve diğerleri (2005) temelde şu şekilde açıklamaktadır:

- Geçmişe nazaran günümüzde boşanmanın yasal yönden kolay hale gelmesi.
- Sadece kendini düşünme felsefesinin yaygınlaşması. Yani günümüzde gerek kadın olsun gerek erkek olsun yaşamlarında tek başlarına söz sahibi olarak yaşamlarının kontrollerini ellerinde tutmak istiyorlar.
- Romantik aşkla beraber hem kadının hem de erkeğin beklentileri yükselmekte ve evlilikle birlikte cinsel ve sevgiye dayalı tutkunun bitmesi boşanma ile neticelenmektedir.
- Toplum nezdinde boşanma eskiye nazaran günümüzde daha çok kabul edilebilir hale gelmiştir.
- Günümüz evlilikleri eski evliliklere göre daha çok stresli bir durumdadır, özellikle de anne babanın ikisinin çalıştığı çocuklu ailelerin evlilikleri daha çok stresli bir hale gelmektedir. Hal böyle olunca stres ve çatışma kaçınılmaz olarak ortaya çıkmaktadır. Bu durum evli çiftlerin boşanmasına neden olabilmektedir.

- Kadınların ücretli işlerde çalışarak ekonomik bağımsızlıklarını kazanması da boşanmayı kolaylaştırdığı düşünülmektedir (Akt. Güneş, 2015).

2.3.2. Boşanmanın Sebepleri

Boşanma, birçok boyutu olan karmaşık bir olgu olarak değerlendirilebilir. Boşanma nedenleri genel olarak mahkeme kayıtları incelenerek ve boşanmış kişilerden veri toplanarak belirlenmeye çalışılmaktadır (Polat, 2012). Boşanma oranlarının artmasında, toplumsal yaşamda meydana gelen değişimler çok kritik bir nedendir. Kadının işgücü piyasasında çalışmaya başlaması, aile yapısında meydana gelen değişimler, boşanmanın daha kolay bir hale gelmesi, yasal açıdan boşanmanın kolaylaşması ve insanların boşanmaya olan bakış açılarının değişmesi gibi faktörler boşanma oranlarının artmasında etkili olmaktadır (Ünlü, 1993).

Clarke-Stewart ve Brentano'ya (2006) göre boşanmanın gerçekleşmesinde; eğitim seviyesinin düşük olması, erken yaşta yapılan evlilik, çalışma hayatı ve eşlerin kendini bunlara bağlı olarak stres altında hissetmesi gibi sebepler sayılabilir.

Şendil ve Kızıldağ (2005) da eşlerin evlilik hayatında yaşadıkları problemlerin pek çok nedeni olabileceğini belirtmektedir. Sevgi ve saygının giderek azalması, iletişim kurmada zorluklar, eşlerin birbirlerine yönelik olan beklentilerin gerçekleşmemesi, ekonomik durumlar, cinsel problemler, kültür farklılığı, eşlerden birinin başka biriyle ilişkisinin olması, güç mücadelesi bu nedenlerin bir kısmı diye sıralanabilir.

Boşanma oranlarının hızlıca artmasına neyin sebep olduğunu tespit etmek için yapılan araştırmalarda tek bir sebebin değil birçok sebebin etken olduğu belirlenmiştir. Mesela kadınların gittikçe daha fazla istihdam etmeleri ve genç yaşlarda evlilik yapan çiftlerin ayrılma ihtimallerinin daha fazla olması boşanma oranlarının artmasında kilit rol oynamıştır (Hendrick, 2009). Maddi konularla ilgili problemler, toplumla kaynaşmada yaşanan sıkıntılar ve evli çiftlerden birisinin veya her ikisinin kişilik özellikleri günümüzde boşanma nedenleri olarak sayılmaktadır (Coontz, 2006).

Kalp kırıcı sözler söylemek, çatışma yaşamak, mizahtan yoksun olmak, aşırı televizyon izlemek, kötü alışkanlıklara sahip olmak, eşini aktif bir şekilde dinlememek, cinsellikle ilgili ihtiyaçların giderilmemesi evliliği sonlandırmak için yeterli olabilecek gerekçelerdendir (Fisher, 2004). Sorumsuzca ve ilgisizce davranma,

aldatma, şiddet en çok rastlanılan boşanma nedenlerdendir (Can ve Aksu, 2016). Ayrıca cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, yerleşim yeri ve çocuk sayısı gibi sosyodemografik veriler de boşanma üzerinde etkili olmaktadır (Dinç, 2021).

Boşanma nedenleri ile ilgili Türkiye’de yapılan çalışmalar incelendiğinde, istatistiki verilerde ve mahkeme kayıtlarında “aile birliğinin sarsılması (geçimsizlik)” en çok rastlanılan boşanma nedenidir (Yıldırım, 2004). Aynı zamanda TÜİK (2022) boşanma nedenleri incelendiğinde yine en başta gelen boşanma sebebinin geçimsizlik olduğu görülmektedir.

Türk Medeni Kanun’a göre ise boşanmalar genel ve özel sebeplere bağlı olarak meydana gelmektedir. Genel sebepler; evlilik birliğinin sarsılması, müşterek hayatın yeniden kurulamaması ve anlaşmalı ayrılma olarak sınıflandırılmaktadır. Özel sebepler ise; zina (aldatma), suç işleme (cürüm) ve haysiyetsiz hayat sürme, cana (hayata) kast ve pek kötü veya onur kırıcı davranış, terk ve akıl hastalığı olarak sıralanmaktadır (Akıntürk ve Karaman-Ateş, 2013).

2.3.3. Boşanma Eğilimiyle İlgili Türkiye’de ve KKTC’de Yapılan Araştırmalar

Boşanma konusuyla ilgili alanyazın incelendiğinde yapılan araştırmaların çoğunlukla boşanma nedenleri üzerine olduğu görülmektedir. Boşanma eğilimiyle ilgili çalışmaların özellikle son bir iki yıldır ön plana çıkmaya başladığını söylemek yanlış olmayacaktır. Bundan dolayı yapılan araştırmalar neticesinde boşanma eğilimi ile ilgili çok az sayıda çalışmaya rastlanılmıştır. Bundan dolayı boşanma eğilimi ile ilgili olabileceği düşünülen ve ulaşılabilen araştırmaların sonuçlarına aşağıda yer verilmiştir.

Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü’nün (2006) yaptığı “Türk Aile Yapısı Araştırması”nın bulgularına göre Türk toplumunda cinsiyete bağlı olarak boşanmanın sebepleri farklılık göstermektedir. Aldatma, eşin sorumluluklarını yerine getirmemesi ve ilgisiz kalması, ailesine karşı eşinin saygısız davranması erkekler için öncelikli boşanma sebepleri olarak görülmektedir. Kadınlar için ise, sırasıyla eşin sorumsuzluğu ve ilgisizliği, eşini aldatma, dayak ve kötü muameleye maruz kalma, içki kullanma ve kumar oynama en başta gelen sebepler olarak görülmektedir.

Salman ve Uzunboylu'nun (2011), KKTC'nin boşanmış vatandaşlarıyla yaptıkları araştırmada 34 kişiden veri toplanmıştır. Araştırma sonucuna göre boşanan çiftlerin eğitim düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür. Aynı zamanda boşanan çiftlerin genellikle 31-40 yaş aralığında oldukları da saptanmıştır.

Meder ve Gültekin (2012) tarafından yapılan "Türkiye'de 2001-2009 yılları arasındaki boşanma eğilimleri" adlı çalışmanın sonuçlarına göre boşanma eğilimi evlilik süresine bağlı olarak değişiklik göstermektedir. 1 yıldan az evli olanların 2001-2003 yılları arasında, 2 ve 3 yıllık evli olanlar 2004 yıllarına yakın bir dönemde, 5 yıllık evli olanlar 2002 ve 2003 yıllarında, 6-10 yıllık evli olanlar 2006-2007 yıllarında ve 16 yıl üzeri evli olanlar ise 2009 yılına yakın bir zamanda daha çok boşandığı saptanmıştır.

Kunt'un (2019) yaptığı "Kadınlarda eğitim, çalışma durumu, sosyal medya kullanımı, evlilik eğilimi, boşanma eğilimi arasındaki karşılıklı ilişkiler" adlı araştırmada lisansüstü eğitim düzeyine sahip olanlar yüksek oranda boşanmayı 'Olmasa iyi olur' şeklinde tanımlamışlardır. Aynı zamanda boşanmayı 'Kötü bir durum' olarak en düşük oranda gören grup lisans ve lisansüstü eğitim düzeyinde olanlar olmasından dolayı eğitim düzeyinin boşanma eğilimini etkilediği belirtilmektedir. Çalışma durumunun boşanma eğilimini etkilediği saptanmıştır. Boşanmayı evlenmek kadar doğal olarak yüksek oranda görenler devlette, özelde ve kendi işinde çalışanlar olduğu görülmüştür. Bu araştırmaya katılanların büyük çoğunluğu (%70,8) eş evi geçindirmediğinde bu durumu boşanma için geçerli bir sebep olarak görmüştür.

2.3.4. Boşanma Eğilimiyle İlgili Diğer Ülkelerde Yapılan Araştırmalar

Poortman ve Kalmijn'in (2002) gerçekleştirdikleri çalışmada Hollanda'da dini inançları kuvvetli olan, evlilik öncesi yaşamayı uygun görmeyen ve kırsal kesimden gelmiş olan kadınların diğer kadınlara kıyasla daha düşük boşanma riskine sahip oldukları saptanmıştır. Ayrıca bu çalışmada genç yaşta evlilik yapanların boşanma olasılıklarının daha yüksek olduğu da belirtilmiştir.

Härkönen ve Dronkers (2006), 16 Avrupa ülkesi ve ABD'yi kapsayan 1989-1999 yılları arasındaki boşanma sayılarını incelemiştir. Çalışmanın amacı kadınların boşanma durumlarını eğitim düzeylerine göre incelemektir. Yapılan çalışmanın sonucuna göre Batı Almanya, Estonya, Finlandiya, İsveç, İsviçre, Letonya ve Macaristan'da eğitim durumunun boşanma üzerinde etkisinin olmadığı görülmüştür. Fransa, İspanya, İtalya, Polonya ve Yunanistan'da ise yüksek eğitim düzeyine sahip olan kadınların boşanma olasılıklarının yüksek olduğu saptanmıştır.

No, Andrews ve Yigleto (2007), 1972-2004 dönemine ait verileri kullanarak Afrikalı Amerikan kadınlarla ilgili yaptıkları çalışmalarında boşanma oranı, kadının iş dünyasına katılma oranı, ortalama gelir ve doğum oranı arasındaki ilişkileri incelemiştir. Boşanma oranlarının iş dünyasına katılımın artmasıyla beraber giderek arttığı belirtilmiştir.

Musai, Tavasoli ve Mehrara (2011) tarafından İran'da yapmış oldukları araştırmada şehirleşmenin artmasıyla beraber boşanma oranlarında artış olduğu görülmüştür. Ayrıca boşanma oranlarının okuryazarlık durumuna bağlı olarak değiştiği de belirtilmiştir. Okuma-yazma oranı ve boşanma oranının birbiriyle negatif bir ilişki içinde olduklarını tespit etmişlerdir. Gelir eşitsizliği arttıkça boşanma oranlarının giderek yükselme eğiliminde olduğu saptanmıştır.

Mohammadi ve arkadaşları (2018) tarafından Şiraz Hastanesinde çalışmakta olan evli kadın hemşirelerle yaptıkları çalışmada mesleki stres ile evlilik istikrarsızlığı arasında pozitif bir ilişki, algılanan sosyal destek ile evlilik istikrarsızlığı arasında ise negatif yönde bir ilişki saptanmıştır. Ayrıca kişilik ile algılanan sosyal destek sisteminin evlilik istikrarsızlığı üzerinde dolaylı ve doğrudan etkileri olduğu da görülmüştür. Evlilik istikrarsızlığını yordamada en önemli faktörün kişilik yönleri olduğu belirtilmiştir.

Pflieger ve diğerleri (2022), yaptıkları çalışmada bir dizi risk ve koruyucu faktörden evlilik istikrarsızlığını belirlemeye çalışmışlardır. Genç yaşta olma, düşük eğitim seviyesi, çocukluk çağı travması, eşin çalışma durumu, ruh sağlığı ve daha düşük iletişim düzeyinin evlilik istikrarsızlığı açısından benzersiz riske katkıda bulunduğu saptanmıştır.

Muhammad, Kolawole ve Momoh (2022) Nijerya'nın Gambo eyaletinde yaptıkları çalışmada Bilişsel Davranışçı Terapinin (BDT) evlilik istikrarsızlığı üzerine etkisi araştırılmıştır. Araştırma sonucuna göre BDT, ön test ve son test puan ortalamalarına göre belirlenen evlilik istikrarsızlığını azaltmada önemli bir faktör olduğu tespit edilmiştir.

Li ve diğerleri (2023), yeni evli olan 268 Çinli bireyle yaptıkları çalışmada 3 yıllık veri setiyle dış stres faktörleri, algılanan eş desteği ve evlilik arasındaki karşılıklı ilişkileri incelemişlerdir. Aynı zamanda evlilik istikrarsızlığı da belirlenmeye çalışılmıştır. Dış stres faktörleriyle evlilik istikrarsızlığı arasında karşılıklı bir ilişkinin olduğu ancak evlilik istikrarsızlığını algılanan eş desteği ile ilişkilendiren tek yönlü bir ilişki olduğu saptanmıştır.

3. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırma modeli, araştırmanın evren ve örnekleme, veri toplama araçları ve verilerin nasıl analiz edileceğine dair ayrıntılı bilgiler verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada amaç ve problem durumları dikkate alınarak nicel araştırma yöntemlerinden olan tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli iki ya da daha fazla değişken arasında olan ilişkiyi inceler (Gürbüz e Şahin, 2016). Bu araştırmanın amacı evli bireylerin yaşam ve evlilik doyumları ile boşanma eğilimi arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu nedenle çalışmada tarama modellerinden biri olan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel çalışmalarda araştırmacı herhangi bir müdahalede bulunmaksızın mevcut değişkenler arasındaki ilişkileri araştırmaktadır. İlişkisel araştırmalar değişkenler arasında bulunan ilişkiyi ele almaktadır. Bu bağlamda iki ve daha fazla sayıdaki değişken arasında değişimin seviyesi belirlenmeye çalışılmaktadır. İlişkisel tarama modeline göre değişkenler arasındaki ilişki karşılaştırma ve korelasyon yoluyla değerlendirilebilir (Karasar, 2018).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2023 yılında KKTC’de ikamet eden en az bir yıldır evli olan bireyler oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi ve kartopu örnekleme yöntemi ile oluşturulmuştur. Bu yolla 272’si kadın 232’si de erkek olmak üzere toplam 504 evli birey araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Amaçlı örnekleme, araştırmanın amacı doğrultusunda derinlemesine araştırma yapmak için bilgi yönünden zengin durumların seçilmesidir. Ölçüt örnekleme, örneklemin araştırma problemiyle ilgili olarak belirlenen özelliklere sahip kişiler, nesnelere, olaylar veya durumlardan oluşturulmasıdır. Kartopu örnekleme ise, evrendeki birimlerden birisiyle herhangi bir şekilde bağlantı kurulması ve sonra bağlantı kurulan kişinin aracılığıyla bir başkasıyla, daha sonra ayı şekilde bir başkasıyla temas kurmaktır. Böylece örnekleme kartopu gibi zincirleme bir şekilde büyütülür (Kılıç, 2013; Büyüköztürk vd., 2016).

Araştırmaya katılan katılımcıların demografik bilgilerine Tablo 1’de ayrıntılı olarak yer verilmiştir.

Tablo 1

Katılımcıların Sosyodemografik Verilerinin Sayı ve Yüzelik Dağılımları

Değişken	Değişken Grupları	n	%
Cinsiyet	Kadın	272	54,0
	Erkek	232	46,0
	Toplam	504	100,0
Yaş	18-24	3	,6
	25-34	112	22,2
	35-44	193	38,3
	45-54	151	30,0
	55+ yaş	45	8,9
	Toplam	504	100,0
Evlilik Sayısı	1.	471	93,5
	2.	18	3,6
	3. (ve üzeri)	15	3,0
	Toplam	504	100,0
Evlilik Süresi	1-3 yıl	43	8,5
	4-6 yıl	57	11,3
	7-9 yıl	49	9,7
	10-12 yıl	68	13,5
	13-15 yıl	46	9,1
	16 yıl ve üzeri	241	47,8
	Toplam	504	100,0
Eğitim Düzeyi	İlköğretim terk	4	,8
	İlköğretim	13	2,6
	Lise mezunu	55	10,9
	Ön lisans mezunu	24	4,8
	Lisans mezunu	309	61,3
	Lisansüstü	99	19,6
	Toplam	504	100,0
Aylık Gelir	Düşük düzeyde	10	2,0
	Ortalama altı	54	10,7
	Ortalama düzeyde	326	64,7
	Ortalama üstü	111	22,0
	En üst düzeyde	3	,6
	Toplam	504	100,0
Kişisel Gelir	Gelirim yok	45	8,9
	Asgari ücretin altı	13	2,6
	Asgari ücret	20	4,0
	Asgari ücret üstü	426	84,5
Toplam	504	100,0	
Meslek	Kamu	381	75,6
	Özel sektör	38	7,5
	Çalışmıyorum	48	9,5
	Emekliyim	20	4,0
	Kendi işim	15	3,0
	Diğer	2	,4
	Toplam	504	100,0
	Evet	454	90,1

Çocuk Durumu	Hayır	50	9,9
	Toplam	504	100,0
Çocuk Sayısı	Çocuğum yok	50	9,9
	1 çocuk	104	20,6
	2 çocuk	230	45,6
	3 çocuk	88	17,5
	4 ve üzeri çocuk	32	6,3
	Toplam	504	100,0
Evlilik Şekli	Kendimiz tanıştık	285	56,5
	Görücü usulü	108	21,4
	Arkadaş yoluyla	90	17,9
	Sosyal medyadan	10	2,0
	Diğer	11	2,2
	Toplam	504	100,0
Evlilik Türü	Aşk/sevgi evliliği	367	72,8
	Mantık evliliği	111	22,0
	Zorunluluk	17	3,4
	Diğer	9	1,8
Toplam	504	100,0	
Tanışma Süresi	1 yıldan az	186	36,9
	1-2 yıl	153	30,4
	3-4 yıl	114	22,6
	Diğer	51	10,1
	Toplam	504	100,0
Hobi Durumu	Evet	243	48,2
	Hayır	261	51,8
	Toplam	504	100,0

Çalışmada öncelikli olarak araştırmaya katılan katılımcıların sosyodemografik verilerinin sayı ve yüzdeler dağılımları belirlenmiştir. Buna göre Tablo 1’de görüldüğü gibi katılımcıların %54’ü kadın ve %46’sı ise erkektir. Katılımcıların %38,3’ü 35-44 yaş aralığında, %30’u 45-54 yaş aralığında iken sadece %0,6’sı ise 18-24 yaş aralığındadır. Katılımcıların %93,5’inin birinci evliliğidir. Katılımcıların %47,8’i 16 yıldır ya da daha üstü süredir evli olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların %0,8’i ilkökul terk iken %61,3’ü lisans mezunu ve %19,6’sı da lisansüstü mezundur. Katılımcıların %2’sinin aylık geliri düşük düzeyde, %64,7’sinin ortalama düzeyde ve %0,6’sı da en üst düzeydedir. Katılımcıların %84,5’inin kişisel geliri asgari ücretin üstüdür. Katılımcıların %75,6’sı kamu sektöründeki herhangi bir meslekte çalıştıklarını belirtmiştir. Katılımcıların %90,1’inin çocuğu vardır. Katılımcıların %45,6’sı 2 çocuğu olduğunu ifade etmiştir. Katılımcıların %56,5’i kendisi tanışıp flört ederek evlendiğini belirtmiştir. Katılımcıların %72,8’i aşk/sevgi evliliği yaparken %22’si de mantık evliliği yapmıştır. Katılımcıların %36,9’u eşiyile evlenmeden önce bir yıldan az bir tanışma süresi geçirirken %30,4’ü de 1-2 yıl arası bir tanışma süresi geçirmiştir.

Son olarak da katılımcıların %48,2'si son altı aydır düzenli bir hobisi olduğunu, %51,8'i de herhangi bir hobiye sahip olmadığını belirtmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada Kişisel Bilgi Formu, Yaşam Doymu Ölçeği, Evlilik Yaşam Ölçeği ve Evlilik İstikrarsızlığı Ölçeği olmak üzere dört adet veri toplama aracı kullanılarak veriler toplanmıştır. Veriler araştırma için Etik Kurul İzni alındıktan sonra şahsen ve Google Forms aracılığıyla araştırmaya gönüllü olarak katılan katılımcılardan toplanmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Katılımcılara yaş, cinsiyet, eğitim durumu, meslek, ailenin aylık geliri, kişisel gelir, evlenmeden önce eşle olan tanışıklık süresi, evlilik türü, evlenme şekli, çocuk durumu, çocuk sayısı, evlilik sayısı, evlilik süresi ve hobi ile ilgili sorular yönelten form, araştırmacı tarafından farklı araştırmalar incelenerek hazırlanmıştır.

3.3.2. Yaşam Doymu Ölçeği

Diener ve arkadaşlarının (1985) geliştirdiği bu ölçeğin orijinali beş maddeden oluşan tek boyutlu bir ölçektir. Beş sorudan oluşan bu ölçeğe verilecek yanıtlar “Kesinlikle katılmıyorum” (1) ile “Tamamen katılıyorum” (7) arasında değişmektedir. 7’li Likert Tipli bir derecelendirme ölçeği olan bu ölçeğin yapılan güvenilirlik çalışmasında Cronbach Alpha değeri kullanılmış ve bu değer .87 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin Türkçeye çevrilmesi ve uyarlama çalışması Yetim (1993) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin güvenilirlik çalışmaları sonucunda; Cronbach Alpha .86, test-tekrar test güvenilirliği ise $r=.85$ olarak bulunmuştur. Ölçekten alınabilecek puanlar 5 ile 35 puan aralığında değişmektedir. Alınan puanlar yükseldikçe yaşam doymu da yükselmektedir (Yetim, 1993).

3.3.3. Evlilik Yaşam Ölçeği

Evli bireylerin evlilik yaşamlarındaki doym düzeylerini saptamak için Tezer (1996) Evlilik Yaşam Ölçeğini geliştirmiştir. 5’li Likert Tipli bir derecelendirme ölçeği olan bu ölçekte 10 soru bulunmaktadır. Ölçeğe verilecek yanıtlar “Kesinlikle katılmıyorum (1)” ile “Kesinlikle katılıyorum (5)” arasında değişmektedir. 1 ile

3'üncü sorular doğrudan puanlanırken; 2, 4 ile 5'inci sorular ise tersten puanlanmaktadır. Bu ölçeğe verilen yanıtlar sonucunda en yüksek puan 50 olurken, en düşük puan da 10 olmaktadır. Yanıtlar sonucunda alınan puanlar yükseldikçe evlilik doyumu yükselmekteyken alınan puanlar düştükçe evlilik doyumu da düşmektedir. Ölçeğin güvenirlilik çalışmalarında test-tekrar test güvenirliği .85, iç tutarlılık katsayısı ise .91 olarak bulunmuştur (Tezer, 1996).

3.3.4. Evlilik İstikrarsızlığı Ölçeği

Evli olan kişilerin evlilik ilişkisindeki istikrarsızlık düzeylerini (boşanma eğilimlerini) ölçen bu ölçek Booth ve arkadaşları (1983) tarafından geliştirilmiştir. Beş sorudan oluşan bu ölçek, 5'li Likert Tipli bir derecelendirme ölçeğidir. Crobach Alpha katsayısı orijinal çalışmada .75 olarak bulunmuştur. Ölçekten alınabilecek puanlar 5-25 arasında değişmektedir. Ölçek Kurşuncu ile Baştemur (2022) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ölçeğin Türk kültüründe uygulaması neticesinde güvenirlik olarak Cronbach Alpha değeri hesaplanmıştır ve .92 olarak bulunmuştur. Böylelikle güvenirlik mükemmel olarak değerlendirilmiştir. Alınan puanlar yükseldikçe boşanma eğiliminin arttığını belirtirken, azaldıkça da boşanma eğiliminin azaldığını belirtir (Kurşuncu ve Baştemur, 2022).

3.4. Veri Analizi

Veriler SPSS 25 (Statistical Package For Social Science) paket programı yardımı aracılığıyla analiz edilmiştir. Elde edilecek veriler bilgisayar ortamına aktarılarak, belirtilen alt problemlerin ışığında SPSS 25 programında bulunan testler yoluyla çözümlenmiştir.

Tablo 2*Normallik Analizi İçin Çarpıklık ve Basıklık Değerlerinin Sonuçları*

	<i>N</i>	<i>Çarpıklık</i>		<i>Basıklık</i>	
	<i>N</i>	<i>İstatistik</i>	<i>SH</i>	<i>İstatistik</i>	<i>SH</i>
Yaşam Doyumu	504	-,551	,109	-,282	,217
Evlilik Doyumu	504	,042	,109	-,271	,217
Boşanma Eğilimi	504	1,658	,109	2,371	,217
Geçerli N (liste bazında)	504				

Araştırmada kapsamında elde edilen verilerin normalliğini test etmek için normallik analizi yapılmıştır. Normallik analizinde araştırmadaki verilerin Kurtosis (Basıklık) ve Skewness (Çarpıklık) değerleri incelenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda Tablo-2 incelendiğinde basıklık değerlerinin -0,55 ile +1,65 arasında, çarpıklık değerlerinin ise -0,28 ile +2,37 arasında olduğu görülmektedir. Bir dağılımın normal dağılım göstermesi için çarpıklık ve basıklık değerleri -1 ile +1 arasında olmalıdır; ancak -2 ile +2 arasında bulunan değerler de kabul edilebilir değerler olarak yorumlanmaktadır (Karaatlı, 2006, s. 6). Hatta araştırmada elde edilen verilerin çarpıklık ve basıklık değerlerinin -3 ile +3 arasında olması da dağılımın normal dağılıma sahip olduğunu belirtir (Shao, 2002). Bu bilgi ışığında araştırma değişkenlerinin basıklık ve çarpıklık değerlerinin normal dağılım gösterdiği söylenebilir. Böylece verilerin analizine parametrik testlerle devam edilmiştir. Bağımsız örneklem t testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), çoklu karşılaştırmalar için Scheffé testi ve korelasyon analizi ile verilerin analizine devam edilmiştir.

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırmaya gönüllü olarak katılan evli bireylerin yaşam ve evlilik doyumları ile boşanma eğilimi arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla oluşturulan alt problemler kapsamında ulaşılan araştırma verilerinin bulgularına ayrıntılı olarak yer verilmiştir.

Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi “Evli bireylerin yaşam doyumları cinsiyete göre, çocuk sahibi olup olmamaya göre, hobiye göre, yaşa göre, evlilik sayısına göre, , eğitim düzeyine göre, ailenin aylık gelirine göre, kişisel gelire göre, mesleğe göre, çocuk sayısına göre, evlenme şekline göre, evlilik türüne göre ve evlenmeden önce eşle olan tanışıklık süresine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” şeklindedir. Buna ilişkin analizler Tablo-3 ve Tabo-4’te sunulmuştur.

Tablo 3

Yaşam Doyumunun Cinsiyet, Çocuk ve Hobi Durumuna Göre t Test Sonuçları

Değişken	Grup	n	$\bar{x}$	ss	df	t	p
Cinsiyet	Kadın	272	22,00	6,541	502	-1,244	p>0.05
	Erkek	232	22,71	6,057			
Çocuk Durumu	Evet	454	22,23	6,435	502	-1,051	p>0.05
	Hayır	50	23,22	5,203			
Hobi Durumu	Var	243	23,61	5,663	502	4,486	p<0.05
	Yok	261	21,13	5,678			

Tablo 3’teki t-test sonuçları cinsiyet açısından değerlendirildiğinde evli bireylerin yaşam doyumunun icinsiyete bağlı olarak istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır [$t_{df(502)}=-1,244$, $p>0.05$]. Yani yaşam doyumu, cinsiyete bağlı olarak değişmemektedir şeklinde ifade edilebilir.

Tablo 3'teki t-test sonuçları çocuk durumu (çocuğunuz var mı?) açısından değerlendirildiğinde evli bireylerin yaşam doyumunun çocuk sahibi olup olmamaya göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır [$t_{df(502)}=-1,051$, $p>0.05$]. Yani yaşam doyumu, çocuk sahibi olup olmamaya göre değişmemektedir şeklinde ifade edilebilir.

Tablo 3'teki t-test sonuçları hobi durumu (son altı ayda düzenli olarak yaptığınız bir hobi var mı?) açısından değerlendirildiğinde evli bireylerin yaşam doyumunun hobi durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır [$t_{df(502)}=4,486$, $p<0.05$]. Yani yaşam doyumunun hobi durumuna bağlı olarak değiştiği ifade edilebilir. Bir hobiyeye sahip olan evli bireylerin yaşam doyumları yüksek bulunurken bir hobisi olmayan katılımcıların yaşam doyumları ise daha düşük bulunmuştur.

Tablo 4

Katılımcıların Yaşam Doyumlarının Demografik Verilere Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişken		Kareler Toplamı	DF	Kareler Ortalaması	F	P
Yaş	Gruplar arasında	157,445	4	39,361	,983	$p>0.05$
	Gruplar içinde	19973,537	499	40,027		
	Toplam	20130,982	503			
Kaçınıcı Evlilik	Gruplar arasında	32,575	2	16,288	,406	$p>0.05$
	Gruplar içinde	20098,407	501	40,117		
	Toplam	20130,982	503			
Evlilik Süresi	Gruplar arasında	126,411	5	25,282	,629	$p>0.05$
	Gruplar içinde	20004,571	498	40,170		
	Toplam	20130,982	503			
Eğitim Düzeyi	Gruplar arasında	753,464	5	150,693	3,873	$p<0.05$
	Gruplar içinde	19377,518	498	38,911		
	Toplam	20130,982	503			
Aylık Gelir	Gruplar arasında	2649,511	4	662,378	18,907	$p<0.05$
	Gruplar içinde	17481,472	499	35,033		
	Toplam	20130,982	503			
Kişisel Gelir	Gruplar arasında	458,970	3	152,990	3,889	$p<0.05$
	Gruplar içinde	19672,012	500	39,344		
	Toplam	20130,982	503			
Meslek	Gruplar arasında	512,259	5	102,452	2,601	$p<0.05$
	Gruplar içinde	19618,724	498	39,395		
	Toplam	20130,982	503			
Çocuk Sayısı	Gruplar arasında	70,460	4	17,615	,438	$p>0.05$
	Gruplar içinde	20060,522	499	40,201		

	Toplam	20130,982	503			
Evlilik Şekli	Gruplar arasında	239,787	4	59,947	1,504	p>0.05
	Gruplar içinde	19891,195	499	39,862		
	Toplam	20130,982	503			
Evlilik Türü	Gruplar arasında	1313,187	3	437,729	11,631	p<0.05
	Gruplar içinde	18817,795	500	37,636		
	Toplam	20130,982	503			
Tanışma Süresi	Gruplar arasında	579,392	3	193,131	4,939	p<0.05
	Gruplar içinde	19551,590	500	39,103		
	Toplam	20130,982	503			

Tablo-4 incelendiğinde;

Yaşa göre bakıldığında evli bireylerin yaşam doyumlarının yaş değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır [$F_{(4-499)} = 0.983$, $p > 0.05$].

Evlilik sayısına göre bakıldığında evli bireylerin yaşam doyumlarının evlilik sayısı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır [$F_{(2-501)} = 0.406$, $p > 0.05$].

Evlilik süresine göre bakıldığında evli bireylerin yaşam doyumlarının evlilik süresi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır [$F_{(5-498)} = 0.629$, $p > 0.05$].

Eğitim düzeyine göre bakıldığında evli bireylerin yaşam doyumlarının eğitim düzeyi değişkenine göre istatistiki olarak anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır. Yani eğitim düzeyine bağlı olarak evli bireylerin yaşam doyumlarının değiştiği ifade edilebilir [$F_{(5-498)} = 3.87$, $p < 0.05$]. Gruplar arası farkın hangi gruptan kaynaklandığını saptamak için Scheffe testi kullanılmıştır. Gruplar arasındaki sonuçlara bakıldığında lisans ve lisansüstü mezunu olan evli bireylerin yaşam doyumları ilköğretim terk, ilköğretim mezunu, lise mezunu ve lisans mezunu olanlara göre daha yüksek bulunmuştur.

Aylık gelire göre bakıldığında evli bireylerin yaşam doyumlarının aylık gelir değişkenine göre istatistiki olarak anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır. Yani aylık gelire bağlı olarak evli bireylerin yaşam doyumlarının değiştiği ifade edilebilir [$F_{(4-499)} = 18.90$, $p < 0.05$]. Gruplar arası farkın hangi gruptan kaynaklandığını saptamak için Scheffe testi kullanılmıştır. Gruplar arasındaki sonuçlara bakıldığında ortalamanın

altında aylık gelire sahip olduğunu düşünen evli bireylerin yaşam doyumları ortalama düzeye göre aylık gelir aldığını düşünen evli bireylere göre daha düşüktür. Ortalama düzeyde gelire sahip olduğunu düşünenlerin yaşam doyumları da ortalamanın üstüne göre aylık gelire sahip olduğunu düşünenlere göre daha düşüktür.

Kişisel gelire göre bakıldığında evli bireylerin yaşam doyumlarının kişisel gelirlerine göre istatistiki olarak anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır. Yani kişisel gelire bağlı olarak evli bireylerin yaşam doyumlarının değiştiği ifade edilebilir [$F_{(3-500)} = 3.88, p < 0.05$]. Gruplar arası farkın hangi gruptan kaynaklandığını saptamak için Scheffe testi kullanılmıştır. Gruplar arasındaki sonuçlara bakıldığında asgari ücretin altında kişisel gelire sahip olduğunu düşünen evli bireylerin yaşam doyumları asgari ücretin üstünde kişisel gelire sahip olanlara göre daha düşüktür.

Mesleğe göre bakıldığında evli bireylerin yaşam doyumlarının sahip oldukları meslek açısından incelendiğinde istatistiki olarak anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır. Yani meslekler değişikçe buna bağlı olarak evli bireylerin yaşam doyumlarının değiştiği ifade edilebilir [$F_{(5-498)} = 2.60, p < 0.05$]. Gruplar arası farkın hangi gruptan kaynaklandığını saptamak için Scheffe testi kullanılmıştır. Gruplar arasındaki sonuçlara bakıldığında kamu sektöründe bir mesleğe sahip olan evli bireylerin yaşam doyumları çalışmayanlara göre daha yüksektir.

Çocuk sayısına göre bakıldığında evli bireylerin yaşam doyumunun çocuk sayısına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır [$F_{(4-499)} = 0.43, p > 0.05$].

Evlilik şekline göre bakıldığında evli bireylerin yaşam doyumlarının evlilik şekline göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır [$F_{(4-499)} = 1.50, p > 0.05$].

Evlilik türüne göre bakıldığında evli bireylerin yaşam doyumlarının evlilik türüne göre istatistiki olarak anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır. Yani evlilik türüne bağlı olarak evli bireylerin yaşam doyumlarının değiştiği ifade edilebilir [$F_{(3-500)} = 11.63, p < 0.05$]. Gruplar arası farkın hangi gruptan kaynaklandığını saptamak için Scheffe testi kullanılmıştır. Gruplar arasındaki sonuçlara bakıldığında aşk/sevgi evliliği yapan evli bireylerin yaşam doyumları mantık evliliği yapanlara göre daha

yüksektir. Mantık evliliği yapanların da yaşam doyumları zorunluluk evliliği yapanlara göre daha yüksek bulunmuştur. Ancak zorunluluk evliliği yapan evli bireylerin yaşam doyumları ise diğer evlilik türü gerçekleştirenlere göre daha düşüktür.

Evlenmeden önce mevcut eşle olan tanışıklık süresine göre bakıldığında evli bireylerin yaşam doyumlarının evlenmeden önce mevcut eşle olan tanışıklık süresi değişkenine göre istatistiki olarak anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır. [$F_{(3-500)}=4.93, p<0.05$]. Gruplar arası farkın hangi gruptan kaynaklandığını saptamak için Scheffe testi kullanılmıştır. Gruplar arasındaki sonuçlara bakıldığında evlenmeden önce 3-4 yıl tanışma süresine sahip olanların yaşam doyumları bir yıldan az tanışma süresine sahip olanlara göre daha yüksek bulunmuştur. Genel olarak evli bireylerin evlilik öncesi tanışma süresi uzadıkça yaşam doyumları da o paralellikte artmaktadır.

Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi “Evli bireylerin evlilik doyumları cinsiyete göre, çocuk sahibi olup olmamaya göre, hobiye göre, yaşa göre, evlilik sayısına göre, , eğitim düzeyine göre, ailenin aylık gelirine göre, kişisel gelire göre, mesleğe göre, çocuk sayısına göre, evlenme şekline göre, evlilik türüne göre ve evlenmeden önce eşle olan tanışıklık süresine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” şeklindedir. Buna ilişkin analizler Tablo-5 ve Tabo-6’da sunulmuştur.

Tablo 5

Evlilik Doyumunun Cinsiyet, Çocuk ve Hobi Durumuna Göre t- Test Sonuçları

Değişken	Grup	n	$\bar{x}$	ss	df	t	p
Cinsiyet	Kadın	272	33,39	8,461	502	0,102	p>0.05
	Erkek	232	33,31	7,050			
Çocuk Durumu	Evet	454	33,31	7,815	502	-0,329	p>0.05
	Hayır	50	33,70	8,094			
Hobi Durumu	Var	243	34,28	7,475	502	2,565	p<0.05
	Yok	261	32,49	8,077			

Tablo 5'teki t-test sonuçları cinsiyet açısından değerlendirildiğinde evli bireylerin evlilik doyumu cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır [$t_{df(502)}=0,102$, $p>0.05$]. Yani evlilik doyumu, cinsiyete bağlı olarak değişmemektedir denilebilir.

Tablo 5'teki t-test sonuçları çocuk durumu (çocuğunuz var mı?) açısından değerlendirildiğinde evlilik doyumu çocuk sahibi olup olmamaya göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır [$t_{df(502)}=-0,329$, $p>0.05$]. Yani çocuk sahibi olup olmamaya bağlı olarak evlilik doyumunda bir değişiklik gözlemlenmemiştir.

Tablo 5'teki t-test sonuçları hobi durumu (son altı ayda düzenli olarak yaptığınız bir hobi var mı?) açısından değerlendirildiğinde evli bireylerin evlilik doyumu hobi durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır [$t_{df(502)}=2,565$, $p<0.05$]. Yani evlilik doyumu hobi durumuna bağlı olarak değiştiği ifade edilebilir. Bir hobiyeye sahip olan evli bireylerin evlilik doyumu yüksek bulunurken bir hobisi olmayan katılımcıların evlilik doyumu ise daha düşük bulunmuştur.

Tablo 6

Katılımcıların Evlilik Doyumlarının Demografik Verilere Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişken		Kareler		F	P
		Toplamı	DF		
Yaş	Gruplar arasında	447,627	4	111,907	1,835
	Gruplar içinde	30435,508	499	60,993	
	Toplam	30883,135	503		
Kaçınıcı Evlilik	Gruplar arasında	,763	2	,381	,006
	Gruplar içinde	30882,372	501	61,641	
	Toplam	30883,135	503		
Evlilik Süresi	Gruplar arasında	337,156	5	67,431	1,099
	Gruplar içinde	30545,979	498	61,337	
	Toplam	30883,135	503		
Eğitim Düzeyi	Gruplar arasında	138,307	5	27,661	,448
	Gruplar içinde	30744,828	498	61,737	
	Toplam	30883,135	503		
Aylık Gelir	Gruplar arasında	136,387	4	34,097	,553
	Gruplar içinde	30746,748	499	61,617	
	Toplam	30883,135	503		

Kişisel Gelir	Gruplar arasında	,885	3	,295	,005	p>0.05
	Gruplar içinde	30882,250	500	61,765		
	Toplam	30883,135	503			
Meslek	Gruplar arasında	15,747	5	23,149	,375	p>0.05
	Gruplar içinde	30767,388	498	61,782		
	Toplam	30883,135	503			
Çocuk Sayısı	Gruplar arasında	71,380	4	17,845	,289	p>0.05
	Gruplar içinde	30811,755	499	61,747		
	Toplam	30883,135	503			
Evlilik Şekli	Gruplar arasında	215,633	4	53,908	,877	p>0.05
	Gruplar içinde	30667,502	499	61,458		
	Toplam	30883,135	503			
Evlilik Türü	Gruplar arasında	1747,965	3	582,655	9,999	p<0.05
	Gruplar içinde	29135,170	500	58,270		
	Toplam	30883,135	503			
Tanışma Süresi	Gruplar arasında	451,807	3	150,602	2,474	p>0.05
	Gruplar içinde	30431,328	500	60,863		
	Toplam	30883,135	503			

Tablo-6 incelendiğinde;

Yaşa göre bakıldığında evli bireylerin evlilik doyumlarının yaş değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır [$F_{(4-499)}= 1.83$, $p>0.05$].

Evlilik sayısına göre bakıldığında evli bireylerin evlilik doyumlarının evlilik sayısı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır [$F_{(2-501)}= 0.00$, $p>0.05$].

Evlilik süresine göre bakıldığında evli bireylerin evlilik doyumlarının evlilik süresi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır [$F_{(5-498)}= 1.09$, $p>0.05$].

Eğitim düzeyine göre bakıldığında evli bireylerin evlilik doyumlarının eğitim düzeyi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır [$F_{(5-498)}= 0.44$, $p>0.05$].

Aylık gelire göre bakıldığında evli bireylerin evlilik doyumlarının aylık gelir değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır [$F_{(4-499)}= 0.55$, $p>0.05$].

Kişisel gelire göre bakıldığında evli bireylerin evlilik doyumlarının kişisel gelir değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır [$F_{(3-500)} = 0.00, p > 0.05$].

Mesleğe göre bakıldığında evli bireylerin evlilik doyumlarının sahip oldukları mesleğe göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır [$F_{(5-498)} = 0.37, p > 0.05$].

Çocuk sayısına göre bakıldığında evli bireylerin evlilik doyumlarının çocuk sayısı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır [$F_{(4-499)} = 0.28, p > 0.05$].

Evlilik şekline göre bakıldığında evli bireylerin evlilik doyumlarının evlilik şekli değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır [$F_{(4-499)} = 0.87, p > 0.05$].

Evlilik türüne göre bakıldığında evli bireylerin evlilik doyumlarının evlilik türü değişkenine göre istatistiki olarak anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır. Yani evlilik türüne bağlı olarak evli bireylerin evlilik doyumlarının değiştiği ifade edilebilir [$F_{(3-500)} = 9.99, p < 0.05$]. Gruplar arası farkın hangi gruptan kaynaklandığını saptamak için Scheffe testi kullanılmıştır. Gruplar arasındaki sonuçlara bakıldığında aşk/sevgi evliliği yapan evli bireylerin evlilik doyumları mantık evliliği yapanlara göre daha yüksektir. Mantık evliliği yapanların da evlilik doyumları zorunluluk evliliği yapanlara göre daha yüksek bulunmuştur. Ancak zorunluluk evliliği yapan evli bireylerin evlilik doyumları ise diğer evlilik türü gerçekleştirenlere göre daha düşüktür.

Evlenmeden önce mevcut eşle olan tanışıklık süresine göre bakıldığında evli bireylerin evlilik doyumlarının evlenmeden önce mevcut eşle olan tanışıklık süresi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır [$F_{(3-500)} = 2.47, p > 0.05$].

Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Evli bireylerin boşanma eğilimi cinsiyete göre, çocuk sahibi olup olmamaya göre, hobiyeye göre, yaşa göre, evlilik sayısına göre, ,

eğitim düzeyine göre, ailenin aylık gelirine göre, kişisel gelire göre, mesleğe göre, çocuk sayısına göre, evlenme şekline göre, evlilik türüne göre ve evlenmeden önce eşle olan tanışıklık süresine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir? şeklindedir. Buna ilişkin analizler Tablo-7 ve Tablo-8’de sunulmuştur.

Tablo 7

Boşanma Eğiliminin Cinsiyet, Çocuk ve Hobi Durumuna Göre t- Test Sonuçları

Değişken	Grup	n	$\bar{x}$	ss	df	t	p
Cinsiyet	Kadın	272	8,57	4,504	502	2,539	p>0.05
	Erkek	232	7,62	3,772			
Çocuk Durumu	Evet	454	8,19	4,224	502	0,980	p>0.05
	Hayır	50	7,58	4,31			
Hobi Durumu	Var	243	7,65	3,822	502	-2,499	p<0.05
	Yok	261	8,58	4,494			

Tablo 7’deki t-test sonuçları cinsiyet açısından değerlendirildiğinde evli bireylerin boşanma eğilimlerinin cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır [$t_{df(502)}=2,539$, $p>0.05$]. Yani boşanma eğiliminin cinsiyete bağlı olarak değişmediği söylenebilir.

Tablo 7’deki t-test sonuçları çocuk durumu (çocuğunuz var mı?) açısından değerlendirildiğinde evli bireylerin boşanma eğilimlerinin çocuk sahibi olup olmamaya göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır [$t_{df(502)}=-0,980$, $p>0.05$]. Yani boşanma eğiliminin çocuk sahibi olup olmamaya göre değişmediği söylenebilir.

Tablo 7’deki t-test sonuçları hobi durumu (son altı ayda düzenli olarak yaptığınız bir hobi var mı?) açısından değerlendirildiğinde evli bireylerin boşanma eğilimlerinin hobi durumuna göre istatistiki olarak anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır [$t_{df(502)}=-2,499$, $p<0.05$]. Yani boşanma eğiliminin hobi durumuna bağlı olarak değiştii ifade edilebilir. Bir hobiyeye sahip olan evli bireylerin boşanma eğilimleri düşük bulunurken bir hobisi olmayan katılımcıların boşanma eğilimleri ise daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 8

Katılımcıların Boşanma Eğilimlerinin Demografik Verilere Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişken		Kareler Toplamı	DF	Kareler Ortalaması	F	P
Yaş	Gruplar arasında	118.231	4	29.558	1.680	p>0.05
	Gruplar içinde	8777.862	499	17.591		
	Toplam	8896.093	503			
Kaçıncı Evlilik	Gruplar arasında	15.708	2	7.854	.443	p>0.05
	Gruplar içinde	8880.385	501	17.725		
	Toplam	8896.093	503			
Evlilik Süresi	Gruplar arasında	103.062	5	20.612	1.167	p>0.05
	Gruplar içinde	8793.031	498	17.657		
	Toplam	8896.093	503			
Eğitim Düzeyi	Gruplar arasında	210.508	5	42.102	2.414	p<0.05
	Gruplar içinde	8685.585	498	17.441		
	Toplam	8896.093	503			
Aylık Gelir	Gruplar arasında	167.866	4	41.966	2.399	p<0.05
	Gruplar içinde	8728.228	499	17.491		
	Toplam	8896.093	503			
Kişisel Gelir	Gruplar arasında	10.932	3	3.644	.205	p>0.05
	Gruplar içinde	8885.161	500	17.770		
	Toplam	8896.093	503			
Meslek	Gruplar arasında	62.033	5	12.407	.699	p>0.05
	Gruplar içinde	8834.060	498	17.739		
	Toplam	8896.093	503			
Çocuk Sayısı	Gruplar arasında	69.883	4	17.471	.988	p>0.05
	Gruplar içinde	8826.210	499	17.688		
	Toplam	8896.093	503			
Evlilik Şekli	Gruplar arasında	33.316	4	8.329	.469	p>0.05
	Gruplar içinde	8862.777	499	17.761		
	Toplam	8896.093	503			
Evlilik Türü	Gruplar arasında	1355.188	3	451.729	29.952	p<0.05
	Gruplar içinde	7540.905	500	15.082		
	Toplam	8896.093	503			
Tanışma Süresi	Gruplar arasında	49.490	3	16.497	.932	p>0.05
	Gruplar içinde	8846.604	500	17.693		
	Toplam	8896.093	503			

Tablo-8 incelendiğinde;

Yaşa göre bakıldığında evli bireylerin boşanma eğilimlerinin yaş değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır [$F_{(4,499)} = 1.68$, $p > 0.05$].

Evlilik sayısına göre bakıldığında evli bireylerin boşanma eğilimlerinin evlilik sayısı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır [$F_{(2-501)}= 0.44, p>0.05$].

Evlilik süresine göre bakıldığında evli bireylerin boşanma eğilimlerinin evlilik süresi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır [$F_{(5-498)}= 1.16, p>0.05$].

Eğitim düzeyine göre bakıldığında evli bireylerin boşanma eğilimlerinin eğitim düzeylerine göre istatistiki olarak anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır. Yani eğitim düzeyi değiştikçe evli bireylerin boşanma eğilimlerinin değiştiği ifade edilebilir [$F_{(5-498)}= 2.41, p<0.05$]. Gruplar arası farkın hangi gruptan kaynaklandığını saptamak için Scheffe testi kullanılmıştır. Gruplar arasındaki sonuçlara bakıldığında ön lisans mezunu olan evli bireylerin boşanma eğilimleri lise ve lisans mezunu olanlara göre daha yüksektir. Lisan üstü mezunu olanların da lisans mezunu olanlara göre boşanma eğilimleri daha yüksektir.

Aylık gelire göre bakıldığında evli bireylerin boşanma eğilimlerinin aylık gelir değişkenine göre istatistiki olarak anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır. Yani aylık gelir değiştikçe evli bireylerin boşanma eğilimlerinin değiştiği ifade edilebilir [$F_{(4-499)}= 2.39, p<0.05$]. Gruplar arası farkın hangi gruptan kaynaklandığını saptamak için Scheffe testi kullanılmıştır. Gruplar arasındaki sonuçlara bakıldığında ortalamanın üstünde aylık gelire sahip olduğunu düşünen evli bireylerin boşanma eğilimleri ortalama düzey ve en üst düzeye göre aylık gelir aldığını düşünen evli bireylere göre daha düşüktür. Düşük düzeyde gelire sahip olduğunu düşünenlerin boşanma eğilimleri de en üst düzeyde aylık gelire sahip olduğunu düşünenlere göre daha düşüktür.

Kişisel gelire göre bakıldığında evli bireylerin boşanma eğilimlerinin kişisel gelir değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır [$F_{(3-500)}= 0.20, p>0.05$].

Mesleğe göre bakıldığında evli bireylerin boşanma eğilimlerinin sahip oldukları meslek değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır [$F_{(5-498)} = 0.69, p > 0.05$].

Çocuk sayısına göre bakıldığında evli bireylerin yaşam doyumunun çocuk sayısı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır [$F_{(4-499)} = 0.98, p > 0.05$].

Evlilik şekline göre bakıldığında evli bireylerin boşanma eğilimlerinin evlilik şekli değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır [$F_{(4-499)} = 0.46, p > 0.05$].

Evlilik türüne göre bakıldığında evli bireylerin boşanma eğilimlerinin evlilik türü değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır. Yani evlilik türüne bağlı olarak evli bireylerin boşanma eğilimlerinin değiştiği ifade edilebilir. [$F_{(3-500)} = 29.95, p < 0.05$]. Gruplar arası farkın hangi gruptan kaynaklandığını saptamak için Scheffe testi kullanılmıştır. Gruplar arasındaki sonuçlara bakıldığında aşk/sevgi evliliği yapan evli bireylerin boşanma eğilimleri zorunluluk evliliği ve diğer türden evlilik yapanlara göre daha düşük olduğu görülmüştür. Mantık evliliği yapanların da boşanma eğilimleri zorunluluk evliliği yapanlara göre daha düşük bulunmuştur.

Evlenmeden önce mevcut eşle olan tanışıklık süresine göre bakıldığında evli bireylerin boşanma eğilimlerinin evlenmeden önce mevcut eşle olan tanışıklık süresi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır [$F_{(3-500)} = 0.93, p > 0.05$].

Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi “Evli bireylerin yaşam doyumu ile evlilik doyumu arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” şeklindedir. Buna ilişkin analizler Tablo-9’da sunulmuştur.

Tablo 9*Yaşam Doyumu ile Evlilik Doyumu Arasındaki Korelasyon İlişkisi*

		<i>Yaşam Doyumu</i>	<i>Evlilik Doyumu</i>
Yaşam Doyumu	<i>Pearson Korelasyonu</i>	1	
	<i>Anlamlılık Seviyesi</i>		
	<i>N</i>	504	
Evlilik Doyumu	<i>Pearson Korelasyonu</i>	,260**	1
	<i>Anlamlılık Seviyesi</i>	,000	
	<i>N</i>	504	504

** . Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlıdır (İki kuyruklu test).

Pearson Korelasyonu -1 ile +1 arasında değer alır. Bu değer -1 ya da +1 ne kadar yakın olursa değişkenler arasında da o derece güçlü bir ilişki söz konusu olur. İki değişken arasındaki ilişki 0'a yaklaştığında ise ilişkinin zayıfladığı şeklinde değerlendirilmektedir (Karasar, 2018). Tablo-9 göz önünde bulundurulduğunda yaşam doyumu ile evlilik doyumu arasındaki ilişkiye bakıldığında 0,26 düzeyinde pozitif bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Yani yaşam doyumu arttıkça evlilik doyumu da artmaktadır. Buna bağlı olarak yaşam doyumu ile evlilik doyumu arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu söylenebilir.

Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemi “Evlili bireylerin yaşam ve evlilik doyumları ile boşanma eğilimi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” şeklindedir. Buna ilişkin analizler Tablo-10’da sunulmuştur.

Tablo 10*Yaşam Doyumu ve Evlilik Doyumu ile Boşanma Eğilimi Arasındaki Korelasyon İlişkisi*

		<i>Yaşam Doyumu</i>	<i>Evlilik Doyumu</i>	<i>Boşanma Eğilimi</i>
Yaşam Doyumu	<i>Pearson Korelasyonu</i>	1		
	<i>Anlamlılık Seviyesi</i>			
	<i>N</i>	504		
Evlilik Doyumu	<i>Pearson Korelasyonu</i>	,260**	1	
	<i>Anlamlılık Seviyesi</i>	,000		
	<i>N</i>	504	504	
Boşanma Eğilimi	<i>Pearson Korelasyonu</i>	-,391**	-,446**	1
	<i>Anlamlılık Seviyesi</i>	,000	,000	
	<i>N</i>	504	504	504

** . Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlıdır (İki kuyruklu test).

Yaşam doyumu ile boşanma eğilimi arasında $-0,39$ düzeyinde negatif yönde orta düzeyde bir ilişki mevcuttur. Yani yaşam doyumu arttıkça boşanma eğilimi azalmaktadır. Aynı şekilde evlilik doyumu ile boşanma eğilimi arasında da $-0,44$ düzeyinde negatif yönlü orta düzeyde bir ilişki olduğu görülmektedir. Buna göre de evlilik doyumu arttıkça boşanma eğilimi de azalmaktadır. Bu sonuçlara göre yaşam doyumu ve evlilik doyumu ile boşanma eğilimi arasında ters yönde bir ilişki olduğu söylenebilir.

5. TARTIŞMA

Yapılan araştırma kapsamındaki verilerin istatistiksel analizleri neticesindeki bulguları ulusal ve uluslararası alanyazın çerçevesinde bu bölüm altında tartışılmıştır.

5.1. Evli Bireylerin Yaşam Doyumu Düzeylerinin Demografik Verilere Göre Değişip Değişmediğine Yönelik Bulgulara İlişkin Tartışma

Bu başlık altında yaşam doyumunun değişkenlik gösterdiği demografik verilerin bulguları ele alınarak tartışılmıştır. Bu çalışmada yaşam doyumunun eğitim düzeyi, aylık gelir, kişisel gelir, meslek, evlilik türü, evlenmeden önce mevcut eşle olan tanışma süresi ve hobi durumuna göre istatistiki olarak anlamlı bir biçimde farklılık gösterdiği saptanmıştır.

Evli bireylerin yaşam doyumlarının eğitim düzeylerine göre anlamlı bir biçimde farklılık gösterdiği görülmüştür. Katılımcılardan lisans ve lisansüstü mezunu olanların yaşam doyumları ilköğretim terk, ilköğretim mezunu, lise mezunu ve ön lisans mezunu olanlara göre daha yüksektir. Literatüre bakıldığında bu çalışmanın sonuçlarını destekleyen araştırmalar mevcuttur. Demir (2022) araştırmasında yaşam doyumunun eğitim düzeyine bağlı olarak değiştiğini belirtmiştir. Aynı şekilde Gündüz (2022) de yaşam doyumunun eğitim düzeyine göre farklılık gösterdiğini tespit etmiştir. Yapılan başka araştırmalarda da yaşam doyumunun eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır (Dal, 2015; Gere ve Schimmack, 2017; Anlı, 2021; Tüfek, 2023). Eğitim bireye meslek ve statü kazandırmanın yanı sıra bireyin bilgi, beceri ve görgüsünü de arttırarak hayata daha geniş bir çerçeveden bakma imkânı sağlar. Tüm bu durumların da bireyin yaşam doyumunun artmasında etkili ve önemli olduğu söylenebilir. Bu araştırmanın sonucundan farklı sonuçlara ulaşan araştırmalar da mevcuttur. Yılmaz ve Altınok (2009), Türe (2022) ve Özen (2023) yaptıkları çalışmada yaşam doyumunun eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermediğini bulmuşlardır. Tüm bunlar eğitim düzeyinin yanında başka değişkenlerin de yaşam doyumunu etkilediği söylenebilir.

Katılımcıların yaşam doyumu düzeylerinin aylık gelir değişkenine göre belirgin farklılık göstermekte olduğu tespit edilmiştir. Ortalamanın altında aylık gelire sahip olduğunu düşünen evli bireylerin yaşam doyumları ortalama düzeye göre aylık gelir aldığını düşünen evli bireylere göre daha düşüktür. Ortalama düzeyde gelire sahip olduğunu düşünenlerin yaşam doyumları da ortalamanın üstüne göre aylık gelire sahip olduğunu düşünenlere göre daha düşüktür. Bu bulgu literatürdeki diğer araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Kanat ve Dikkaya (2014), Yıkılmaz ve Güdül (2015), Göldağ (2019), Aksoy (2021), Gündüz (2022), Türe (2022), Acar (2022) ve Tüfek (2023) de araştırmalarında bu araştırmanın sonucuna benzer sonuçlar elde etmişlerdir. Bu araştırmalarda gelir düzeyi ile yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmüştür. Chow (2005), Plouffe ve Tremblay'de (2017) araştırmalarında gelir düzeyi ile yaşam doyumu arasında anlamlı biçimde bir farklılık olduğunu belirtmiştir. Bu doğrultuda literatüre bakıldığında bu araştırmanın sonucuna benzer sonuçların elde edildiği görülmektedir. Gelir düzeyinin artmasına bağlı olarak imkânların kolay hale gelmesi, elde edilen maddi ve manevi gücün böyle bir sonucun ortaya çıkmasında rol oynadığı söylenebilir.

Katılımcıların yaşam doyumu düzeyleri kişisel gelirlerine göre anlamlı bir şekilde farklılık göstermektedir. Asgari ücretin altında kişisel gelire sahip olduğunu düşünen evli bireylerin yaşam doyumları asgari ücretin üstünde kişisel gelire sahip olanlara göre daha düşüktür. Yani kişisel gelirin artışına paralel olarak yaşam doyumunun da arttığı söylenebilir. Bireyin kişisel gelirinin yetecek düzeyde olması ekonomik bağımsızlığı artırır ve ihtiyaçlarının karşılanmasını daha kolay hale getirir. Evli bireylerin yaşamalarında bu olumlu özelliklere sahip olmaları araştırma sonucunda görüldüğü gibi yaşam doyumunun artmasını sağladığı şeklinde değerlendirilebilir. Yapılan araştırmalar neticesinde kişisel gelir değişkeninin yaşam doyumuyla ilişkisini ele alan başka bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bundan dolayı da bulunan sonuç başka araştırma sonuçlarıyla karşılaştırılamamıştır.

Katılımcıların yaşam doyumu düzeyleri meslek faktörüne göre incelendiğinde evli bireylerin yaşam doyumlarının sahip oldukları meslek değişkenine bağlı olarak istatistiki yönden anlamlı bir biçimde farklılık gösterdiği belirtilmiştir. Yani evli olan kişilerin mesleklerine bağlı olarak yaşam doyumlarının da değiştiği söylenebilir.

Kamu sektöründe bir mesleğe sahip olan evli bireylerin yaşam doyumları herhangi bir işte çalışmayanlara göre daha yüksek bulunmuştur. İlgili alanyazın incelendiğinde meslek ile yaşam doyumu ilişkisini ele alan herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Ancak çalışma durumu ile ilgili araştırmaların varlığı mevcuttur. Bu çalışmaların birinde Tüfek (2023) hâlihazırda aktif olarak çalışan evli bireylerin yaşam doyumları çalışmayanlara göre daha yüksek bulunmuştur. Bir diğer çalışmada da Erdinç (2018) benzer bir sonuca ulaşmıştır. Bu sonuçlar eldeki araştırma verileri ile paralellik göstermektedir. Bu araştırmada da meslek sahibi olmayan yani herhangi bir işte çalışmayan evli bireylerin yaşam doyumları daha düşük olduğu belirtilmiştir. Meslek sahibi olmak hem bireye toplumsal saygınlık kazandırır hem de mal ve hizmet üretimini sağlar. Meslek sahibi olmanın bu özelliklerinin yaşam doyumunu da arttırdığı söylenebilir. Anlı'nın (2021) gerçekleştirdiği araştırmada ise çalışmayan bireylerin yaşam doyumları çalışanlara göre düşük düzeyde de olsa daha yüksek bulunmuştur. Özen'in (2023) yaptığı çalışmada ise çalışma durumu değişkenine bağlı olarak yaşam doyumunun anlamlı bir biçimde farklılık göstermediği belirtilmiştir. Tüm bu sonuçlar bir arada değerlendirildiğinde yaşam doyumunun çalışma durumu ile ilişkisindeki sonuçların tutarlılık göstermediğini göstermektedir.

Katılımcıların yaşama doyumu düzeyleri evlilik türüne göre incelendiğinde evli bireylerin yaşam doyumlarının evlilik türü değişkenine bağlı olarak istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde farklılaştığı saptanmıştır. Yani evlilik türüne bağlı olarak evli bireylerin yaşam doyumlarının da değiştiği söylenebilir. Aşk/sevgi evliliği yapan evli bireylerin yaşam doyumları mantık evliliği yapanlara göre daha yüksek bulunurken mantık evliliği yapanların da yaşam doyumları zorunluluk evliliği yapanlara göre daha yüksek bulunmuştur. Ancak zorunluluk evliliği yapan evli bireylerin yaşam doyumları ise diğer evlilik türü gerçekleştirenlere göre daha düşük olduğu görülmüştür. İlgili literatür incelendiğinde yaşam doyumu ile evlilik türü ilişkisini inceleyen çalışmaların çok az sayıda olduğu görülmüştür. Yapılan bu araştırmalardan biri Erdinç (2018) tarafından gerçekleştirilmiştir ve ulaşılan sonuç bu araştırma sonucuna benzerdir. Bu araştırmada da aşk evliliği yapan bireylerin yaşam doyumları mantık evliliği yapanlara göre daha yüksek bulunmuştur. Aynı zamanda diğer yollarla evlilik yapanların da görücü usulü yoluyla evlilik yapanlara nazaran yaşam doyum düzeyleri nispeten

yüksek olduğu saptanmıştır. Bu sonuçlar gösteriyor ki eşini tanıyarak kendi isteğiyle seçmenin yaşamdan alınan hazzı ve mutluluğu da arttırdığı söylenebilir.

Katılımcıların yaşam doyumu düzeyleri evlenmeden önce mevcut eşle olan tanışıklık süresine göre incelendiğinde evli bireylerin yaşam doyumlarının evlenmeden önce mevcut eşle olan tanışıklık süresine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Yani evlenmeden önceki tanışma süresi değiştikçe yaşam doyumunun da buna bağlı olarak değiştiği söylenebilir. Evli bireylerden evlilik öncesi 3-4 yıl tanışma süresine sahip olanların yaşam doyumları bir yıldan az tanışma süresine sahip olanlara göre daha yüksek bulunmuştur. Genel olarak evli bireylerin evlilik öncesi tanışma süresi uzadıkça yaşam doyumları da o paralellikte artmaktadır. Evlenmeye karar veren bireylerin birbirlerini tanıma süreleri uzadıkça onların genel olarak her yönden birbirlerini tanıma olanağı sağladığından yaşam doyumunun da bu doğrultuda arttığı varsayılmaktadır. Yapılan araştırmalar neticesinde evli bireylerin yaşam doyumu düzeyleri ile evlilik öncesi tanışma süresini inceleyen başka bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bundan dolayı da bu araştırmanın sonucu başka araştırma sonuçlarıyla karşılaştırılamamıştır.

Katılımcıların yaşam doyumu düzeyleri hobi durumu (son altı ayda düzenli olarak yaptığınız bir hobi var mı?) açısından değerlendirildiğinde evli bireylerin yaşam doyumu düzeyleri hobi değişkenine bağlı olarak anlamlı olacak şekilde farklılaşma gösterdiği saptanmıştır. Yani bireyin yaşamındaki doyum, hobi durumuna bağlı olarak değişiklik gösterdiği söylenebilir. Bir hobiyeye sahip olan evli bireylerin yaşam doyumları yüksek bulunurken herhangi bir hobisi olmayan katılımcıların yaşam doyumları ise daha düşük bulunmuştur. Herhangi bir hobisi olan evli bireylerin yaşamlarının daha eğlenceli olmasına ve yaşamlarını anlamlı hale gelmesine katkı sağlar. Doğal olarak bu durumun yaşam doyumunun artmasını sağladığı söylenebilir. Yapılan araştırmalar neticesinde evli bireylerin yaşam doyumu düzeyleri ile hobi durumu arasındaki ilişkiyi inceleyen başka bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bundan dolayı da araştırmanın sonucu başka araştırma sonuçlarıyla karşılaştırılamamıştır.

5.2. Evli Bireylerin Evlilik Doyumu Düzeylerinin Demografik Verilere Göre Değişip Değişmediğine Yönelik Bulgulara İlişkin Tartışma

Bu başlık altında evlilik doyumunun değişkenlik gösterdiği demografik verilerin bulguları ele alınarak tartışılmıştır. Araştırmada evlilik doyumunun sadece evlilik türü ve hobi durumu değişkenlerine göre istatistiki olarak anlamlı bir biçimde farklılık gösterdiği saptanmıştır.

Katılımcıların evlilik doyumları evlilik türüne göre incelendiğinde evli bireylerin evlilik doyumlarının evlilik türü değişkenine bağlı olarak anlamlı bir biçimde farklılık gösterdiği saptanmıştır. Yani evlilik türüne bağlı olarak bireylerin evlilik doyumlarının da değişmekte olduğu söylenebilir. Aşk/sevgi evliliği yapan evli bireylerin evlilik doyumları mantık evliliği yapanlara göre daha yüksek bulunurken mantık evliliği yapanların da evlilik doyumları zorunluluk evliliği yapanlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Ancak zorunluluk evliliği yapan evli bireylerin evlilik doyumları ise diğer evlilik türü gerçekleştirenlere göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Şen ve Ercantan (2023), Kuzey Kıbrıs'ta yaptıkları araştırmada da bu araştırma sonucuna benzer bir sonuç bulmuşlardır. Evliliğini aşk evliliği olarak tanımlayanların evlilik doyumları evliliklerini mantık evliliği olarak tanımlayanlara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Evlilik uyumu, evlilik doyumu ve mutluluğunu da içeren bir kavramdır (Kalkan ve Ersanlı, 2008). Evlilik doyumu yerine evlilik uyumu kavramının da kullanıldığı bazı araştırmalar mevcuttur. Erdinç (2018) araştırmasında evlilik uyumunun da yer aldığı bir araştırma yapmıştır. Bu araştırmanın sonucu da eldeki araştırma verileri ile benzerlik göstermektedir. Bu araştırmada da aşk evliliği yapan bireylerin evlilik doyumları mantık evliliği yapanlara göre daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Aynı zamanda diğer yollarla evlilik yapanların da görücü usulü ile evlilik yapanlara oranla evlilik doyumları daha yüksek bulunmuştur. Bu sonuçlar değerlendirildiğinde eşine derin bir tutku ve sevgiyle bağlı olmanın onların evlilik doyumlarının artmasına katkıda bulunduğu söylenebilir.

Katılımcıların evlilik doyumu düzeyleri hobi durumu (son altı ayda düzenli olarak yaptığımız bir hobi var mı?) açısından değerlendirildiğinde evli bireylerin evlilik doyumları bir hobiyeye sahip olup olmama değişkenine göre anlamlı bir biçimde farklılaşmaktadır. Yani evlilik doyumu, hobi durumuna bağlı olarak değişmektedir. Bir hobiyeye sahip olan evli bireylerin evlilik doyumları yüksek bulunurken herhangi bir hobisi olmayan katılımcıların evlilik doyumları ise daha düşük bulunmuştur. Yapılan araştırmalar neticesinde evlilik doyumunun hobi durumu ile olan ilişkisini inceleyen başka bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bundan dolayı da araştırmada bulunan sonuç başka araştırma sonuçlarıyla karşılaştırılamamıştır.

5.3. Evli Bireylerin Boşanma Eğilimlerinin Demografik Verilere Göre Değişip Değişmediğine Yönelik Bulgulara İlişkin Tartışma

Bu başlık altında evli bireylerin boşanma eğilimleri ile değişkenlik gösterdiği demografik verilerin bulguları ele alınarak tartışılmıştır. Araştırmada boşanma eğilimi eğitim düzeyi, aylık gelir, evlilik türü ve hobi durumu değişkenlerine göre istatistiki olarak anlamlı bir şekilde farklılık göstermiştir.

Katılımcıların boşanma eğilimleri eğitim düzeyine göre incelendiğinde evli bireylerin boşanma eğilimlerinin eğitim düzeyine göre anlamlı bir biçimde farklılık gösterdiği görülmüştür. Yani eğitim düzeyi değiştikçe evli bireylerin boşanma eğilimlerinin de farklılık gösterdiği söylenebilir. Ön lisans mezunu olan evli bireylerin boşanma eğilimleri lise ve lisans mezunu olanlara göre daha yüksek bulunmuştur. Aynı şekilde lisansüstü mezunu olanların da lisans mezunu olanlara göre boşanma eğilimleri daha yüksek bulunmuştur. Evli bireylerin eğitim düzeyleri yükseldikçe boşanma eğilimleri de artmaktadır. Kunt'un (2019) yaptığı çalışmada bulduğu sonuç ise bu çalışmadaki sonuçtan farklıdır. Bu çalışmada lisansüstü eğitim düzeyine sahip olanların büyük çoğunluğu boşanmayı 'Olmasa iyi olur' şeklinde ifade etmişlerdir. Aynı şekilde yine boşanmayı 'Kötü bir durum' olarak görenlerin çok az bir kısmı lisans ve lisansüstü eğitim düzeyine sahip olanlardır. Bundan dolayı da eğitim düzeyinin boşanma eğilimini etkilediği düşünülmektedir. Eğitim düzeyinin artması bireyin yaşamı farklı bakış açılarından görmesini sağlayarak sorgulayıcı bir yapıya bürünmesinde rol oynayabilir. Evlilik yaşamında aşırı sorgulayıcı olmanın eşin

tahammül etme sınırlarını zorlayabilir. Buna bağlı olarak da boşanma eğilimine olan yatkınlığın arttığı söylenebilir.

Katılımcıların boşanma eğilimleri aylık gelir değişkenine göre incelendiğinde evli bireylerin boşanma eğilimlerinin aylık gelirlerine bağlı olarak anlam bir biçimde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Yani evli bireylerin aylık gelirleri değiştikçe evli bireylerin boşanma eğilimlerinin de değişmekte olduğu söylenebilir. Araştırmada ortalamanın üstünde aylık gelire sahip olduğunu düşünen evli bireylerin boşanma eğilimleri ortalama düzey ve en üst düzeyde aylık gelire sahip olduğunu düşünenlere göre daha düşük olduğu belirtilmiştir. Düşük düzeyde gelire sahip olduğunu düşünenlerin boşanma eğilimleri de en üst düzeyde aylık gelire sahip olduğunu düşünenlere göre daha düşük olduğu saptanmıştır. Genel olarak evli bireylerin gelir düzeyi yükseldikçe boşanma eğilimi de artarken gelir düzeyi düştükçe ise boşanma eğilimi azalmaktadır. Gelir düzeyi yüksek olanların ekonomik bağımsızlıklarının fazla olması sebebiyle tekrar evlenmeyi düşündükleri için ya da başka biri olmadan da yaşamlarına devam edebilecek olmalarından ötürü ilişkilerinde sorunlarla karşılaştıklarında boşanma eğilimi gösterdikleri söylenebilir. Yapılan araştırmalar neticesinde boşanma eğilimi ile aylık gelir arasındaki ilişkiyi araştıran başka bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bundan dolayı da araştırmanın sonucu başka araştırma sonuçlarıyla karşılaştırılamamıştır.

Katılımcıların boşanma eğilimleri evlilik türü değişkenine bağlı olarak anlamlı bir biçimde farklılık gösterdiği saptanmıştır. Yani evli bireylerin evlilik türüne bağlı olarak boşanma eğilimlerinin de değiştiği söylenebilir. Aşk/sevgi evliliği yapan evli bireylerin boşanma eğilimleri zorunluluk evliliği ve diğer türden evlilik yapanlara göre daha düşük olduğu bulunmuştur. Mantık evliliği yapanların da boşanma eğilimleri zorunluluk evliliği yapanlara göre daha düşük olarak bulunmuştur. Eşine büyük bir sevgi ile bağlı olan ve ona karşı heyecanlı olan, kendisine uygun olan biriyle evlenen evli bireylerin boşanma eğilimlerinin de düşük olması muhtemel olarak görülmektedir. Yapılan araştırmalar neticesinde boşanma eğilimi ile evlilik türü arasındaki ilişkiyi araştıran başka bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bundan dolayı da araştırmanın sonucu başka araştırma sonuçlarıyla karşılaştırılamamıştır.

Katılımcıların boşanma eğilimleri hobi durumu (son altı ayda düzenli olarak yaptığınız bir hobi var mı?) değişkenine göre incelendiğinde evli bireylerin boşanma eğilimleri ile hobi durumu arasında anlamlı bir biçimde farklılık olduğu tespit edilmiştir. Yani boşanma eğiliminin hobi durumuna göre değişiklik gösterdiği söylenebilir. Bir hobiyeye sahip olan evli bireylerin boşanma eğilimleri düşük bulunurken herhangi bir hobisi olmayan katılımcıların boşanma eğilimleri ise daha yüksek bulunmuştur. Yapılan araştırmalar neticesinde boşanma eğilimi ile hobi durumu arasındaki ilişkiyi araştıran başka bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bundan dolayı da araştırmanın sonucu başka araştırma sonuçlarıyla karşılaştırılamamıştır.

5.4. Evli Bireylerin Yaşam Doyumları ile Evlilik Doyumları Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgulara İlişkin Tartışma

Yaşam doyumunu ile evlilik doyumunun birbiriyle olan ilişkisi incelendiğinde 0,26 düzeyinde pozitif yönlü zayıf bir ilişkinin varlığı saptanmıştır. Yani yaşam doyumunu arttıkça evlilik doyumunu da kısmi olarak artmaktadır. Buna bağlı olarak yaşam doyumunun evlilik doyumuyla pozitif yönlü bir ilişki içinde olduğu söylenebilir. Aydın ve Orger (2022), çalışmalarında yaşam doyumunu ile evlilik doyumunu arasında pozitif yönde güçlü bir ilişki olduğunu saptamışlardır. Bu araştırma sonucu eldeki araştırma verileri ile paralellik göstermektedir. Tüfek'in (2023) yaptığı araştırmada da bu araştırma sonucuna benzer bir sonuç elde edilmiştir. Yapılan araştırmada yaşam doyumunu ile evlilik doyumunu arasında 0,37 düzeyinde pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Yaşam doyumunu düzeyinin evlilik doyumunu düzeyi ile ilişkili olduğu söylenebilir. Ulaşılan bu sonuca göre yaşam doyumunun tek başına evlilik doyumunuyla ilişkili olmadığını bize gösterdiğini söylemek mümkündür.

5.5. Evli Bireylerin Yaşam ve Evlilik Doyumları ile Boşanma Eğilimi Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgulara İlişkin Tartışma

Katılımcıların yaşam doyumları ile boşanma eğilimleri arasında -0,39 düzeyinde negatif yönde orta düzeyde bir ilişki tespit edilmiştir. Yani evli bireylerin yaşam doyumları arttıkça boşanma eğilimleri de azalmakta olduğu ya da tam tersine yaşam doyumları azaldıkça boşanma eğilimlerinde ise artışın meydana gelmekte olduğu söylenebilir.

Aynı şekilde evli bireylerin evlilik doyumları ile boşanma eğilimleri arasında da -0,44 düzeyinde negatif yönde orta düzeyde bir ilişki olduğu saptanmıştır. Buna göre de katılımcıların evlilik doyumları arttıkça boşanma eğilimlerinin azaldığı ya da tam aksine evli bireylerin evlilik doyumları düştükçe boşanma eğilimlerinin artmakta olduğu söylenebilir. Bu sonuçlara göre evli olan bireylerin yaşam ve evlilik doyum düzeyleriyle boşanma eğilimleri arasında ters yönde bir ilişkinin olduğu söylenebilir.

Araştırmada elde edilen sonuca göre evli bireylerin boşanma eğilimlerinde evlilik ve yaşam doyumunu dışında başka faktörlerin de etkili olduğu söylenebilir. Bu faktörler arasında toplumda mevcut olan sosyal ve kültürel normlar, aile yapısı, gelenek ve görenekler gibi birçok faktör sayılabilir. Yapılan araştırmalar neticesinde evli bireylerin yaşam ve evlilik doyumları ile boşanma eğilimi arasındaki ilişkiyi inceleyen başka bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bundan dolayı da bu araştırmanın sonucu başka araştırma sonuçlarıyla karşılaştırılamamıştır.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma bulgularının sonuçlarına ve elde edilen sonuçlar çerçevesinde uygulayıcı ve araştırmacılar için önerilere yer verilmiştir.

6.1. Sonuçlar

Evli bireylerin yaşam ve evlilik doyumları ile boşanma eğilimi arasındaki ilişkinin incelendiği bu araştırmada demografik verilere göre bakıldığında;

- Yaşam doyumunun cinsiyet, yaş, evlilik sayısı, evlilik süresi, çocuk durumu (çocuk sahibi olup olmama), çocuk sayısı ve evlilik şekline göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Ancak yaşam doyumunun eğitim düzeyi, aylık gelir, kişisel gelir, meslek, evlilik türü, evlenmeden önce mevcut eşle olan tanışma süresi ve hobi durumuna göre ise anlamlı bir biçimde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.
- Evlilik doyumunun cinsiyet, yaş, evlilik sayısı, evlilik süresi, eğitim düzeyi, aylık gelir, kişisel gelir, meslek, çocuk durumu (çocuk sahibi olup olmama), çocuk sayısı, evlilik şekli ve evlenmeden önce mevcut eşle olan tanışma süresi değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Fakat evlilik doyumunu evlilik türü ve hobi durumuna göre anlamlı bir biçimde farklılık gösterdiği görülmüştür.
- Boşanma Eğiliminin ise cinsiyet, yaş, evlilik sayısı, evlilik süresi, kişisel gelir, meslek, çocuk durumu (çocuk sahibi olup olmama), çocuk sayısı, evlilik şekli ve evlenmeden önce mevcut eşle olan tanışma süresine bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Fakat boşanma eğiliminin eğitim düzeyi, aylık gelir, evlilik türü ve hobi durumuna bağlı olarak anlamlı bir biçimde farklılık gösterdiği bulunmuştur.
- Evli bireylerin yaşam doyumları ile evlilik doyumları arasındaki korelasyona bakıldığında da pozitif yönde zayıf bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Yani araştırma sonucuna göre yaşam ve evlilik doyumunu az da olsa birbirleriyle ilişkilidir.

- Evli bireylerin yaşam ve evlilik doyumları ile boşanma eğilimi arasındaki ilişki incelendiğinde ise hem yaşam hem de evlilik doyumunun boşanma eğilimiyle negatif yönlü orta şiddette bir ilişkisi olduğu görülmüştür. Yani evli olan kişilerin yaşam ve evlilik doyumları arttıkça boşanma eğilimleri de buna bağlı olarak azalmaktadır.

6.2. Öneriler

Araştırmada elde edilen sonuçlara bağlı olarak araştırmacılara ve uygulayıcılara şu önerilerde bulunulmuştur.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler:

1. Bu araştırmanın katılımcıları 18 yaş üstü en az bir yıldır evli olan 504 evli birey ile sınırlıdır. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda daha büyük bir örneklem grubuyla çalışmanın araştırmanın sonuçlarının genelleyebilmek adına önemli bir husus olduğu düşünülmektedir.
2. Bu araştırmada ele alınan demografik verilerden özellikle kişisel gelir, evlilik türü, meslek, evlenmeden önce eşle olan tanışma süresi, hobi durumu gibi değişkenlerin daha önceki araştırmalarda bilindiği kadarıyla ele alınmadığından bundan sonra yapılacak bu tür ya da buna benzer çalışmalarda ele alınarak literatüre önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.
3. Bu araştırmada ele alınan değişkenler nitel bir çalışma ile karma araştırma deseninde ele alınarak literatüre katkı sağlanabilir.
4. Bu araştırmanın verilerinin büyük bir çoğunluğu çevrim içi yollarla online olarak toplanmıştır. Verilerin elde edilmesi için kullanılacak form ve ölçeklerin yüz yüze doldurulması sonuçların güvenilirliğini daha çok arttırabilir.
5. Araştırma evli bireylerle gerçekleştirilmiştir; ancak araştırmaya çift olarak katılım şartı bulunmamaktadır. Bundan sonra yapılacak olan çalışmalarda evli bireylerin çift olarak katılımları sağlanarak daha geniş kapsamlı sonuçlara ulaşmayı kolaylaştırabilir.

6. Bu araştırma 2023 yılında KKTC’de ikamet etmekte olan evli bireylerle gerçekleştirilmiştir. Benzer çalışmalar KKTC’deki ilçeler bazında ya da Türkiye’de de yapılarak sonuçların kıyaslanması yapılabilir ve bu durum literatüre daha çok katkı sağlayabilir.

7. Bu araştırma dünyayı sarıp sarmalayan ekonomik krizin olduğu bir dönemde gerçekleştirilmiştir. Doğal olarak evli bireylerin yaşam ve evlilik doyumları bundan etkilenmiş olabilir. Bundan sonra benzer çalışmalar ekonomik kriz sonrasında da yapılarak ekonomik kriz dönemiyle kıyaslama yapılabilir.

8. Araştırma sonucunda anlamlı farklılık göstermeyen sosyodemografik değişkenler KKTC’de bundan sonra yapılacak bu tür ya da benzer çalışmalarda da ele alınarak tekrardan test edilmesi sağlanabilir.

9. Araştırmanın katılımcılarına bakıldığında büyük çoğunluğu kamu sektöründe çalışanlardan oluşmaktadır. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda özel sektör ve kendi işinde çalışanlardan daha fazla veri toplanarak sonuçların daha sağlıklı bir şekilde kıyaslanması yapılabilir.

10. KKTC’de -özellikle İskele ilçesinde- farklı milliyetlerden birçok insan bir arada yaşamaktadır. Doğal olarak bu durum farklı kültürlerin bir arada yaşadığını göstermektedir. Bundan sonra yapılacak çalışmalar farklı milliyetlerdeki evli bireylerle yapılarak kültürel bağlamda sonuçlar karşılaştırılabilir.

11. Araştırmanın katılımcılarının çoğu 35-44 yaş aralığında olduğunu belirtmiştir. Bundan sonra yapılacak bu tür ya da benzer çalışmalarda daha geniş yaş aralıklarından verilerin toplanmasına dikkat edilerek daha güvenilir sonuçlar elde edilebilir.

Uygulayıcılara Yönelik Öneriler:

1. Yaşam ve evlilik doyumları yüksek olan evli bireylerin boşanma eğilimleri düşük olmaktadır. Bu kapsamda psikolojik danışmanlar ile aile ve evlilik danışmanları yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yaparak evli bireylerin yaşam ve evlilik doyumlarını artırıcı psikoeğitim, seminer, konferans ve benzeri faaliyetler düzenleyebilirler.

2. Evli bireylerin yaşam ve evlilik doyumlarını azaltıcı, boşanma eğilimlerini ise arttırıcı sebepler araştırılarak gerekli önleyici çalışmalar yapılabilir.
3. Psikolojik danışmanlar ile aile ve evlilik danışmanları anne baba adaylarına yönelik olarak doğru eş seçme, evlilik, evlilik yaşamı, etkili iletişim gibi konularda seminerler düzenleyerek onların farkındalıklarını arttırabilirler. Bu da evlilik doyumunun artmasını sağlayabilir.
4. Çalışmanın sonucuna göre hobisi olan evli bireylerin yaşam ve evlilik doyumları yüksek, boşanma eğilimleri ise düşüktür. Bu sebeple evli bireylerle çalışan alan uzmanları herhangi bir hobisi olmayan danışanlarının bir hobi edinmelerine teşvik edebilirler.

KAYNAKLAR

- Acar, H. (2022). Yetişkinlerin bağlanma stilleri, psikolojik sağlamlık ve yaşam doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Aydın Üniversitesi.
- Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü (2009). Boşanma nedenleri araştırması, Ankara. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü (2014). Türkiye aile yapısı araştırması 2006. Uzerler Matbaası.
- Akıntürk, T., & Karaman-Ateş, D. (2013). Aile hukuku. Beta Yayınları.
- Aksoy, S. (2022). Evli bireylerde sosyal medya kullanımı ile evlilik yaşam doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi (Batman ili örneği) [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Yalova Üniversitesi.
- Amati, V., Meggiolaro, S., Rivellini, G., & Zaccarin, S. (2018). Social relations and life satisfaction: The role of friends. *Genus*, 74(7), 1-18.
- Amato, P. R., & Rogers, S. J. (1997). A longitudinal study of marital problems and subsequent divorce. *Journal of Marriage and the Family*, 59(3), 612–624. <https://doi.org/10.2307/353949>
- Amato, P. R., & Previti, D. (2003). People's reasons for divorcing: gender, social class, the life course, and adjustment. *Journal of Family Issues*, 24, 602-626. <https://doi.org/10.1177/0192513X03024005002>
- Anlı, M. (2021). Evli bireylerde evlilik uyumu, yaşam doyumu ve kaygı düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Kent Üniversitesi.
- Annak, B. B. (2005). Sosyal destek, sosyal ağ, yaşam kalitesi ve yaşam doyumu: Duygu durum ve anksiyete bozukluğu tanısı alan kişiler ve düzenli hemodiyaliz tedavisi gören hastalar açısından bir karşılaştırma [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Mersin Üniversitesi.

- Appleton, S., & Song, L. (2008). Life satisfaction in urban China: Components and Determinants. *World Development*, 36(11), 2325-2340.
- Aras, E. N. (2020). Kadınlarda evlilik doyumunun cinsel yaşam kalitesi ve bilişsel çarpıtmalar bağlamında incelenmesi. *Journal Of Social, Humanities And Administrative Sciences*, 6(22), 70-87. <https://doi.org/10.31589/JOSHAS.243>
- Acar-Arasan, N. B. (2010). Akademisyenlerde yaşam doyumunu, iş doyumunu ve mesleki tükenmişlik düzeylerinin belirlenmesine yönelik bir araştırma [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Uşak Üniversitesi.
- Armsden, G. C., & Greenberg, M. T. (1987). The inventory of parent and peer attachment: Individual differences and their relationship to psychological well-being in adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*. 16(5), 427-54.
- Aydınoğlu, E. (1981). Boşanmalar ve boşanmaların ortaya çıkardığı bireysel sorunların aile sağlığı açısından değerlendirilmesi: 66 örnek olay üzerine bir deneme örneği [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Aydın, K. (2004). Beden eğitimi öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyleri ve tükenmişliği etkileyen bazı faktörlerin incelenmesi Aksaray il örneği [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Aydın, R. (2019). Çalışan bireylerde yaşam doyumunu, mesleki tükenmişlik ve dini başa çıkma arasındaki ilişkinin incelenmesi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Kastamonu Üniversitesi.
- Aydın, T., & Onger, E. M. (2022). Depression, sexual dysfunction, life satisfaction and marriage satisfaction in women with multiple sclerosis. *The Egyptian Journal of Neurology, Psychiatry and Neurosurgery*, 58(73).
- Aydıntan, B., & Koç, H. (2016). The relationship between job satisfaction and life satisfaction: an empirical study on teachers. *International Journal of Business and Social Science*, 7(10), 72-80.
- Ayer-Darcan, F. (2016). Evlilik doyumunun, eş desteği, evlilik iletişim şekilleri ve psikolojik iyi oluş ile ilişkisi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Beykent Üniversitesi.

- Bandura, A. (1971). Vicarious and self-reinforcement processes. London and New York: Academic Press.
- Bandura, A. (1977). Social learning theory, New Jersey: Prentice-Hall.
- Baran, M. (2013). Kadınlara verilen iletişim çatışmaları eğitiminin evlilik doyumu üzerine etkisi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Atatürk Üniversitesi.
- Bartek, M. E., Zainal, N. H., & Newman, M. G. (2021). Individuals' marital instability mediates the association of their perceived childhood parental affection predicting adulthood depression across 18 years. *Journal of Affective Disorders*, 291, 235-242. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2021.04.091>
- Basat, Ç. (2004). An Exploration of marital satisfaction, locus of control, ve self-esteem as predictors of sexual satisfaction [Unpublished master's thesis]. Middle Esat Technical University.
- Battal, N. (2021). Dindarlığın evlilik doyumu üzerindeki etkisinin araştırılması [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Hitit Üniversitesi.
- Baykoçak, C. (2002). Beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki sorunları ve tükenmişlik düzeyleri (Bursa ili uygulaması) [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Sakarya Üniversitesi.
- Bener, V. (2017). KKTC'de yaşayan evli bireylerin evlilik çatışması çatışma çözüm stilleri ve evlilik doyumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Doğu Akdeniz Üniversitesi. <http://hdl.handle.net/11129/3787>
- Beyazgül, G. (2022). Evlilik hoşnutsuzluğunda; yaşam doyumu ve cinsel öz bilinç rolünün incelenmesi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Çukurova Üniversitesi.
- Bibi, S., Masood, S., Ahmad, M., ve Bukhari, S. (2017). Effect of self-compassion on the marital adjustment of Pakistani adults. *Foundation University Journal of Psychology*, 1(2), 52-66. <https://doi.org/10.33897/fujp.v1i2.52>
- Bohannon, P. (1971). The six stations of divorce. In P. Bohannon (Ed.), Garden City N.Y.:Doubleday.

- Booth, A., Johnson, D., & Edwards, J. N. (1983). Measuring marital instability. *Journal of Marriage and the Family*, 45(2), 387–394. <https://doi.org/10.2307/351516>
- Bradbury, T. N., & Fincham, F. D. (1988). Individual difference variables in close relationships: A contextual model of marriage as an integrative framework. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54(4), 713-721.
- Bradley, J. M., & Hojjat, M. (2017). A model of resilience and marital satisfaction. *The Journal of Social Psychology*, 157(5), 588–601. <https://doi.org/10.1080/00224545.2016.1254592>
- Budak, S. (2003) Psikoloji sözlüğü. Bilim ve Sanat Yayınları.
- Budak, S. (2009). Psikoloji sözlüğü. Bilim ve Sanat Yayınları.
- Burr, W. R. (1970). Satisfaction with various aspects of marriage over the life cycle: A random middle-class sample. *Journal Of Marriage And The Family*, 29-37.
- Büyüköztürk, Ş., Aygün, Ö., Çakmak-Kılıç, E., & Karadeniz, Ş. (2016). Bilimsel araştırma yöntemleri. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Can Y., & Aksu N.B. (2016). Boşanma sürecinde ve sonrasında kadın. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(58), 888-902.
- Celenk, O., & van de Vijver, F. J. (2013). What makes couples happy? Marital and life satisfaction among ethnic groups in the Netherlands. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 44, 1273-1291.
- Chen, W. C. (2016). Leisure participation, job stress, and life satisfaction: Moderation analysis of two models. *Social Behavior and Personality: an international journal*, 44(4), 579-588. <https://doi.org/10.2224/sbp.2016.44.4.579>
- Chow, H. (2005). Life satisfaction among university students in a Canadian Prairie city: A multivariate analysis. *Social Indicators Research*, 70(2), 139-150. <https://doi.org/10.1007/s11205-004-7526-0>
- Clarke Stewart, A., & Brentano, C. (2006) Divorce: Causes and consequences, Yale University Press, New Haven ve London.

- Clench-Aas, J., Nes, R.B., Dalgard, O. S., & Aaro, L.E. (2011). Dimensionality and measurement invariance in the satisfaction with life scale in Norway. *Quality of Life Research*, 20(8), 1307- 1317. <https://doi.org/10.1007/s11136-011-9859-x>.
- Commey-Mintah, P., Adjei-Boateng, E., Boateng, K. F., Awoniyi, C. F., & Amponsah, D. K. (2023). Occupational stress and marital contentment in the COVID-19 era among married tutors of colleges of education. *Journal of Education and Learning (EduLearn)*, 17(1), 102-112. <https://doi.org/10.11591/edulearn.v17i1.20566>
- Coontz, S. (2006). The origins of modern divorce. *Family Process*, 46(1), 7-16. <https://doi.org/10.1111/j.1545-5300.2006.00188.x>
- Curun, F. (2006). Yüklemeler, iletişim çatışmaları, cinsiyet ve cinsiyet rolü yönelimi ile evlilik doyumu arasındaki ilişki [Yayınlanmamış doktora tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Çağ, P. (2011). Evli bireylerde eş desteği ve evlilik doyumu [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Çağ, P., & Yıldırım, İ. (2013). Evlilik doyumunu yordayan ilişki ve kişisel değişkenler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(39), 13-23.
- Çalık, K. A. (2022). Evlilik doyumunun değerler, iletişim becerileri ve sosyodemografik değişkenler bağlamında incelenmesi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. İbn Haldun Üniversitesi.
- Çalışkan, M. (2017). Aile işlevselliğinin evlilik doyumuyla incelenmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 17(39), 59-74.
- Çelebi, G. Y. & Çelebi, B. (2020). Bireylerin mutluluk düzeylerinin değişkenler açısından incelenmesi. *ARHUSS*, 3(1), 179-189.
- Çınar, L. (2008). Evlilik doyumu: cinsiyet rolleri ve yardım arama tutumu [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.

- Çırak, M. (2021). Üniversite öğrencilerinde nomofobi: Dijital bağımlılık, sosyal bağımlılık ve yaşam doyumunu rolü [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Çivitçi, A. (2012). Üniversite öğrencilerinde genel yaşam doyumunu ve psikolojik ihtiyaçlar arasındaki ilişkiler. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 321-336.
- Dağlı, A., & Baysal, N. (2016). Yaşam doyumunu ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlilik ve güvenirlik çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(59), 1250-1262.
- Dal, E. (2015). Kadınlardaki duygusal zekâ düzeyi ile yaşam doyumunu arasındaki ilişkinin incelenmesi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Üsküdar Üniversitesi.
- De Graaf, P. M., & Kalmijn, M. (2006). Divorce motives in a period of rising divorce: Evidence from a Dutch life-history survey. *Journal of Family Issues*, 27(4), 483–505. <https://doi.org/10.1177/0192513X05283982>
- Demir, A. (2022). Otel çalışanlarının zaman yönetimi, iş stresi ve yaşam doyumunu arasındaki ilişkinin analizi: Pandemi dönemi örneği [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Karabük Üniversitesi.
- Demir, E. (2022). Evli ve çalışan bireylerin evlilik doyumunu ile iş performansı arasındaki ilişkinin incelenmesi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Demirel, H. (2014). An investigation of the relationship between job and life satisfaction among teachers. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 116, 4925-4931.
- Deneve, K., & Cooper, H., (1998), The Happy Personality: A Meta Analysis of 137 Personality Traits and Subjective Well Being, *Psychological Bulletin*, 124(2), 197- 229.
- Diener, E. (1984). Subjective Well-Being. *Psychological Bulletin*, 95(3), 542-575.

- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J., & Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49(1), 71-75. https://doi.org/10.1207/s15327752jpa4901_13
- Diener, E., & Seligman, M. E. P. (2002). Very happy people. *Psychological Science*, 13(1), 81-84. <https://doi.org/10.1111/1467-9280.00415>
- Dikmen, A. A. (1995). İş doyumunu ve yaşam doyumunu ilişkisi. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 50(3), 115-140. https://doi.org/10.1501/SBFder_0000001851
- Dilmaç, B., & Ekşi, H. (2008). Meslek yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin yaşam doyumları ve benlik saygılarının incelenmesi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20, 279-289.
- Dinç, A. (2021). Boşanmanın kadın sağlığına etkisi ve sosyal destek, *Kadın sağlığı ve sosyal destek*, Y. Yağmur (Der.), Ankara: Türkiye Klinikleri. 44-52.
- Dokur, M., & Profeta, Y. (2006). Aile ve çift terapisi. Morpa Kültür Yayınları.
- Donnelly, D. A. (1993). Sexually inactive marriages. *The Journal Of Sexual Research*, 32(2), 171-179.
- Dorahy, J. M., Lewis, A. C, Schumaker, F. J., Boateng-Akuamoah, R., Duze, J. M., & Sibiya, E.T. (2000). Depression and life satisfaction among Australian, Ghanaian, Nigerian, Northern Irish, and Swazi university students. *Journal of Social Behavior and Personality*, 15(4), 569-580.
- Düzgün, G. (2009). Evli kişilerde depresyon, ilişkiye inanç, kendini ayarlama düzeyinin evlilik uyumu ile ilişkisi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Emrahoğlu, E. F. (2021). Bilinçli farkındalık, evlilikte bilinçli farkındalık, empati ve evlilikte problem çözmenin evlilik doyumunu ile ilişkisinin incelenmesi [Yayınlanmamış tıpta uzmanlık tezi]. Ankara Sağlık Bilimleri Üniversitesi.
- Erdinç, İ. (2018). Evli çiftlerde, evlilik uyumu, cinsel yaşam doyumunu ve yaşam doyumunu arasındaki ilişkinin incelenmesi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Gelişim Üniversitesi.

- Erkan, E. (2017). Türkiye’de boşanma olgusunun belirleyicileri: Panel veri analizi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Karadeniz Teknik Üniversitesi.
- Ersanlı, K. (1990). Aile içi ilişkilerin dayandığı psikolojik temeller. *On Dokuz Mayıs Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 51-54.
- Ersanlı, E., & Kalkan, M. (2008) Evlilik ilişkilerini geliştirme kuram ve uygulama: Nobel Yayın Dağıtım.
- Eryılmaz, A., (2009), Ergen öznel iyi oluş ölçeğinin geliştirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(4), 975-989.
- Fatalizade, S. (2019). Psikiyatrik tanı alan ve almayan bireylerde evlilik doyumunun incelenmesi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Uludağ Üniversitesi.
- Fincham, F. D. (1985). Attribution processes in distressed and nondistressed couples. II. Responsibility for marital problems. *Journal Of Abnormal Psychology*, 94(2),183.
- Fisher, H. E. (2004). Cinsel aşkın anatomisi (Çev. M. Gaspıralı). Varlık Yayınları.
- Gere, J., & Schimmack, U. (2017). Benefits of income: Associations with life satisfaction among earners and homemakers. *Personality and Individual Differences*, 119,92-95.
- Gotman, J., & Silver, N. (2019). Evliliği sürdürmenin yedi ilkesi. Varlık Yayınları.
- Gökçek-Kaya, B. Z. (2022). Öğretmenlerde kültürel zekâ, yaşam doyumu ve iş performansı [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Gökmen, A. (2001). Evli eşlerin birbirlerine yönelik kontrolçülük ve bağımlılık algılarının evlilik doyumu üzerinde etkisi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacıhıseyin Üniversitesi.
- Göldağ, B. (2019). Akıllı telefon bağımlılığı ile algılanan stres ve yaşam doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Turkish Studies Information Technologies and Applied Sciences*, 14(2), 193-212.

- Grant, N., Wardle, J., & Steptoe, A. (2009). The relationship between life satisfaction and health behavior: a cross-cultural analysis of young adults. *International Journal of Behavioral Medicine*, 16(3), 259-268.
- Gümüş, H. (2006). Farklı mesleklerde çalışanların iş ve yaşam doyumlarının tükenmişlik düzeyleri açısından karşılaştırılması [Yayınlanmamış doktora tezi]. Atatürk Üniversitesi.
- Gündüz, A. (2022). Beden algısı ile yaşam doyumunu arasındaki ilişkide sosyal medya bağımlılığının ve atılganlığın aracı rolü [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Sağlık Bilimleri Üniversitesi.
- Güneş, F.(2015). Aile sosyolojisi. Açıköğretim Fakültesi Yayını.
- Güngör, H. C. (2007). Evlilik doyumunu açıklamaya yönelik bir model geliştirme [Yayınlanmamış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2016). Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri felsefe, yöntem, analiz. Seçkin Yayıncılık.
- Hahlweg, K., & Richter, D. (2010). Prevention of marital instability and distress. Results of an 11-year longitudinal follow-up study. *Behaviour Research and Therapy*, 48(5), 377-383.
- Härkönen, J., & Dronkers, J. (2006). Stability and change in the educational gradient of divorce. A comparison of seventeen countries, *European Sociological Review*, 22(5), 501-517.
- Hazan, C., & Shaver, P. R. (1994). Attachment as an organizational framework for research on close relationship. *Psychological Inquiry*, 5(1), 1-22.
- Heller, D., Watson, D., & Ilies, R. (2006). The dynamic process of life satisfaction. *Journal of Personality*, 74(5), 1421-1450.
- Hendrick, S. S. (2009). Yakın ilişkiler psikolojisi. (Çev. A. Dönmez,). Nobel Yayınevi.
- Hicks, M. W., & Platt, M. (1970). Marital happiness and stability: A review of the research in the sixties. *Journal of Marriage and the Family*, 553- 574.
- Hortaçsu, N. (2012). İnsan ilişkileri. İmge Yayınları.

- Hovardaoğlu, S. (1996). Sosyal mübadele: Evlilikle ilgili değerlendirmelere etkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 11(36), 12-24.
- Irmak, B. D. (2017). Yüksek kaygı ve depresyon düzeyinin evlilik yaşamı ile ilişkisinin değerlendirilmesi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Işık Üniversitesi.
- İmamoğlu, O. (1995). Değişim sürecinde aile; evlilik ilişkileri bireysel gelişim ve demokratik değerler, aile kurultayı değişim sürecinde aile; toplumsal kalıtım ve demokratik değerler. T.C. Başkanlık ve Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları.
- Kabasakal, Z., & Soylu, Y. (2016). Evli bireylerin evlilik doyumunun cinsiyet ve eş desteğine göre incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 208-214.
- Kalkan, M., & Ersanlı, E. (2008). Bilişsel-davranışçı yaklaşıma dayalı evlilik ilişkisini geliştirme programının evli bireylerin evlilik uyumuna etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 8(3), 963-986.
- Kanat, S., & Dikkaya, A. (2014). Sanat eğitimi alan ve almayan üniversite öğrencilerinin yaşam doyum düzeylerinin karşılaştırılması. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0(29), 145-158.
- Kanburoğlu, B. (2019). Evli kadınlarda evlilik yaşı ve evlenme biçiminin evlilik doyumunu ve depresyon düzeyine olan etkisi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Işık Üniversitesi.
- Kaplan, İ. (2022). Yalnızlık, yaşam doyum ve flört şiddetine yönelik tutumun mutluluğu yordamadaki rolü [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi.
- Karalı, A. (2019). Evli bireylerde yaşam doyumunu, cinsel doyum ve evlilik uyumunun sosyodemografik değişkenlerle olan ilişkisinin incelenmesi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Üsküdar Üniversitesi.
- Karasar, N. (2018). Bilimsel araştırma yöntemi. Nobel Akademi Yayıncılık.

- Karaatlı, M. (2006). Verilerin düzenlenmesi ve gösterimi. *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*, Ş. Kalaycı (Der.), Asil Yayın Dağıtım.
- Kavak, A. (2018). Evli bireylerde çatışma yönetimi ve evlilik doyumu [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Keçeli, A. (2020). Bireylerin psikolojik iyi oluş düzeyinin ve sosyal medya bağımlılığının evlilik doyumu açısından incelenmesi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Kelleci, H. (2019). Annelerin çocuk yetiştirme tutumunun yaşam doyumu evlilik doyumu umutsuzluk düzeyi açısından incelenmesi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Kerkmann, B. C., Lee, T. R., Lown, J. M. & Allgood, S. M. (2000). Financial management, financial problems and marital satisfaction among recently married university students. *Financial Counseling and Planning*, 11(2), 55-64.
- Kervancıoğlu, H. (2016). İlişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaların evlilik doyumunu yordama gücü [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Hasan Kalyoncu Üniversitesi.
- Keser, A. (2005). İş doyumu ve yaşam doyumu ilişkisi: Otomotiv sektöründe bir uygulama, *Çalışma ve Toplum Dergisi*, 4,77-95
- Ketenci, H. (2023). Evlilik doyumunun evlilikte güç algısı ve bağışlayıcılık açısından incelenmesi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Hasan Kalyoncu Üniversitesi.
- KKTC İstatistik Kurumu. (2023). *Nüfus ve Demografi Bülteni (1997-2021)*. <https://stat.gov.ct.tr/Portals/39/NufusDemo1.pdf> (Erişim tarihi: 25 Mayıs 2023).
- Kılıç, S. (2013). Örneklem yöntemleri. *Journal of Mood Disorders*. 3(1), 44-6.
- Kluwer, E. S. (2010). From partnership to parenthood: A review of marital change across the transition to parenthood. *Journal of Family Theory & Review*, 2(2), 105–125. <https://doi.org/10.1111/j.1756-2589.2010.00045.x>

- Koçkan, S. Y. (2015), Evli çiftlerde otomatik düşüncelerin ve bilişsel çarpıtmaların evlilik doyumuna etkisinin değerlendirilmesi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Üsküdar Üniversitesi.
- Koyuncu, A. B. (2019). Evli bireylerde öznel mutluluk ve ilişkisel mutluluğun evlilik doyumuna etkisi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi], Sabahattin Zaim Üniversitesi.
- Koyunsever, S. V. (2022). Evlilik doyumunun yordanmasında psikolojik iyi oluş, öz anlayış, bilinçli farkındalık ve eş tükenmişliğinin rolü [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi], Mersin Üniversitesi.
- Köker, S. (1991). Normal ve sorunlu ergenlerin yaşam doyum düzeylerinin karşılaştırılması [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Köseoğlu, E. (2021). Evli bireylerin psikolojik iyi oluş düzeyleri ve psikolojik dayanıklılıklarının evlilik doyumu üzerindeki etkisinin incelenmesi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Kublay, D., & Oktan, V. (2015). Evlilik uyumu: değer tercihleri ve öznel mutluluk açısından incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(44), 25-35.
- Kunt, G. (2019). Kadınlarda eğitim, çalışma durumu, sosyal medya kullanımı, evlilik eğilimi, boşanma eğilimi arasındaki karşılıklı ilişkiler [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Çukurova Üniversitesi.
- Kurşuncu, M. A., & Baştumur, Ş. (2022). The adaptation study of the Marital Instability Index (MII) into Turkish. *EJER 2022 Conference Proceedings*.
- Lamanna, M. A., & Riedmann, A. (2006) *Marriages & families: Making choices in a diverse society*, Thomson Higher Education, United States of America.
- Larson, J. H. (2004). *The great marriage tune-up book: A proven program for evaluating and renewing your relationship*. (1st ed). San Francisco: John Wiley & Sons.

- Litzinger, S., & Gordon, K.C. (2005) Exploring relationships among communication, sexual satisfaction, and marital satisfaction. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 31, 409-424. <https://doi.org/10.1080/00926230591006719>
- Lively, E. L. (1969). Toward concept carification: The case of marital interaction. *Journal of Marriage And The Family*, 108-114.
- Luhmann, M., Lucas, R. E., Eid, M., & Diener, E. (2013). The prospective effect of oflife satisfaction on life events. *Social Psychological and Personality Science*, 4(1) 39-45.
- Mardani, M., Marashi, S. A., & Abbaspour, Z. (2021). On the causal relationship between attachment styles and marital satisfaction: Mediating role of Gottman's marital communication model. *Iranian Journal of Psychiatry and Behavioral Sciences*, 15(2).
- Marshall, G. (1999). Sosyoloji sözlüğü. (Çev. O. Akınhay, & D. Kömürcü). Bilim ve Sanat Yayınları.
- Meder, M., & Gültekin, M. (2012). Türkiye’de 2001-2009 yılları arasındaki boşanma eğilimleri. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 17, 149-164.
- Mohammadi, E., Bagheri, M., & Asgarizadeh, G. (2018). The role of perceived social support and aspects of personality in the prediction of marital instability: The mediating role of occupational stress. *International Journal of Psychology*, 12(1), 162-185.
- Muhammad, A. H., Kulawole, O. S., & Momoh, O. G. (2022). Effect of cognitive behavioural therapy on reducing marital instability among secondary school teachers in Gombe metropolis. *KIU Journal of Social Sciences*, 8(49), 79-85.
- Musai, M., Tavasoli, G., & Mehrara, M. (2011). Relationship between divorce and economic-social variables in Iran. *British Journal of Arts and Social Sciences*, 1(2), 89-93.

- Mussatayeva, M. (2018). Alt sosyo-ekonomik düzeydeki kadınların evlilik doyum ile aile işlevlerinin incelenmesi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Myers, D. G., & Diener, E. (1995). Who is happy? *Psychological Science*, 6(1), 10–19.
- Nadolu D., Runcan R., & Bahnaru A. (2020) Sociological dimensions of marital satisfaction in Romania. *Plos One*, 15(8): e0237923
- Naseem, K. (2018). Job stress, happiness and life satisfaction: The moderating role of emotional intelligence empirical study in telecommunication sector Pakistan. *Journal of Social Sciences and Humanity Studies*, 4(1), 7-14.
- Nergis, T. (2022). Sosyal medya kullanım süresi ile evlilik doyumunu ve depresif belirtiler arasındaki ilişkinin incelenmesi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Gedik Üniversitesi.
- No, C. S., Andrews, D., & Yigletu, A. (2007). Dynamic analysis of income and independence effect of African American female labor force participation on divorce, *International Atlantic Economic Society*, 35(2), 159–171.
- Onur, B. (1997). Gelişim psikolojisi: Yetişkinlik, yaşlılık ölüm. İmge Kitabevi Yayınları.
- Onyishi, I. E., & Okongwu, O. E. (2013). Personality and social support as predictors of life satisfaction of Nigerian prison officers. *The Social Sciences*, 8(1), 5-12.
- Orden, S. R., & Bradburn, N. M. (1968). Dimensions of marriage happiness. *American Journal of Sociology*. 73(6), 715-731. <https://doi.org/10.1086/224565>
- Örkün, Ü. (2011). Tekstil sektörü mavi yaka çalışanlarının yaşam doyumunu ve tükenmişlik düzeylerinin iş doyumunu tarafından yordanması [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Çukurova Üniversitesi.
- Öz, T. (2019). Çiftlerde depresyon, mutluluk ve psikolojik iyi oluş ile evlilik doyumunu arası ilişkilerde evlilik süresinin aracı rolünün incelenmesi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi.

- Özdamar, K. (1999). Paket programlar ile istatistiksel veri analizi. Kaan Kitabevi.
- Özen, T. (2023). Yetişkin bireylerin yaşam doyumu ve stresle başa çıkma yöntemlerinin psikolojik destek almaya ilişkin tutumlarına etkisi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Nişantaşı Üniversitesi.
- Özer, M., & Karabulut-Özsoy, Ö. (2003). Yaşlılarda yaşam doyumu. *Turkish Journal of Geriatrics, Geriatri*. 6(2), 72-74.
- Özger, Ç. (2019). Üniversite öğrencilerin kimlik tanımı-yaşam doyumu ve bilişsel-davranışsal öz yeterlilik [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Nişantaşı Üniversitesi.
- Özgüven, İ.E. (2000). Evlilik ve aile terapisi. PDREM Yayınları.
- Özgüven, İ.E. (2010). Ailede iletişim ve yaşam. PDREM Yayınları.
- Özgüven, İ. E. (2014). Evlilik ve aile terapisi. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Özkalp, E. (2011). Sosyolojiye giriş. Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Özkalp, E. (2013). Sosyolojiye giriş. Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Öztahtacı, D. (2017). Evli kadınlarda evlilik doyumu, yetişkin bağlanma stilleri ve depresyon düzeyinin ilişkisinin incelenmesi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Hasan Kalyoncu Üniversitesi.
- Öztürk, O. (2020). Aile kurumunun z kuşağının siyasal katılım davranışına etkisi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Pavot, W., & Diener, E. (2013). Happiness experienced: The science of subjective well-being. (I. Boniwell, Ed.). The oxford handbook of happiness (s. 134-151).OxfordUniversityPress.
<https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199557257.013.0010>
- Pflieger, J. C., Richardson, S. M., Stander, V. A., & Allen, E. S. (2022). Risk and protective factors predictive of marital instability in U.S. military couples. *Journal of Family Psychology*, 36(5), 791–802. <https://doi.org/10.1037/fam0000949>

- Plagnol, A. C., & Easterline, R. A. (2008). Aspirations, attainments and satisfaction: Life cycle differences between American women and men, *Journal of Happiness Studies*, 9, 601–619.
- Plouffe, A., & Tremblay, F. (2017). The relationship between income and life satisfaction: Does religiosity play a role? *Personality and Individual Differences*, 109(13), 67-71.
- Polat, D. (2012). Boşanma aşamasındaki bireylerin evlilik çatışmaları, çatışma iletişim tarzları ve sosyal destek sistemlerinin incelenmesi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Poortman, A., & Kalmijn, M. (2002). Women's labour market position and divorce in the Netherlands: Evaluating economic interpretations of the work effect. *European Journal of Population*, 18(2), 175-202.
- Rohilla, J., Dhanda, G., Meena, S. P., Jhilowa, S. C., Tak, P., & Jain, M. (2020). Sexual dysfunction in alcohol-dependent men and its correlation with marital satisfaction in spouses: A hospital-based cross-sectional study. *Ind Psychiatry J*, 29(1), 82-7.
- Rosen-Grandon, J. R., Myers, J. E., & Hattie, J. A. (2004). The relationship between marital characteristics, marital interaction processes, and marital satisfaction. *Journal of counseling & Development*, 82(1), 58-68.
- Rusbult, C. E. (1980). Commitment and satisfaction in romantic associations: A test of the investment model. *Journal Of Experimental Social Psychology*, 16 (2), 172-186. [https://doi.org/10.1016/0022-1031\(80\)90007-4](https://doi.org/10.1016/0022-1031(80)90007-4)
- Salebci, S. (2020). Evli bireylerde öz şefkat, benlik saygısı ile evlilik doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Okan Üniversitesi.
- Salman, N., & Uzunboylu, H. (2011). Eşlerin boşanma nedenleri ve eğitimi. Pegem Akademi.
- Salman, N., Karaaziz, M., & Keskindağ, B. (2016). KKTC'de evli bireylerin evliliğe karşı tutumları, çatışma ve aldatma eğilimlerinin incelenmesi. *Uluslararası*

Bilimsel Araştırmalar Dergisi (IBAD), 3(2), 377-388.
<https://doi.org/10.21733/İbad.397643>

Savun, A. (2022). Evli bireylerde algılanan eş desteği ve evlilik doyumu arasındaki ilişkide çatışma çözüme stillerinin aracı etkisi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Niğde Üniversitesi.

Shao, A. T. (2002). Marketing research: An aid to decision making. Cincinnati, Ohio: South-Western/Thomson Learning.

Shin, D.C., & Johnson, D.M. (1978) Avowed happiness as an overall assessment of the quality of life. *Social Indicators Research*, 5, 475-492.

Snyder, D. K. (1979). Multidimensional assessment of marital satisfaction. *Journal Of Marriage And The Family*, 813-823.

Sönmez, D. (2012). Boşanma sürecindeki çiftlerin otomatik düşünceleri ile aile ve evliliğe ilişkin inançları arasındaki ilişkinin incelenmesi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.

Sucu İ. (2007). Boşanmış kadınların boşanma nedenleri ve boşanma sonrası toplumsal kabulleri (Sakarya İli Örneği) [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Sakarya Üniversitesi.

şen, B. (2015). Boşanma arabuluculuğu. Nobel Yayıncılık.

şen, B. ve Ercantan, G.G. (2023). KKTC'de yaşayan evli bireylerin eş tükenmişliği ve evlilik doyumu arasındaki ilişki. *Sosyal Politika ve Sosyal Hizmet Çalışmaları Dergisi*, 4(2), 170-192. <https://doi.org/10.61861/spshcd.1365602>

şenil, G., & Kızıldağ, Ö. (2005). Evlilik çatışması ve çocuk. Morpa Kùltür Yayınları.

şimşek, D. (2010). Yatılı ilköğretim bölge okulu ve ailesi yanında kalan ilköğretim sekizinci sınıf öğrencileri akran ilişkileri sosyal destek algıları ve yaşam doyumlarının incelenmesi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Çukurova üniversitesi.

- Taghizadeh, M. E., & Kalhori, E. (2015). Relation between self esteem with marital satisfaction of employed women in Payam-e-noor University. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 6(6), 41-45.
- Tarhan, N. (2008). Evlilik psikolojisi. Timaş Yayınları.
- Tarhan, N. (2011). Evlilik psikolojisi. Timaş Yayınları.
- Taşköprü, M. (2013). Evlilik doyumu ile problem çözme becerileri, stresle başa çıkma ve evlilik süresi arasındaki ilişkinin incelenmesi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Bilim Üniversitesi.
- Taysi, E. (2010). Evlilikte bağışlama: Evlilik uyumu ve yüklemelerin rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 25(65), 40-52.
- Tezer, E. (1986). Evli eşler arasındaki çatışma davranışları: Algılama ve doyum [Yayınlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Tezer, E. (1996). Evlilik ilişkisinden sağlanan soyum: Evlilik yaşamı ölçeği. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(7), 1-7.
- Tezer, E. (2016). Evlilik ilişkisinden sağlanan doyum: Evlilik yaşamı ölçeği. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(7), 1-7.
- Timurturkan, M. (2012). Değişen toplumda değişen aile. *Sosyolojik tartışmalar*, N. Adak (Der.), Siyasal Kitabevi.
- Tong, W.,Jia, J., He, Q., Lan, J., & Frang, X. (2021). Çinli yeni evlilerde evlilik doyumunun yörüngesi: kişisel, kişilerarası ve stres belirleyicileri. *Gelişim Psikolojisi*, 57(4), 597-608. <https://doi.org/10.1037/dev0001156>
- Tüfek, A. (2023). İleri yetişkin evli bireylerde başarılı yaşlanmanın evlilik doyumu, öz-şefkat ve yaşam doyumu bakımından incelenmesi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Türe, E. (2021). Yetişkinlerde sosyal medya bağımlılığı ile algılanan stres ve yaşam doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. On Dokuz Mayıs Üniversitesi.

- Türkiye İstatistik Kurumu. (2023). Evlenme ve Boşanma İstatistikleri (2022) <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Evlenme-ve-Bo%C5%9Fanma%C4%B0statistikleri-2022> (Erişim tarihi: 25 Mayıs 2023).
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2023). Yaşam Memnuniyeti Araştırması (2022) <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Yasam-Memnuniyeti-Arastirmasi-2022-49691> (Erişim tarihi: 29 Mayıs 2023).
- Türküm, S. (2000). Anne baba eğitimi. TC Anadolu Üniversitesi Yayını.
- Uçak, D. (2015). Evli çiftlerin kişilik özelliklerinin evlilik doyumu ile ilişkisinin incelenmesi [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hasan Kalyoncu Üniversitesi.
- Uçar, E. (2018). Psikolojik iyi oluş yordayıcısı olarak dindarlık, evlilik doyumu ve problem çözme [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Ticaret Üniversitesi.
- Uğur, B. S. (2014). Boşanma sürecinin akademisyen kadınlar üzerine etkileri: Akdeniz üniversitesi örneği [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Akdeniz Üniversitesi.
- Usluel, Y. K., & Demiraslan, Y. (2005). Bilgi ve iletişim teknolojilerinin öğrenme öğretme sürecine entegrasyonunu incelemede bir çerçeve: etkinlik kuramı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(28), 134-142.
- Uyar, S. (1999). Boşanmış bireylerin evlilik süreci ve bugüne ilişkin psikolojik sorunları üzerine bir araştırma [Yayımlanmamış uzmanlık tezi]. Gülhane Askeri Tıp Akademisi.
- Uyguç, N., Arbak, Y., Duygulu, E., & Çıraklar, N. (1998). İş ve yaşam doyumu arasındaki ilişkinin üç temel varsayım altında incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13(2), 193-204.
- Ülker-Tümlü, G., & Reçepoğlu, E. (2013). Üniversite akademik personelinin psikolojik dayanıklılık ve yaşam doyumu arasındaki ilişki. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 3(3), 205-213. <https://doi.org/10.5961/jhes.2013.078>

- Ümmet, D. (2017). Genel psikolojik sağlık ile yaşam doyumu arasındaki ilişkide evlilik uyumunun aracı rolü, *Itobiad: Journal of the Human & Social Science Researches*, 6(1), 159-175. <https://doi.org/10.15869/itobiad.291120>
- Ünal, A. Ö., & Şahin, M. (2013). Lise öğrencilerinin yaşam doyumlarının bazı değişkenlere göre yordanması. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 2(3), 46-63.
- Üncü, S. (2007). Duygusal zekâ ve evlilik doyumu ilişkisi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Ünlü, S. (1993). Aile yapısı ve ilişkileri. [http:// books.google.com](http://books.google.com) (Erişim tarihi: 28 Eylül 2023).
- Vaughn, M. J., & Baier, M. E. (1999). Reliability and validity of the relationship assessment scale. *American Journal of Family Therapy*, 27(2), 137-139. <https://doi.org/10.1080/019261899262023>
- Veenhoven, R. (1996). Is happiness relative? *Social Indicators Research*, 24, 1-34. <https://doi.org/10.1007/BF00292648>
- Walczak, Y., & Burns, S. (2004). Boşanma ve çocuk üzerine etkileri. Özgür Yayınları.
- West, A. E. (2018). Yetişkin bağlanma stillerinin savunma mekanizmaları ve yaşam doyumuyla ilişkilerinin incelenmesi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Işık Üniversitesi.
- Wiseman, R. S. (1975). Crisis theory and the process of divorce. *Social Casework*, 56(4), 205-212.
- Yetim Ü. (2001) Toplumdan bireye mutluluk resimleri. Bağlam Yayınları.
- Yetim, Ü. (1991). Kişisel projelerin organizasyonu ve örüntüsü açısından yaşam doyumu. [Yayınlanmamış doktora tezi]. Ege Üniversitesi.
- Yıkılmaz, M. ve Güdül, M. D. (2015). Üniversite öğrencilerinde yaşamda anlam, bilinçli farkındalık, algılanan sosyoekonomik düzey ve yaşam doyumu arasındaki ilişkiler. *Ege Eğitim Dergisi*, 16(2), 297-315. <https://doi.org/10.12984/eed.09530>

- Yıldırım, İ. (2004). Eş destek ölçeğinin geliştirilmesi. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 3(22), 19-26. <https://doi.org/10.17066/pdrd.95605>
- Yıldız, M. A., & Baytemir, K. (2016). Evli bireylerde evlilik doyumu ile yaşam doyumu arasındaki ilişkide benlik saygısının aracılığı. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 67-80. <https://doi.org/10.17679/iuefd.1718162>
- Yılmaz, H. K. (2019). Eşle yaşanan sorunlar ile evlilik doyumu arasındaki ilişki [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Ticaret Üniversitesi.
- Yılmaz, E., & Altınok, V. (2009). Okul yöneticilerinin yalnızlık ve yaşam doyum düzeylerinin incelenmesi. *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 59(59), 451-470.
- Yiğit E. (2018). Evli kadınlarda aile içi şiddet ile evlilik doyumu ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Beykent Üniversitesi.
- Yoltaş, A.R. (2007). Öğretmen adaylarının yaşam doyumu ve depresyon düzeylerinin çeşitli değişkenlerle ilişkisi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Yörükoğlu, A. (2007). Değişen toplumda aile ve çocuk. Özgür Yayınları.
- Zarbaksh, M., Taghavi Dinani, P., & Rahmani, M. (2013). The relationship between sexual self-esteem and all its components with marital satisfaction in athletic women of Tehran. *European Online Journal of Natural and Social Sciences*, 2(2), 200-206.
- Zhang, Z., & Hayward, M. D. (2006). Gender, the marital life course, and cardiovascular disease in late midlife. *Journal of Marriage and Family*, 68(3), 639-657. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2006.00280.x>

EKLER

Ek-1

Etik Kurul İzni

LEFKE AVRUPA ÜNİVERSİTESİ

Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu (BAYEK)

BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU (BAYEK) RAPORU

Etik İnceleme Konusu:	Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı 21230098 numaralı Yüksek lisans öğrencisi Zeynel YİĞİT'in "Evli Bireylerin Yaşam Doyumu ve Evlilik Doyumunun Boşanma Eğilimleriyle İlişkisi" başlıklı tez çalışması ve kapsamında uygulanacak ölçek çalışması
Konunun Etik Kurul'a Geldiği Tarih:	02.05.2023
Konunun Etik Kurul'da İncelendiği Tarih:	16.05.2023
Etik Kurul Karar Tarihi ve Sayısı:	16.05.2023, BAYEK025.03

SONUÇ

1.	☒ Kabul
2.	☐ Düzeltme gereklidir: Etik sorun olabilecek sorular/maddeler, süreçler ya da unsurlar bulunmaktadır. Açıklama:
3.	☐ Red Gerekçe, Görüş, Öneri ve Açıklamalar:

Etik inceleme konusunun görüşülmesinde hazır bulunan ve konuyla doğrudan veya dolaylı olarak ilişkisi bulunmayan Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu (BAYEK) üyeleri adına

Prof. Dr. Hüseyin Oğuz
Başkan

Lefke Avrupa Üniversitesi
ASLI GİBİDİR
European University of Lefke
TRUE COPY

Ek-2

Ölçek Kullanım İzinleri

YAŞAM DOYUMU ÖLÇEĞİ KULLANMA İZİNİ > Gelen Kutusu x

Zeynel Yiğit

29 Mar 2023 Çar 08:12

Merhaba Hocam, ben Psikolojik Danışman/Rehber Öğretmen Zeynel YİĞİT. Lefke Avrupa Üniversitesi'nde PDR alanında yüksek lisans yapmaktayım ve tez aşam

YETİM, Ünsal

29 Mar 2023 Çar 10:39

Günaydın Zeynel, Elbette iznim var. Kullanabilirsiniz. Ekte ölçeği ve psikometrik bilgilerini bulacaksınız. İyi çalışmalar. Zeynel Yiğit <zeyneliyigitpdr@gmail.c

YETİM, Ünsal

29 Mar 2023 Çar 10:40

istediğin veriyi ekledim. Bakabilirsin. YETİM, Ünsal <unsal.yetim@toros.edu.tr>, 29 Mar 2023 Çar, 10:39 tarihinde şunu yazdı:

Zeynel Yiğit <zeyneliyigitpdr@gmail.com>

29 Mar 2023 Çar 10:57

Alıcı: Ünsal

Hocam, izniniz ve ilginiz için çok teşekkür ederim.

ÖLÇEK KULLANIM İZİNİ > Gelen Kutusu x

Zeynel Yiğit

18 Nis 2023 Sal 10:17

Merhaba Hocam, ben Psikolojik Danışman/Rehber Öğretmen Zeynel YİĞİT. Lefke Avrupa Üniversitesi'nde PDR alanında yüksek lisans yapmaktayım ve tez aşam

esin <esin@metu.edu.tr>

18 Nis 2023 Sal 10:53

Alıcı: ben

Sevgili Zeynel,

Tezinin konusunu ve hangi ölçeği istediğini yazman gerekiyor.

ÖLÇEK KULLANIM İZİNİ > Gelen Kutusu x

Zeynel Yiğit

18 Nis 2023 Sal 14:50

Sayın Hocam; Tez konum "Evli bireylerin yaşam doyumları ile evlilik doyumlarının boşanma eğilimlerine Etkisi". Evlilik doyumu için "Evlilik Yaşam Ölçeği"nin k

esin

18 Nis 2023 Sal 18:20

Zeynel Yiğit, Yüksek lisans tezi araştırmanızda Evlilik Yaşamı Ölçeği'ni kullanmanızı uygun gördüğümü belirtir, başarılar dilerim. Prof. Dr. Esin Tezer (E) Gala

Zeynel Yiğit <zeyneliyigitpdr@gmail.com>

19 Nis 2023 Çar 08:13

Alıcı: esin

Hocam, ilginiz ve yardımcı olmanızdan dolayı çok teşekkür ederim.

Zeynel Yığıt

18 Nis 2023 Sal 10:10 ·

Merhaba Hocam, ben Psikolojik Danışman/Rehber Öğretmen Zeynel YİĞİT. Lefke Avrupa Üniversitesi'nde PDR alanında yüksek lisans yapmaktayım ve tez aşam

mustafa kursuncu

18 Nis 2023 Sal 16:38 ·

Zeynel merhaba, Hangi ölçeği kullanmak istediğini de belirtirsen daha çok yardımcı olabilirim, Selamlar, Mustafa. Windows için Posta ile gönderildi Kimden: Zeyn

Zeynel Yığıt

18 Nis 2023 Sal 17:12 ·

Evlilik İstikrarsızlığı (Boşanma Eğilimi Ölçeği) Ölçeğini izniniz olursa kullanmak istiyorum. mustafa kursuncu <mustafalperenkursuncu@hotmail.com> şunları yazdı

mustafa kursuncu

19 Nis 2023 Çar 10:31 ·

Zeynel merhaba, Ölçeği tabiki de kullanabilirsin, ekte de iletiyorum, çalışmalarında başarılar dilerim. Kimden: Zeynel Yığıt Gönderilme: 18 Nisan 2023 Salı 17:1

Zeynel Yığıt

19 Nis 2023 Çar 10:41 ·

Hocam ölçeği kullanmaya izin verdiğiniz için teşekkür ederim. Zahmet olmazsa ölçeğin Türkçe dilindeki geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını da gönderirseniz se

mustafa kursuncu

19 Nis 2023 Çar 10:55 ·

Aşağıdaki linkten çalışmaya ulaşabilirsin, selamlar. <https://www.ejercongress.org/wp-content/uploads/2022/10/INGILIZCE-TAM-METINLER.pdf#page=363> Kimden:

Ek-3**KİŞİSEL BİLGİ FORMU**

Sayın Katılımcı,

Bu çalışma, Lefke Avrupa Üniversitesi RPD Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı'nda Yrd. Doç. Dr. F. Sülen ŞAHİN KIRALP danışmanlığında yürütülmekte olan bir tez çalışması kapsamında yapılmaktadır. Çalışmanın amacı sizin genel olarak yaşamla ve evlilikle ilgili görüş ve algınızı belirlemeye yöneliktir. Araştırmaya **en az 1 yıldır evli** olan bireylerin katılımı istenmektedir. Cevaplarınız gizli tutulacak ve elde edilen bilgiler sadece bilimsel amaçlı olarak kullanılacaktır. Soruları eksiksiz bir şekilde ve içtenlikle cevaplamanız büyük önem teşkil etmektedir.

Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Zeynel YİĞİT
Yüksek Lisans Öğrencisi

1. Cinsiyetiniz: ( ) Kadın ( ) Erkek

2. Yaşınız: ( ) 18-24 ( ) 25-34 ( ) 35-44 ( ) 45-54 ( ) 55 + yaş

3. Kaçncı Evliliğiniz?: ( ) 1. ( ) 2. ( ) 3. ( ) Diğer

4. Evlilik Süreniz: ( ) 1-3yıl ( ) 4-6yıl ( ) 7-9yıl ( ) 10-12yıl
( )13-15yıl ( )16 yıl ve üzeri

5. Eğitim Düzeyiniz: ( ) İlköğretim terk ( ) İlköğretim mezunu
( ) Lise mezunu ( ) Ön Lisans mezunu ( ) Lisans mezunu
( ) Lisansüstü mezunu

6. Yaşadığınız çevreye göre ailenizin aylık gelir düzeyinizi nasıl görüyorsunuz?

( ) En üst düzeyde ( ) Ortalamanın altında
( ) Ortalamanın üstünde ( ) Düşük düzeyde
( ) Ortalama düzeyde

7. Kişisel olarak aylık geliriniz : ( ) Kişisel gelirim yok ( ) Asgari ücretin altı ( ) Asgari ücret ( ) Asgari ücretin üstü

8. Mesleğiniz: ( ) Kamu ( ) Özel Sektör ( ) Çalışmıyorum
( ) Emekliyim

( ) Kendi işim ( ) Diğer ise belirtin.....

9. Çocuğunuz Var mı?: ( ) Evet ise çocuk sayısını belirtin..... ( ) Hayır

10. Evlilik Şekliniz: ( ) Kendimiz tanışıp flört ederek ( ) Görücü Usulü

( ) Arkadaş tanıştırması yoluyla

( ) Sosyal medyada tanışarak

( ) Diğer belirtiniz.....

11. Evliliğınızı nasıl tanımlarsınız: ( ) Aşk/sevgi evliliği ( ) Mantık evliliği

( ) Zorunluluk ( ) Diğer

12. Evlenmeden önce eşinizle tanışıklık (nişanlılık dönemi dahil) süreniz: ( ) bir

yıldan az ( ) 1-2 yıl

( ) 3-4 yıl ( ) Diğer belirtiniz.....

13. Son altı ayı düşündüğünüzde düzenli olarak katıldığınız sosyal aktivite /hobi

var mı? ( ) Evet ( ) Hayır

Ek-4**YAŞAM DOYUMU ÖLÇEĞİ**

Aşağıda genel olarak yaşamınızla ilgili çeşitli ifadeler vardır. Burada yer alan hiçbir ifadenin doğru veya yanlış cevabı yoktur. Bizim için önemli olan sizin duygu ve düşüncelerinizi dürüst ve içtenlikle dile getirmenizdir. Size uygun olan cevabı daire içine alınız.

Kesinlikle Katılmıyorum:1

Katılmıyorum:2

Kısmen Katılmıyorum:3

Kararsızım:4

Kısmen Katılıyorum:5

Katılıyorum:6

Kesinlikle Katılıyorum:7

1.	Hayatım birçok yönden idealimdekine yakın	1	2	3	4	5	6	7
2.	Hayat şartlarım mükemmel	1	2	3	4	5	6	7
3.	Hayatımdan memnunum	1	2	3	4	5	6	7
4.	Hayattan şimdiye kadar istediğim önemli şeyleri elde ettim	1	2	3	4	5	6	7
5.	Eğer hayata yeniden başlasaydım hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmezdim.	1	2	3	4	5	6	7

Ek-5**EVLİLİK YAŞAMI ÖLÇEĞİ**

Aşağıda evlilik yaşamına ilişkin 10 cümle bulunmaktadır. Bu cümlelerden her birinin altında da "kesinlikle katılmıyorum", "katılmıyorum", "kararsızım", "katılıyorum" ve "kesinlikle katılıyorum" seçenekleri yer almaktadır. Her cümleyi dikkatle okuyunuz ve sizin evlilik yaşamınıza uyan seçeneği çarpı (X) koyarak işaretleyiniz.

1. Evlilikten beklediklerimin çoğu gerçekleşti.

( ) Kesinlikle ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım ( ) Katılıyorum
Katılmıyorum ( ) Kesinlikle Katılıyorum

2. Evliliğimizdeki engellerin aşılamaz olduğunu düşünüyorum.

( ) Kesinlikle ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım ( ) Katılıyorum
Katılmıyorum ( ) Kesinlikle Katılıyorum

3. Evliliğimizi çok anlamlı buluyorum.

( ) Kesinlikle ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım ( ) Katılıyorum
Katılmıyorum ( ) Kesinlikle Katılıyorum

4. Evliliğimizde giderek eksilen heyecan beni rahatsız ediyor.

( ) Kesinlikle ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım ( ) Katılıyorum
Katılmıyorum ( ) Kesinlikle Katılıyorum

5. Evliliğimiz zaman zaman bana bir yük gibi geliyor.

( ) Kesinlikle ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım ( ) Katılıyorum
Katılmıyorum ( ) Kesinlikle Katılıyorum

6. Huzurlu bir ev yaşamım var.

( ) Kesinlikle ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım ( ) Katılıyorum
Katılmıyorum ( ) Kesinlikle Katılıyorum

7. Evliliğimiz her geçen gün daha iyiye doğru gitti.

( ) Kesinlikle ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım ( ) Katılıyorum
Katılmıyorum ( ) Kesinlikle Katılıyorum

8. Bizim ilişkimiz ideal bir karı-koca ilişkisidir.

( ) Kesinlikle ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım ( ) Katılıyorum

Katılmıyorum

( ) Kesinlikle Katılıyorum

9. Eşim benim için aynı zamanda iyi bir arkadaşır.

( ) Kesinlikle ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım ( ) Katılıyorum

Katılmıyorum

10. Başbaşa kaldığımız zaman benim canım hiç sıkılmaz.

( ) Kesinlikle ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım ( ) Katılıyorum

katılmıyorum

( ) Kesinlikle katılıyorum

Ek-6

EVLİLİK İSTİKRARSIZLIĞI ÖLÇEĞİ

(Lütfen her bir ifadenin size uygunluğunu 5 dereceli ölçek üzerinde değerlendiriniz).					
	Hiç	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Çok sık
1) Sizin veya eşinizin son üç yıl içinde birbirinize ciddi olarak boşanmayı önerdiği oldu mu?					
2) Boşanma ya da ayrılık fikrini yakın bir arkadaşınızla paylaştığımız oldu mu?					
3) Eşiyle çok iyi geçinen insanlar bile bazen evliliklerinin yürüyüp yürümediğini merak eder. Evliliğinizin tehlikede olduğunu hiç düşündünüz mü?					
4) Boşanmaya ilişkin yasal süreçleri araştırdığımız oldu mu?					
5) Son üç yılda boşanma veya ayrılık fikrinin aklınızdan geçtiği oldu mu?					

İNTİHAL FARKINDALIK BİLDİRİMİ

Öğrenci Adı & Soyadı: Zeynel YİĞİT

Öğrenci Numarası: 21230098

Programı: Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık

Tezsiz Y.Lisans

Tezli Y.Lisans

Doktora

Bu lisansüstü çalışmanın (tez) yazımında kendime ait olmayan düşünceleri ve ifadeleri tırnak içinde alıntı yaparak ve kaynak göstererek kullandığımı, aksi takdirde bunun intihal, intihalin de disiplin soruşturması sonucunda Üniversite'den uzaklaştırma ve diğer hukuki sonuçları olduğunun farkında olduğumu bildiririm.

.....
(İmza)